

SLOVENSKI NAROD

Izšla vsak dan popoldne izvenredni nedelje in praznika. — Inzerati do 80 petih vrti a Din 2, do 100 vrti a Din 2.50, od 100 do 300 vrti a Din 3, večji inzerati petih vrti a Din 4.— Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — »Slovenski Narod« vaja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.—, Računski se ne vračajo.

UREJNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knašjeva ulica št. 5
Telefon: 21-22, 21-23, 21-24, 21-25 in 21-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica: Kocanova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101. SLOVENJ GRAD, Slovenski trg št. 5. — Polna hranilnica v Ljubljani št. 10.364.

Srdite borbe na vseh odsekih

Zavezniki prehajajo iz defenzive v ofenzivo — Nemci krčevito branijo svoje postojanke — Borbe za francoske luke ob Kanalu — Napad na Maginotovo črto

London, 25. maja s. (Reuter) Velika bitka za francoske luke ob Kanalu se nadaljuje. Ob južnovzhodni angleški obali je bil ponoči prvič viden velik rdeč sij požarov na drugi strani Kanala, znak, da so se boji že približali Angliji. Položaj na bojišču ni jasn, toda zdi se, da je sovražnik še nekoliko napredoval.

Snočnje francosko vojno poročilo govori o bojih pri Cambrai, Arras, Boulogne in St. Omeru ter pravi, da se ni uspelo vzpostaviti popolne kontinuitete zavezniške fronte. Vrzel med Sommo na jugu in okoli Arrasa na severu, skozi katero prodira nemška vojska proti obali, še ni zamažena. Ta vrzel je široka samo okoli 40 km. O hujših bojih javljajo uradna poročila samo na severu ter vrzeli pri Arrasu. Na južni strani izvaja sicer sovražnik močan pritisk na pozicije ob Sommi, toda francoske pozicije so dobre.

Glede bojev ob Kanalu je bilo včeraj popoldne iz angleškega vira javljeno, da so Nemci zasedli Boulogne, pozneje nemško poročilo pa pravi, da so Nemci zavzeli tudi Calais. Iz Pariza pa poročajo, da so boji v Boulogne in okolici še vedno v teku, o kakem vpadu Nemcev v Calais pa tam ni nič znanega.

O bojih v Belgiji pravi vojaški dopisnik

lista »Journal de Debats« general Duval, da sedaj napadajo Nemci položaje ob Seldi ne več s tanki, temveč s pehoto. General Duval izraža mnenje, da se bo ob Seldi odločila bitka v severovzhodni Franciji. Vsa francoska poročila zadnjih dni govorijo o nemških napadih tudi na Maginotovo linijo pri Montmedy in Longwyu. Doselej pa so bili vsi nemški poskusi, da bi tu razširili svoj vdor proti jugu, odbiti in zadnje poročilo javlja, da o francoskem protinapadu.

Moralna zavezniške vojske je odlična. Današnji »Times« naglašajo, da je duh v zavezniški vojski visok in samozavest popolna. Vsi, ki so imeli priliko zadnje dni obiskati fronto v Franciji, soglašajo, da zavezniška vojska v nobenem pogledu ni poražena in da razpoloženje vojakov kaže ravno nasprotno. Vse neštete težave, ki jih nudi sedanji položaj, smatrajo vojaki samo kot ovire na poti k zmagi. Isto zaupanje kaže tudi vrhovni poveljnik zavezniške vojske general Weygand. Weygand napravi vtis človeka, ki ima svoje načrte pripravljene in jasno vidi svojo pot. Njegovi vojaki in oficirji čutijo, pravi »Times« dalje, da bo Weygand prišel s protinapadom v pravem trenutku, ki bo jamčil največji uspeh.

neške čete, ki so imele v tej bitki velike izgube. Nemškim četam pa se je le posrečilo, da so se po hudih izgubah približale do morja. Ta peščica nemških čet, ki je prodrla do morja, je z zavezniškimi četami, ki so to do okoli, v razmerju 1:100, kakor izjavljajo vojaški strokovnjaki v francoskih listih. S tem v zvezi so francoski vojaški strokovnjaki izjavili:

»Ti nemški elementi so obsojeni in bodo uničeni kakor so bile uničene drzne ulanske konjeniške patrle, ki so prodrele leta 1914. daleč naprej od svojih linij celo do bližine Pariza. Sodobne nemške motorizirane čete so brez dvoma naslednice omenjenih ulancev.«

Francoski uradni krogi smatrajo, da so nemške izgube v dosedajni bliskoviti vojni dosegle pol milijona mrtvih in ranjenih, od katerih je do 150.000 mrtvih, nadalje so Nemci izgubili na vseh frontah 1200 letal in 1300 tankov in oklopnih avtomobilov. Imeli pa so zelo velike izgube tudi v zaledju.

Vzdolž južne strani nemškega »šepa« se je francoska vojska zakopala v jarke južno od reke Somme, kjer se razprostira široka in močvirnata dolina in zaradi tega za operacije s tanki, motoriziranimi četami in težko artilerijo zelo neugodna. Francozi držijo stiherno pot, ki drži v to dolino.

Zavezniška vojska se utrjuje na črti Somme—Aisne. Semkaj prihajajo neprestano nove zavezniške sile. Od mesta Laona in Rethela do Sedana obstoja zdaj nepretrgana obrambna črta in na tej črti niso mogle nemške čete niti v najmanjšem obsegu napredovati v zadnjih 48 urah.

Na skrajnem vzhodu in jugovzhodu nemške čete otvorili močan ogenj na podaljšek Maginotove črte pri Longwyu. Namen tega obstreljevanja še ni jasn, mogoče hočejo Nemci Francoze s tem prisiliti, da bi zbrali v tem delu večje edince in s tem oslabilili svoje položaje v Flandriji.

Srdite borbe v Flandriji se nadaljujejo

Položaj še ni jasn — Posebno hude so borbe pri Cambraiju

Pariz, 25. maja. e. (Havas). V Parizu vlada največja diskretnost glede novih poročajev, ki so jih zvezele zavezniške čete, kakor tudi o velikih bitki, ki se bje v Flandriji in v področju Valenciennesa, Cambraja in Arrasa. Med Arrasom in Sommo so sovražne edince spet prodrele v se napravljene zveze in se pomikajo proti morju obali. Ogorčeni boji se vodijo v Picardiji, zlasti južno od Boulogne, ki ga še vedno drže francoske čete. O kakih bojih hv okolici Calaisa ničesar ne javljajo. Na ostalih frontah ni bilo važnih operacij.

Pariz, 25. maja. s. (Havas). Bitka v Flandriji se nadaljuje z največjo srditostjo. Položaj je zamotan in bo ostal tak najbrže še nekaj dni. V kolikor pa je mogoče dobiti podatke o bojih, so ti naslednji:

Pozicija nemških motoriziranih in mehaniziranih oddelkov je vedno bolj težavna. Ti oddelki so prodri daleč od svojih oporišč. Čeprav si sedaj Nemci prizadevajo, da jim zagotovijo zaloge, jim vendar prav lahko zmanjka benena, zlasti pa municije. Zavezniška letala neprestano bombardirajo in obstreljujejo nemške komunikacijske linije, tako da je dovoz voj-

nega materiala oddelkom, ki so dospeli do obale, praktično onemogočen.

Na fronti ob Seldi so zavezniški izvedli strateški umik. Ta umik je omogočil skrajšanje fronte tako, da je mogoče poslati gotove oddelke vojske na druge točke, kjer so bolj potrebni. Boji so posebno hudi pri Cambraiju. Nadalje so nemški mnenjski motorizirani in mehanizirani oddelki prodirali do okoli Boulogne in operacije v bližini morske obale so se razširile do St. Omere.

Nemška letala nad Anglijo

London, 25. maja. s. (Reuter). Letalsko in notranje ministristvo sta davi objavila da so sovražna letala ponoči bombardirala pokrajino v severnem Yorkshiru. 8 civilistov je bilo pri napadu ranjenih, 3 od njih so morali prepejati v bolnišnico. Prav tako je bilo vrženih več bomb na podeželje v vzhodni Angliji. Poškodovani sta bili dve kmetiji, sicer pa ni bila povzročena večja škoda. Človeških žrtev ni bilo.

Francozi poplavi območje ozemlje

Basel, 25. maja. s. (Reuter) S francoskošvicarske meje javljajo, da je francoska vojska razstrelila več jezov na prekopu Ren-Rhone. Na ta način je bilo poplavljenno v obrambne svrhe francosko ozemlje ob nemški meji.

Nemško vojno poročilo

Prehod preko šelde v Belgiji — Nadaljevanje borb ob nemškem klinu

Berlin, 24. maja. br. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo popoldne naslednje vojno poročilo:

Področje na katerem je bila sovražna vojska v severni Franciji in Belgiji obkoljena, se je v teku včerajšnjega dne sprelo uspešnih napadov naših čet z vseh strani še nadalje uresničilo. V Flandriji so naše divizije prodrele preko utrjene linije na Seldi in prispele do reke Lys. Tournay je bil zavzet. Za fronte lečeča trdnjava Maubeuge je prešla po prodoru mimo zadnjih znanjih utrd v nemške roke.

V Artoisu so naše čete zavzele višino Lorette severozapadno od Arrasa, za katero so se v zadnji svetovni vojni razvijali luti boji. Med Arrasom in morjem proti severu prodirajo močne nemške oklopne sile, ki se večerj približale francoskim lukam ob Kanalu.

Manjši sovražni napad od juga proti Amiensu je bil odbit. Na južni fronti v ostalem ni bilo nikakih posebnih dogodkov.

Letalske sile so v močnih formacijah podpirale vojske v borbi na kopnem proti sovražnim oddelkom, ki so na belgijskem in francoskem področju obkoljeni. Tudi na južni fronti so nemška letala bombardirala prometne naprave, vojaške transporte in koncentracije čet. Pri izvidniški akciji nad obalo Kanala so nemška letala pred Boulogneom s težkimi bombami zadela neko veliko vojno ladjo, bržkone križarko in tri rušilce. Naša letala so pri tem nalezla na močan ogenj sovražnega protiletalskega topništva. Vendar jim je poleg tega uspelo potopiti nadaljnjih 6 polno natovorenih transportnih ladij.

Kakor se je naknadno izvedelo, je bilo v dneh 21. in 22. maja pri obupnih poskusih sovražnika, da bi prodri proti ju-

Domovina nad vse!

Zveza patriotskih, bojevnih in viteških organizacij, v kateri je vključeno mnogo naših patriotskih društev, je izdala proklamacijo na vse rodoljube in sploh na vso javnost v državi. V njej opozarja na strašni požar, ki je nastal v Evropi in ki zavzema vedno večji obseg, tako da že nihče več ne ve, na katere države se bo še vse razširil.

Tudi jugoslovanski narod spremlja z rapeto pozornostjo razvoj zgodovinskih dogodkov, ki bodo odločilni za bodočo usodo Evrope. Jugoslovanski narod, ki je miroljuben do skrajnosti in ki je prejel v edino željo, da bi mekel v miru opravičilo svojo kulturno mislijo, je izjavil konsekvence iz tragične usode cele vrste malih držav v Evropi, ki so postale žrtve splošnega požara. Jugoslovanski narod dobro ve, da bo ohranil svojo neodvisnost in suverenost le, če bo vsak trenutek pripravljeno braniti svojo zemljo in doprinesiti za svojo državo tudi največje žrtve. Zato sme država zahtevati od vsakega državljanca, od vsakega sina naše domovine, da se postavi v njeno službo za njeno svobodo in neodvisnost. Sedaj je treba vse jugoslovane duhovno združiti v eni veri in v eni misli: domovina nad vse!

Vemo, pravi pregled, da je naša cilna in slavna vojska budno na straži in da je po svojem duhu in oborožitvi dorasla vsi m in tudi največjim preizkušnjam. Dobro pa tudi vemo, da domovine dandanes ne brani več samo oborožena sila na mejah, marveč da je treba državo braniti v slehernem njenem kraju. Spriti sedanjih oblik vojevanja je potrebna poleg oborožene sile tudi obrambna organizacija vsega naroda, ker se bo mogoče le tako uspešno boriti in ohraniti svojo domovino. Ves naš narod se mora strniti v notranjo vojsko, ki bo stonela na trdnih organizacijskih osnovah, ki bo opremljena z vsem potrebnim in ki bo oborožena predvsem z duhovnim orožjem, z vero v lastno moč ter v zmago pravice in resnice. Vsakdo mora biti pripravljen, da tudi za ceno svojega lastnega življenja sleherni trenutek izpolni nalogo, ki bi se mu poverila.

Francoški listi o položaju

Pariz, 25. maja. AA. (Havas) Listi komentirajo vojni položaj brez pesimizma ter popolnoma objektivno. Poudarjajo, da se zavezniški odpor proti nemškim metodam organiziranja iz dneva v dan vedno boljše in da nihče ne dvomi v končni izid borbe, ki se je začela, in v kateri se bodo Francozi s podporo Belgijcev in Angležev držali do konca. Charles Moris pravi v »Petit Parisien«, da ima tudi glavno francosko poveljstvo svoje namene, ki jih ne more objavljati. List pravi, da se bo generalu Weygandu s pomočjo njegovih sodnikov posrečilo izvesti te načrte. General Duval pravi v »Journalu«, da se vidi na zemljevidu, kakšen manever je treba izvesti, da pa obstojajo v zvezi s to izvedbo gotove težave. »Populaire« pravi, da izgubljeno ali pridobljeno ozemlje ni najvažnejše, temveč da je glavno to, da se nasprotnik izpravi in da se ga prisili, da opusti izvedbo svojih ciljev. »Ouvrier« se bavi z vprašanjem goriva, ki je neobhodno potrebno za vojskovanje. Pripisuje poseben pomen obisku Rooseveltovega predstavnika Taylorja pri sv. očetu. Avdiencia je bila, kakor pravi list, posebno dolga.

„Gre za življenje ali smrt nas vseh“

Pretresljiv nagovor angleškega kralja Jurija VI. na narode vsega britanskega imperija — Poziv k složni in odločni borbi za končno zmago

London, 25. maja. AA. (Reuter) Kralj Jurij VI. je imel snoči ob 21. po radiu govor, ki so ga prenašale tudi postaje, ki oddajajo vesti za britanske prekomorske dežele. Vlada je v svojem govoru dejal:

Preteklo leto na današnji dan sem se obrnil z govorom na narode britanskega imperija iz Winnipega v sreču Kanade. Tedaj smo živeli še v miru. O priliki tega dne imperija sem vam govoril o idealih svobode, pravice in miru, na katerih stoji naša skupnost svobodnih narodov. Že tedaj se so kopili na obzorju močni oblaki, toda jaz sem do zadnjega trenutka rojil nado, da bomo dosegli vse lepe in plemenite cilje, za katerimi težimo, da bomo prišli do poleta in napredka brez trpljenja, brez strahotnega vojnega klanja.

Toda ni bilo ušeseno tako. V tem oziru je naša vešč čista. Zdi se, da je jasno in nedvoumno ugotovljeno, da je obstojal davno zamisljeni in pripravljeni načrt, da se s silo premaga narod tega sveta, načrt, proti kateremu so bila obsojena na neuspeh vsa prizadevanja, ki smo jih storili v priložnosti.

Zdaj smo v odločilnih bojih. Prepričan sem, ko se obračam na vas v tem rešenem času, da vi vsi ne bi želeli, da bi vam goveril drugače, kakor vam zdaj govorim. Glejmo jasno na stvari. Naši nasprotniki ne gredo samo za teritorialnimi zavzetostmi. Sme pred silno zaroto, ki gre za t. m. da popolnoma zdrobi naš imperij in obenem vse ono, na čemer stoji naša skupnost, da bi nasprotniki potem začeli osvajat vsi svet. Njegove zmage bi spremenila vsa naša mržnja in vsi oni neusmiljeni postopki, ki smo jih že videli v dejavnosti.

Ni nam bilo lahko verjeti, da se morejo v človeškem razumu skrivati takšne zle namere. Toda v tem oziru je že davno natekel čas dvoma. Vsem nam v tem imperiju, vsem ljudem odprti oči in dobre volje na tem svetu, je zdaj že jasno, za kaj gre. Gre za življenje ali smrt nas vseh. Poraz ne bi pomenil samo

prehodne nesreče, iz katere bi se ponovno dvignili dvakrat močnejši. Poraz bi pomenil razdelanje tega našega sveta, taknega, kakršnega smo navajeni gledati, pomenil bi, da se je spustil temen mrak na njegove ruševine.

Ko vam to govorim, se odpirajo pred mojimi očmi vidiki novih možnosti za naš imperij. Zdi se, da je ta imperij prišel v spopad s slabim redom, ki želi, da ga uniči in ki vodi srdito borbo, mogoče še mnogo jasnejše v najlepši svetlobi spoznanja pravi pomen in vso vrednost te naše skupnosti. Obstoji ena beseda, ki jo naši sovražniki često uporabljajo, govorijo o nas. Ta beseda se glasi »imperializem«. Pod to besedo oni razumevajo duha nadvladanja nad drugimi in uštevjanje v zavladanju. Zaradi tega mi svobodni narodi britanskega imperija vračamo to besedo naravnost v usta onemu, ki jo proti nam izgovarja. Oni so tisti, ki se odlikujejo s takimi zlobnimi nameni.

Edini cilj, za katerim smo mi, je bil vedno samo mir, v katerem bi se naše ustanovalne moge dalje razvijati, mir, v katerem bi se življenjski pogoji naših narodov zboljšali, mir, v katerem bi se vprašanja, s katerimi se bavijo naše vlade, mogla rešiti v duhu dobre volje. Glejmo, ta in takšen mir so nam vsi, v sebi, da uničijo vse ono, kar smo mi hoteli obdržati. Proti naši neoporečnosti so postavili neoporečnost, proti našemu plemenitemu prepričanju so oni postavili stego, proti naši pravici surove sile.

V tem se vidi jasno in nedvoumno nasprotje med silami, ki se zdaj bore druga proti drugi. Način, kako se naredi po mirnem imperiju, kako se sklopi na miru, nam po sebi brez vsakega dvoma kaže, kdo bo močnejši. Ti narodi so stekli na naše v upravičenem ogorčenju proti pojavu, ki jih sovražilo in ki si jih ne žele. Nihče ne more zadržati njihove odločnosti. Združeni kot en moč tako so skupaj odločili in ti narodi bodo hranili svojo življenja in obsegom hranili vse ono, kar

sploh dela človeško življenje vredno življenja. Naj nihče od vas ne veruje, da je moje zaupanje omanjano, če vam naglašam, kako nevaren je boj, ki ga vodimo. Nasprotno, ta vera je zdaj v mojem srcu prav tako močna in jasna, kakor v srcu vsakega posameznika med vami.

Toda vera in samozaupanje nista dovolj. Vera in samozaupanje morata biti podkrepitena s hrabrostjo in odločnostjo, vztrajnostjo in pripravljenostjo na žrtve. Z vsemi temi vrtilinami pa se odlikujejo enako sinovi dedovine kakor tudi sinovi britanskih prekomorskih dežel. Vsi oni, dajejo dokaz o teh vrtilinah v boju na kopnem, na morju in v zraku. V tem trenutku morajo biti vse naše misli obrnjene na one, ki se bore in tiste, ki jih ljubijo njihove matere, njihove soproge in njihove neveste. Z ramo ob rami se bore s njimi vojaki naše stare zavezniške Francije, a poleg tega bojevniki Poljske, Norveške, Belgije in Holandske, držav, katerih narodi so doživeli vse strahote zahrbnega in neizvrženega napada.

Kakor se vedno storili tudi naši stari v žest hude stiske, se tudi mi v teh usodnih trenutkih obračamo k Vsevišnji moči Boga. Tu pri nas v stari domovini sem mihalov, da se vsaka nedelja približe kot dan splošne narodne molitve. Mislim, da se bodo mnogi in mnogi naši bratje ostrovanje hoteli pridružiti našim molitvam. Enakim, strankam in različnim vrst, toda skupaj vaše krstimo svoje stvar gospoda Boga in upamo, da njegova pomoč, da bi nam dal moč, da junaško branimo pravico stvar.

Zaradi tega vas, narodne imperije, pozivam vsakega posameznika nemškega in vsake posameznika italijanske, ki so v daljšem času, da vidi v svoji sili in v svoji hrabrosti za izpolnitev svoje dolžnosti kot eni moči. Prosim, v boj s vrdnim duhom in s čustvenim in usodnim, da nam bo tudi Bog pomagal in ne bomo podlegli.

Kaj zahteva Italija od zaveznikov

Poleg teritorialnih koncesij v vzhodni Afriki zahteva demilitarizacijo Gibraltarja, Malte in Sueskega prekopu ter spremembo tuniškega in alžirskega statuta, razen tega pa pomorsko pariteto na Sredozemskem morju

Rim, 25. maja. V rimskih diplomatskih krogih smatrajo situacijo Italije na pram zaveznikom zopet za zelo kritično. Poudarjajo dejstvo, da so italijanski listi spet pričeli ostro napadati Francijo v zvezi z ukrepi, ki jih je izdala francoska vlada v Maroku proti italijanskim državljanom. Doznajajo, da je italijanska vlada v zvezi s temi dogodki vložila protest pri francoski vladi, zahtevajoč nujno pojasnilo, a na to protestno noto ni dobila odgovora. V rimskih krogih poudarjajo, da francoski veleposlanik že delj časa ni imel nobenega stika z zunanjim ministrstvom, dočim so se med angleškim veleposlanikom in italijansko vlado zlasti v zadnjem času pogostoma vršila pogajanja. Nekateri diplomatski krogi izvajajo iz tega, da se Francija namenoma drži ob strani v italijansko-angleških pogajanjih.

V krogih, ki so blizu francoskemu veleposlanstvu, na pravilo, da se pasivno zadržanje francoskega veleposlanika ne sme tolmačiti kot nesporazum med Parizom in Rimom. Italija se v svojih odnosih do zaveznikov ravna po ukrepih blokade, ki jo izvaja Anglija. Potemtakem ni razloga, da bi francoski predstavnik sodeloval pri teh pogajanjih.

Glede zahtev, ki jih postavlja Italija v poslednje ureditve spornih vprašanih v Sredozemlju, se zatrjuje, da obsega italijanska »marna carta« sedem osnovnih problemov. Italijanska vlada je hkrati izja-

vila, da ne more biti govora o kakšni delni rešitvi teh vprašanih, marveč da je treba rešiti celoten problem.

1. Prehod iz Atlantskega Oceana v Sredozemsko morje mimo Gibraltarja in Španjskega Maroka se mora postaviti pod mednarodno kontrolo, pri kateri bi sodelovali Španija, Italija, Francija in Anglija. Utrditi na samem Gibraltarju se morajo preurediti tako, da ne morejo služiti za enostransko akcijo proti kakšni drugi podpisnici.

2. Malta se mora postaviti pod mednarodno kontrolo in prav tako se morajo preurediti utrdbe. Otok se naj spremeni v oporišče za izključno policijsko kontrolo pomorskega prometa na Sredozemskem morju.

3. Stanje Dodekanesa ostane neopremenjeno.

4. Glede Sueskega prekopu se predvideva dvostranski razvoj. Italija bo sodelovala na paritetni podlagi v upravi družbe Sueskega prekopu. Pas na egiptopskem ozemlju pa dobi mednarodni značaj z mednarodno kontrolo.

5. Pomorsko oboroževanje v Sredozemskem morju se mora postaviti na podlago paritete, tako da nobena sredozemska sila ne bo mogla imeti več vojnih ladij kakor druga.

6. S Francijo se bo dosegel sporazum glede izročitve Džibutija. Francoska železnica Džibuti — Addis Abeba se izroči

Italiji. V družbi bodo vse tuje države skupaj imele mnogo manj kapitala kakor Italija sama. V zameno bi Italija dala neke kompenzacije v blagu.

7. Naposled zahteva Italija spremembo tuniškega in alžirskega statuta, zlasti glede italijanskega Alžira.

V rimskih krogih zatrjujejo, da je zaradi teh zahtev prišlo do napetosti med Italijo in Francijo. Intervencionisti, katerim pripada tudi maršal Badoglio, se zavzemajo za to, da bi Italija takoj vstopila v vojno in tako z orožjem uveljavila svoje zahteve. Maršal Badoglio je predložil Mussoliniju načrt o okupaciji teh točk. Naposled zatrjujejo, da je Nemčija obvestila Italijo, da bo podpirala njene zahteve v primeru, če Italija stopi v vojno proti zaveznikom.

Odhod italijanskih prekomornikov odgojen

Rim, 25. maja. AA. (Reuter) V zvezi z odložitvijo odhoda velike čezoceanske ladje »Rex« iz New Yorka v Italijo, zatrjujejo italijanski krogi, da je ta odložitev popolnoma gospodarske narave ter v zvezi z reorganizacijo čezmorske službe. »Rex«, ki bi moral odpluti konec tega meseca, odplove šele 10. junija. »Neptunia« pa, ki bi morala odpluti 1. junija, bo odplula šele 20. junija.

Gangstrski napad na Trockega

Mexico City, 25. maja. e. (United Press) Včeraj zjutraj je bil v zgodnjem urah izvršen napad na hišo Leva Trockega v predmestju Mexica. Napad je izvršilo 20 neznancev, oboroženih s strojnimi kmeti. Napadniki so odvedli oboroženega čuvaja, ki je stalno stražil Trockega, dočim sta ostala Trocki in njegova žena nepoškodovana.

Mexico, 25. maja. AA. (Reuter) Ameriška policija vodi energično preiskavo v zvezi z atentatom, ki je bil poskušan na Trockega. Na osnovi preiskave je bilo dognano, da se je atentata udeležilo okoli 30 oseb, ki so bile preoblečene v stražnike. Posrečilo se jim je premagati onih pet stražnikov, ki navadno držijo stroje pred stanovanjem Trockega. Ko so se atentatorji približali hiši, v kateri živi Trocki z ženo in vnukom, so začeli streljati, tako da se na vsem poslopju poznajo sledovi izstrelkov. Trocki, njegova žena in vnuk so se rešili na ta način, da so se takoj, ko je počil prvi strel legli na tla. Tako so ležali ves čas streljanja, dokler se ni pojavila policija. Atentatorji pa so pobegnili ter prrgli se zažgalno bombo. K sreči ta bomba ni eksplodirala. Vnuk Trockega je bil ranjen. Atentatorji so odplivali s seboj osebnega tajnika Trockega.

Anglija — Rusija

London, 25. maja. e. Snoči je bil sovjetski veleposlanik Majski v Foreign Office, kjer je imel daljši razgovor z lordom Halifaxom. Po poročilih iz poučenih krogov se je ta razgovor nanašal na nujno izboljšanje odnosov med Anglijo in Rusijo, na kar zlasti dela Anglija. »United Press« javlja, da je angleška vlada pripravljena poslati sira Stafforda Crippsa in gospodarske strokovnjake ministrstva za gospodarsko vojno v Moskvo. Ta delegacija bo v primeru, če sovjetska vlada na to pristane, vodila gospodarska pogajanja in ugotovila, ali je možna zaključitev trgovinske pogodbe.

Potres v Ameriki

Lima, 25. maja. AA. (Reuter) V Peruju, posebno v Limi in Calau so čutili pogoči nenavaden močan potres. Področnosti o materialni škodi še ni toda izve se, da je bilo ubitih 60 ljudi in da jih je več sto ranjenih.

Lima, 25. maja. AA. (DNB) O potresu, ki je bil včeraj v Peruju, poročajo nove podrobnosti. Po zadnjih vesteh je bil ta potres veliko večji, kakor se je v začetku mislilo. Potres so posebno čutili v Limi. Calacu, Beranchi in Clorhosu. Točno število človeških žrtev še ni znano, vsekakor pa je čez 30 mrtvih in čez 500 ranjenih. Posamezne ulice v Calacu, Beranchi in Clorhosu predstavljajo pravo podrtje. Vse telefonske in brzojavne zveze so prekinjene. Ceste so uničene ter številna poslopja porušena. Prvi potresni sunek so čutili že v petek ob 11.30. Drugi pa ob 17. Smatra se, da je bil to največji potres v Peruju v zadnjih 50 letih.

Zaposlenost v marcu

Ljubljana, 25. maja. Okrožni urad za zavarovanje delavcev objavlja statistične podatke za marec. Povprečno je bilo zavarovanih marca 97.160 delavcev, za 5895 več kakor februarja.

V primeru z marcem 1.1939 izkazuje večjo zaposlenost 9 industrijskih skupin. Skupno je bilo letos marca zaposlenih 1448 delavcev več kakor lani istega meseca. Največji porast izkazuje skupina, ki jo urad označuje »gradnja železnice, cest in vodne gradnje, in sicer 2722 delavcev več kakor lani marca. V to skupino so uvrščeni vsi delavci, zaposleni pri obrambnih delih in pri skupni »javni promet«, kjer so zavarovani progovni delavci, ki jih lani ni bilo. Gospodarstva industrija je februarja nazadovala za 407 delavcev, a marca je bilo zaposlenih 723 delavcev več. Izrazit sezonski porast kaže tudi skupina »gradnja nad zemljo, in sicer 1087 delavcev več.

Povprečna dnevna zavarovana mezza je znašala marca 26,15 din, odnosno 93 par več kakor lani istega meseca. Skupna dnevna zavarovana mezza je znašala 2.541,217 din ali 127,295 din več kakor lani. Izločeno se je tudi zdravstveno stanje zavarovancev. Odstopke bolnikov je znašal 2,67% in je bil o 0,51% manjši kakor lani marca. Povprečni zaslužek moških delavcev se je izboljšal od februarja za 3 din, delayk pa za 2,70 din.

Ob 30-letnici stanovske organizacije železničarjev

se železničarski stan lahko tudi sklicuje na svoje številne socialne in gospodarske ustanove, ki so vzor drugim stanovom

Ljubljana, 25. maja. Nedavno je ugledna železničarska organizacija »Udruženje jugoslov. nacionalnih železničarjev in brodarjev« slovesno proslavila 30-letnico ustanovitve prve naše železničarske organizacije »Zveze jugoslov. železničarjev«. Sedanje UJNZB je prav za prav ista organizacija, neposredna naslednica Zveze jugoslov. železničarjev. K temu pomembnemu jubileju tudi za široko javnost je zdaj izšla lepa spominska knjiga pod naslovom »ZJZ — 30 let — UJNZB«. Ker vsebuje mnogo tehtnega gradiva, pomembnega tudi za našo kulturno politično zgodovino — ne smemo pozabiti, da je bila zveza ustanovljena že l. 1909 in da se je imenovala jugoslovanska — je potrebno, da na njo opozorimo javnost. Ob tej priliki pa je potrebno tudi opozoriti na številne železničarske gospodarske in socialne ustanove, ki so bodisi izšle neposredno iz stanovske organizacije ali so se na razvile v njeno pomoč. Te ustanove imajo zdaj velik pomen in globok vpliv na socialno življenje železničarjev. Brez njih bi bil življenjski standard železničarskega stanu, ki šteje številne pripadnike s svojimi družinami, mnogo nižji. Nekateri železničarske ustanove pa ne koristijo le železničarjem, temveč skupnosti.

Ena najmočnejših železničarskih gospodarskih zadrug je Nabavljalna zadruga. Med svetovno vojno sta poslovali na teritoriju sedanje ljubljanske železniške direkcije dve uradni prehranjevalni ustanovi »Živilsko skladišče« v Knitelfeldu za uslužbence železniške direkcije v Trstu in ustanova z enakim imenom s sedežem v Mariboru za uslužbence bivše Južne železnice. Naslednica prve ustanove je bila »Gospodarska poslovalnica drž. železnice« v Sisk. druge pa Gospodarska poslovalnica v Mariboru; pozneje se je preselila v Ljubljano in si sezidala centralno prodajalno na Masarykovi cesti. Obe poslovalnici sta bili sestavni del železniške uprave. Gospodarska poslovalnica drž. železnice je prenehala poslovati l. 1921, se prej so si pa železničarji ustanovili svojo menzo in v njenem okviru so tudi nabavljali razne življenjske potrebščine, kar je bil prvi korak k osamosvojitvi od uradnih poslovalnic in k ustanovitvi nabavljalne zadruge. Ob koncu l. 1921 je bila zadruga protokolirana pod imenom »Nabavljalna zadruga uslužbencev in upokojevcv drž. železnice, r. z. z. o. z. v Sloveniji« s sedežem v Ljubljani. Zadruga je začela delovati skoraj brez kapitala, le s skromno zalogo gospodarske poslovalnice in z 800 din gotovine. Kako gospodarsko močna ustanova je zadruga, nam povedo naslednje številke: od 1922 do 1939 je zadruga prodala svojemu članstvu za 583.953,000 din blaga, izplačala pa mu je na povračilih 27.288.000 din. Razen tega je izplačala še podpor 1.075.000 posmrtnin 1.383.000 in zavarovalnih premij (od l. 1936—1939) 2 milijona 829.000 din. Lani so znašali njeni deleži 2.465.460 din; članov je bilo 7990, rezervni sklad pa je znašal 7.125.873 din. Te številke so same dovolj zgovorne za vsakogar, ki jih zna čitati.

Pomembna gospodarska železničarska ustanova je tudi kreditna zadruga, ki je bila ustanovljena l. 1926 in ki se imenuje Železničarski hranilni in posojilni zavod, r. z. z. o. z. v Ljubljani. Zadruga je že do konca l. 1938 izplačala skupne za 46.587.789 din posojil. Za zidavo hiš in nakup premičnin

je dala 14.477.560 din posojil, za adaptacije hiš in druga večja posojila so znašala 7 milijonov 818.840 din, za nakup pohištva 4 milijone 343.530 din, za obleko, kurivo, stanovanja in solo 7.905.187 din in večje vase za ranžiranje dolgov, za zdravljenje, priprave smrti in razne druge namene med njimi celo za doto hčeram zadržnikov so bila podeljena večja posojila. Denarni promet kreditne zadruge je znašal predlanskim 55.125.392 din.

Pred štirimi leti je bila ustanovljena Železničarska splošna gospodarska zadruga (»Zegoza«). Ta zadruga predvsem podpira železničarje, ki se pečajo z rejo malih domačih živali. Zadruga si je s pomočjo nabavljalne zadruge uredila umetno valilnico piščancev na elektriko, ustanovila si je središče za angorske kunce in predilnico angorske volne, organizirala je zadržno pletenje in tkanje, razdelila je članom številne plemenske živali, odkupila je od članov mnogo volne angorskih kuncev in jo predelala ter tudi skoraj vse izdelke prodala itd.

Celo poglavje bi morali posvetiti železničarskim podpornim društvom in zavarovanju. Naj vsaj kratko omenimo, da je bilo Podporno društvo želez. uslužbencev in upokojevcv v Ljubljani ustanovljeno že leta 1880 ter da se je doslej tako lepo razvilo, da šteje zdaj že nad 11.300 članov in ima 3.600.000 din premoženja. Društvo je samo v zadnjih desetih letih izplačalo svojem umrlih članov 6.120.000 din posmrtnine.

Dalje je treba omeniti Podporno društvo delavcev in uslužbencev v Mariboru, ki je bilo ustanovljeno l. 1894. Po prevratu je izplačalo nad 15 milijonov din posmrtnin. Šteje 12.500 članov. Njene skupne rezerve znašajo 12 milijonov din. Društvo ima 9 stanovanjskih hiš, v katerih stanuje 156 družin, društvenih članov.

V Mariboru tudi deluje Vzajemnost, ki je bila ustanovljena l. 1895. To je dobrodelna ustanova aktivnih železničarjev. Izplačuje svojim članom odpravnine ob upokojitvi, odnosno odpustu iz službe. Dose, je izplačala 2445 članom odpravnine v znesku 4.964.540 din.

Posebno pozornost zasluži še ustanova, ki jo imenujejo Zadržno zavarovanje in ki obstoja 5 let. Ta šteje nad polovico železničarjev dravske banovine med svoje zavarovance. O tej socialni ustanovi je javnost najbrž se najmanj poučena. Bila je ustanovljena pod okriljem Zveze nabavljnih zadrug državnih uslužbencev. Zadržno zavarovanje se razlikuje od drugih zavarovalnic v glavnem po tem, da izključuje v svojem poslovanju dobiček; zato zahteva od svojih zavarovancev le tako visoke premije, da lahko pokrije režijo in obveze. Zbrani kapitali niso uporabljeni za spekulativne naložbe, temveč so na uporabo Zvezi nabavljnih zadrug drž. uslužbencev in njenemu članstvu. Za obveze zadržne določene matematične rezerve tudi zveza nabavljnih zadrug z vsem svojim premoženjem, ki znaša okrog 300 milijonov din. Zavarovanih je že 22.000 državnih in samoupravnih uslužbencev na 35 milijonov din.

Razen gospodarskih ustanov ter društev delujejo še prosvetna in društva, ki so pa v najtesnejši zvezi s široko javnostjo in je zato njihovo delovanje splošno znano.

Otrokom je treba ob velikih nesrečah najprej pomagati!

S pojavom vojne v Evropi je bilo delo za zaščito otrok postavljeno pred novo nalogo: obvarovati mladino pred vsemi grozotami, ki jih neizbežno prinaša vsaka vojna. Mladina predstavlja za vsak narod in vsako državo največjo vrednost. Brez nje ni bodočnosti, ni življenja, brez nje je vsaka zmagata brezpomembna.

To vrednotenje otroških življenj je postalo tem večje in močnejše, čim bolj nejeje je postalo spoznanje, da predstavlja današnja moderna vojna totalitarno vojno, v kateri bodo enako prizadeti vsi tisti, ki bodo na fronti branili postojanke, kakor njih žene v zaledju, ki bodo varovale dom in otroke. Žene in otroci doma bodo trpeli še bolj, saj je največji zločin modernih napadalcev v tem, da uničijo svojih žrtvi, kar ji je najdražje, — matere in otroke, njen temelj in njeno bodočnost, da na teh razvalinah ustvarijo sebi blagostanje in oblast.

Vse kulturne evropske države, ki se zavajajo dolžnosti in odgovornosti do svojih najmlajših generacij, so pri organiziranju pasivne obrambe posvetile največjo pozornost pripravi za zaščito otrok in mater v primeru vojne. Jugoslovanski uniji za zaščito otrok, ki je v smislu pravilnika o zaščiti pred napadi iz zraka postala pomemben organ vseh državnih, samoupravnih in občinskih oblasti na področju zaščite otrok tako v miru kakor v vojni, je bila naložena naloga, da s svojimi krajevnimi odbori in vsemi organizacijami, ki se bavijo z zaščito otrok, pripravi vse potrebno za evakuacijo otrok v primeru vojne nevarnosti. V sodelovanju s pristojnimi oblastmi organizira tečaje za prostovoljne delavce v otroških zavetiščah, prireja popularna predavanja, daje navodila in podporo za ustanavljanje otroških ustanov, za organiziranje otroških naselij v tujih državah, poleg tega pa sestavlja tudi seznam otrok, ki bi v primeru vojne prišli pod javno zaščito. Za ta primer je bila unija naložena tudi dolžnost, da poskrbi za gnotna sredstva, da bi se izvedla akcija za zaščito otrok bodisi v miru bodisi v vojni. Da bi mogla unija doseči uspeh, prireja vsako leto otroške dneve.

Tudi letos se pričnanjo otroški dnevi v dravski banovini z današnjim dnem. Otroški dnevi, ki so doslej imeli velik nacionalni pomen v pogledu populariziranja otroške zaščite med najširšimi sloji, so v tekočem letu vsled težke mednarodne situacije še prav posebno važni. Letos se proslavljajo otroški dnevi pod geslom: »Otroku se mora v velikih nesrečah in nevarnostih najprej pomagati.«

Najdražje, kar imamo, so naši otroci, naša mladina. Zato so letošnji otroški dnevi posvečeni nalogi, da se čim bolj pri-

pravi in izvrši vse potrebno, da ne bo niti enega otroka ne matere, ki bi jim v danem trenutku ne mogli nuditi pomoči. Doselej smo posvečali otrokom samo po en dan ali po en teden v letu, prav glede na čas, v katerem živimo in vsled vojne, ki se je razbelsnela, pa je dolžnost nas vseh, da posvetimo vse dneve tega leta našim mladim in materam ter s tem potrdimo odločno voljo tudi v najtežjih časih ohraniti naše največje bogastvo.

Ko to sporočimo slovenski javnosti, želimo, da bi vsa bralca izjeme čim najintenzivneje sodelovala pri delu za zaščito otrok za primer največje nesreče — vojne. Posebej predavanja, roditeljske sestanke, čitaje navodila in pripravljalne za dela. Vedno in povsod pa se kar najintenzivneje in kar najhitreje odzovite vsem našim pozivom.

Jug. unija za zaščito otrok, sekclja za dravsko banovino.

Iz Kranja

— Cestno tehnično so podri. Včeraj so v zvezi z modernizacijo cest skozi mesto pričeli podirati cestno tehnično na križišču Blejske in Vidovdanske ceste. Z odstranjenjem te tehnične, ki bo po prvotnih načrtih sedaj nameščena na Primskovem, bo križišče postalo dosti bolj pregledno. Premestitev tehnične bo pripomogla tudi k olajšanju tega dela mesta, promet na križišču pa ne bo več oviran od vozov, ki so čakali na tehanje.

— Kino »Narodni dom« predvaja drevi in v nedeljo popoldne in zvečer film: »Mr. Moto skrivnostni robijaš«.

»Blazni Kronos«

Je naslov knjigi, ki bo v par dneh izšla. Akad. slikar Nikolaj Pirnat in Igor Torkar sta avtorja te odlične satirične knjige. Dvajset Pirnatovih samostojnih satirnih risb bo gledalcu izvalilo trpko zanižljivost pa tudi zdrav smeh. V satirnih risbah Igorja Torkarja bo čitalce našel kosček svojega prijatelja, drobec časa, dneva, razmer v katerih živi in ne prav nazadnje nemara tudi ščepec samega sebe. Skratka edinstvena knjiga. Srečno sodelovanje risarja in literata ločeno s samostojnimi stvarmi. Knjiga v finem platnu 45 din, kdor jo pa naroči do 1. junija z dopisnico na naslov: Fakin Boris, Meščanska šola, Vič, Ljubljana, jo bo dobil za 40 din. Naročite še danes »Blazni Kronos« 40 satirnih risb! Te dvajset satirnih risb popularne in že kdaj priznane mojstrske roke Nikolaja Pirnata pomeni visoko kvaliteto stvar trajne vrednosti.

Balkan — otok miru

Balkanske države se nadejajo, da tudi vstop Italije v vojno ne bo skalil miru na Balkanu

Carigrad, 25. maja. e. Poleg vesti, ki so že pred dnevi izzvale povoljne komentarje in po katerih je Sovjetska Rusija obvestila velike evropske države, da ne bo dopustila nobene spremembe stanja na Balkanu, je danes prispela druga vest, katero smatrajo kot zadnji opomin Sovjetske Rusije. Po tej vesti je Sovjetska Rusija pripravljena, da se tudi z oboroženo silo upre vsakemu takemu poskusu in da je v ta namen ukrenila že vse potrebno. Turčija, ki je vedno poudarjala željo po ohranitvi miru, je sprejela to vest zelo povoljno. Politični krogi ob tej priliki opozarjajo na ankerski sporazum med Anglijo, Francijo in Turčijo, kateremu je bil dodan protokol, ki izrecno poudarja, da Turčija ne bo šla v vojno proti Rusiji. Poudarjajo obenem važnost zblizanja Sovjetske Rusije in Jugoslavije, turška javnost mirno in z zaupanjem gleda na razvoj dogodkov na Balkanu.

Bukarešta, 25. maja. e. V tukajšnjih krogih vlada prepričanje, da bo kljub temu, če Italija stopi v vojno, na Balkanu lahko ohranjen mir, ker sta Nemčija in Italija na balkanskem polotoku gospodarsko zainteresirani, poleg njiju pa tudi Sovjetska Rusija, ki danes politično sodeluje z njima. Kakor zatrjujejo v diplomatskih krogih v Bukarešti, se vsem tem državam še ni posrečilo, da bi določile svoja vplivna področja na Balkanu in bi vsak poizkus ene od njih, da razširi svoje moč, naravno izval reakcijo pri drugih dveh. V tukajšnjih krogih z zadovoljstvom beležijo mirnost in hladnokrvnost s katero Jugoslavija motri razvoj mednarodnega položaja. Prav tako poudarjajo pomen garancij, ki jih je Italija dala glede svojih miroljubnih namenov na Jadrano in na Balkanu. Pričakujejo, da bo grof Ciano na svojem obisku v Albaniji dal izjavo, s katero bo pomiril Grčijo in Turčijo glede nadaljnjih namenov Italije.

Zakon o civilni mobilizaciji v Italiji

Za vojne potrebe se lahko mobilizirajo vsi nad 14 let stari državljani brez razlike spola

Rim, 25. maja. s. (Reuter). Danes je bil objavljen novi italijanski zakon o civilni mobilizaciji. Zakon odreja, da lahko vlada v primeru potrebe prevzame vso oblast nad vsemi državljani, kapitalom in imetjem, da lahko izvrši revizije in racimiranje. Istotako lahko prepove vsak uvoz ali izvoz. Mogoče je nadalje mobilizirati ženske in otroke stare nad 14 let za službo pri protiletalski obrambi ali za

delo v tovarnah. Delavci, ki so prestali za vojaške službe, smejo biti poklicani v vojaških tovarnah. Zakon izrecno pravi, da lahko stopi v veljavo, predno je proglašena vojaška mobilizacija. Novi zakon je sprejela in odobrila italijanska vlada že na seji 2. aprila, v veljavo bi bil moral stopiti šele prihodnji teden. Sedaj pa je bil predčasno objavljen in uveljavljen.

Vsepovsod poostrena kontrola tujcev

V Angliji se nadaljujejo aretacije sumljivcev

London, 25. maja. s. (Reuter). V zvezi z obsežnimi ukrepi proti vsem sumljivim osebam v Angliji je aretirala včeraj policija v Londonu in okolici zopet 25 oseb, med njimi 4 ženske. Aretiranci so večinoma člani angleške fašistične organizacije. Aretiran je bil tudi nemški emigrant kapetan Franc von Rintelen, ki je pred časom pribežal v Anglijo in zaprosil za angleško državljanstvo. V Severni Irski je bilo aretiranih včeraj 76 pristavev irske republikanske armade. V zvezi z ukrepi v Angliji je podzvela slične varnostne ukrepe tudi irska vlada. Izdani so bili novi strogi predpisi glede nošnje orožja ter posesti municije in eksplozivnih snovi.

Ottawa, 25. maja. s. (Reuter). Kanadska policija je izvedla včeraj preiskavo v prostorih stranke »Nacionalne unije«, ki je fašistično usmerjena. Zaseženih je bilo mnogo dokumentov. Pričakujejo, da bo izvršenih v zvezi s to preiskavo več aretacij.

Pariz, 25. maja. AA. (Havas) Notranji minister Mandel je podpisal uredbu na osnovi katere se poostrejuje ukrepi glede belgijskih, nizozemskih in luksemburških beguncev. Vsi nad 15 let stari begunci se bodo morali redno prijavljati pristojnim policijskim oblastem.

Bukarešta, 25. maja. s. (Reuter). Oblasti so odredile natančen pregled identitete vsega prebivalstva v Bukarešti.

Atene, 25. maja. s. (Reuter). Po odredbi grške policije se morajo vsi tuji v Grčiji v 48 urah prijaviti policijskim oblastem.

Nemška propaganda v Ameriki

Washington, 25. maja. s. (Reuter). Šef ameriške javne varnosti je izjavil, da je sedež nemške propagande v Zedinjenih državah v Mehiki. Oseba, ki to propagando vodi, je ameriškim oblastem znana.

Pospešena dobava letal iz Amerike

2300 letal je že na poti, 4000 pa jih bodo dobavili čimprej

New York, 25. maja. e. Polslužbeno javljajo, da je bilo iz Zedinjenih držav poslanih za zaveznike 2300 letal, kar pomeni prvi del naročila, ki je znašalo 6100 letal. Drugo naročilo, ki obsega 4000 letal, so dobile kalifornijske tovarne.

Washington, 25. maja. s. (Reuter). Angleško-francoska komisija za nakup vojnega materiala v Zedinjenih državah javlja, da je v zadnjih 10 dneh izdala nova naročila za dobavo letal in letalske opreme v vrednosti 25 milijonov funtov. Skupna angleško-francoska naročila ki so bila od začetka vojne dalje doslej izdana v Zedinjenih državah, predstavljajo vrednost 200 milijonov funtov. Odslej bo pri nakupih vojnega materiala za zaveznike sodelovala tudi belgijska vlada. Prav tako so v teku pogajanja, da bodo Zedinjene države prodale v vrednosti 1 in četrt milijona funtov. Doselej je Kanada v teku vojne izdelala že za

70 milijonov funtov vojnega materiala, od tega eno četrtno za Anglijo. Angleška vlada je naročila sedaj v Kanadi večje število letal, ki bodo vsa istega tipa. Nekaj letal iz Kanade je že na poti v Anglijo.

Vojno gospodarstvo v Angliji

London, 25. maja. s. (Reuter). Na podlagi izrednih pooblastil, ki jih je dobila v sredo angleška vlada v parlamentu, bo danes izdala vlada prvo uredbu, ki odreja državno kontrolo nad gotovimi industrijskimi podjetji. Na podlagi te uredbe bo vlada določala, kakšno delo bodo morale te tovarne opravljati v času vojne, dalje kakšen bo delovni čas, kateri delavci bodo zaposleni in kakšno plačo bodo prejimali. Ministrstvo dela dobi pravico, da zavrne vse obveznosti teh industrijskih podjetij, ki bi nasprotovale svrham vojne produkcije. Prva lista vseh industrijskih podjetij v Angliji, ki bodo stavljena pod vlado kontrolo, bo v kratkem objavljena.

Več stoletij se zdravi ROGAŠKA SLATINA s čudodelno močjo svojih zdravilnih vrelcev razne bolezni: želodca, čreva, jeter, sluznic, kožnih kamnov, presnove, zapaženosti, ledvic, mehurja, sladkorne bolezni itd.

Znana strogo dietetična kuhinja — Krasno sportno kopališče — Idealno okrevališče — v pred- in sezonski znatni popusti.

ZDRAVLJENJE POZIMI IN POLETI
INFORMACIJE DAJE RAVNATELJSTVO ZDRAVILIŠCA

ROGAŠKA SLATINA

Žrtve 27. maja 1918 v Radgoni

Usodni dan 23. maj 1918 — Ob 22. obletnici se je narodna Gor. Radgona na dostojen način oddolžila njihovega spomina

Mirno junaki spite večno spanje, rod ujedinjen čuva Vaše sanje!

O. Zupančič

Ko je trpljenje našega jugoslovenskega naroda doseglo višek, ko so bile ječe Avstrije polne prvih Jugoslovenov in ko je naš slovenski rod obupaval pod tiranijo tujih oblastnikov, je presegel tempo naše ga robitva, sramote in mučeništva prvi blisk vzhajajoče zarje s klicem: »Dvignite glave, dan vašega odrešenja se bliža!« Ta blisk je bila majnska deklaracija leta 1917, kateri so sledile nato vsajše naših zavednih mož in fantov, med temi tudi tako znana radgonska vstaja meseca maja 1. 1918. Usodni noči 23. maja 1918. je sledil usodnejši 27. maj, ko sta ob 19. padli prvi žrtvi, mlada jugoslovenska nacionalista 26letni Andrej Melihen in 24letni Rudolf Ukovič, ki sta šla v smrt z vzklikom »Živela Jugoslavija«. Njima so sledile 29. maja 1918 še nadaljnje žrtve: Anton Zvab, Marko Fraj, Peter Hvala, Vekoslav Liberat, Rihard Wreth in Janez Maniak, ki so vsi šli v smrt kakor njihovi tovariši — junaki iz Muraua, Kotara, Pulja in Kodrope za svobodo velike, močne in nedeljive Jugoslavije, v kateri naj bi bila ustvarjena slovanstvu boljša bodočnost.

Vstaja radgonskih upornikov ni bil nasaden upor nezadovoljnega vojaštva, temveč napoved nastopajočega osvobodjenja. Ti skromni junaki so razen razpadanja svojih domov, žalosti in bede svojcev, nezamislivo trpljenje našega naroda zaradi tujega nasilja videli teči plemenito krič v brezvestno vsiljenem boju zoper brata. Ko je po proglasitvi majske deklaracije začelo 1. 1918 v avstrijski armadi vidno počitje, so se na mnogih krajih, kjer so služili naši fantje, pojavili upori proti avstrijskemu nasilju in soldatskim in tak upor je nastal meseca maja 1. 1918, tudi v Gornji Radgoni. Žal ta upor zaradi iz-

upornikov. Ugodno priliko je našel 23. maja 1. 1918, ko je izvršil aretacijo voditelj upornikov. S svojo častilopnostjo in avstrofilstvom je na ta način dosegel ponovno odlikovanje; za nečuvno izdajstvo in prelivanje bratske krvi je prejel srebrno kolajno za zasluge.

Po vstopu v gostilno Jagerič je Zadkovič po namigljaju natakarike pristopil k vratom sobe, kjer so bili zbrani voditelji upornikov, ter prisluškoval. Nemačoma je nato vdrl skozi vrata z revolverjem v roki in ga naperil proti Melihenu s pozivom naj se preda. Melihen se je nekaj časa upiral, ker pa je pristopila močno oborožena patrulja ter je Zadkovič grozil cel osrejanjem, se je lepo vdal, ostali pa so se bolj razburjeni vrnili v vojašnice.

V vojašnici so bili ob tem času, ker je 10. ura že odbila, skoro vsi pri počitku. Še prosti voditelji so fante obvestili o aretaciji Melihena. Nenavadna vest je takoj vplivala, da so začeli vstajati, grabiti po orožju ter hiteti na dvorišče, da bi osvobodili Melihena. Službojujočemu praporščaku Krajncu je Ukovič na vprašanje pojasnil, da hoče vojaštvo osvoboditi aretirane Melihena. Te vesti se je praporščak Krajnc razveselil ter nekam zginil. Vojski so porabili trenutke, da si nabavijo potrebno municijo, ter so odhiteli, oboroženi s pišto municijo, pred zapor Melihena. Tu so od službojujočega oficirja straže, ki je bil trd Nemec, zahtevali osvoboditev aretirane Melihena. Ker je službojujoči oficir ukazal svoji straži streljati, so uporniki odgovorili s strelji. Začel se je boj, v katerem sta padla dva vojaka in en oficir. Uporniki so bili povečini iz druge čete, kjer je bilo največ onih, ki so se vrnili iz ruskega ujetništva. Kakor pa je običajno v takih primerih, se je dogajalo tudi ob tej priliki, da so nekateri uporniki tvegali svoje življenje res za

svojega razreda pouka, da prepreči pohujšanje nedolžne dece.

Pred zidom vojašnice so bili zabiti v zemljo trami ter na njih pribite deske na mestu, ki je na sliki zasnamovano s križcem.

Med napravljenim lesenom steno in zidom je bila plast zemlje in peska, da se svinčenke ne bi odbijale. Pred leseno steno pa je bil postavljen lesen drog z železnimi klinom kot vislice. Takoj po opoldanskem urah so privedli na kraj morišča oddelke vojaštva, med njimi neoborožene oddelke 97. pešpolka, ki je na ta ali oni način sodeloval pri uporu. Ves ostali prostor je med tem že napolnilo število obinstvo in deca. Nekateri matere so prinašale s seboj celo malo deca na rokah in v vozičkih.

V težkih okoliščinah in močno zastraženo so nato privedli na morišče po glavni ulici Melihena in Ukoviča. Med potjo sta bila zaničevana od besne množice občinstva, ki je stalo ob straneh, kljub temu pa se nista plašila vzklikati zadnjic: »Naj živi Jugoslavija, živel kraj Peter!«

Melihen in Ukovič sta odločno odklonila nemškega duhovnika ter izrecno zahtevala, naj ju na zadnji poti spremlja slovenski duhovnik od župnije Sv. Petra v Gornji Radgoni. Ta želja se jima je izpolnila, ter jima je govoril poslednje tolažilne besede v materinem slovenskem jeziku gornjeradgonski kaplan g. Milan Slaje (sedaj v Ameriki, ki je bil sam popolnoma bled in duševno strit).

Prvi je bil pozvan, da stopi pred puške računski podčastnik Melihen. Z bledega obraza mu je kapljaj smrtni pot in iz ustnice je bilo slišati klic svoji materi v slovo. Predčastnik je bila še enkrat smrtna obsodba ter nato odstranjeni čini, ki jih je nosil, nato pa so mu s črno ruto zavezali oči. Na poziv poveljujočega oficirja se je javilo 6 mladih Korošcev prostovoljno, da

boho streljali trije v glavo in trije v prsa. Dvignili so puške in na znak oficirja s golobaljo je potila salva, Melihen pa se je zgrudil umirajoč na tla. Kot drugi je stopil na njegovo mesto pogumni Ukovič, ki je odklonil, da bi se mu zavezale oči. V zadnjem trenutku je gledajoč smrti v oči še zaklical: »Živela Jugoslavija!«. Počili so strel in padel je umirajoč. Ob strani sta bila pripravljena dva navadna iz desk zbita zaboja, v katere sta bili vrženi obe žrtvi in odpeljani s vozovi na pokopališče. Po cesti za vozom so bile sledi krvi, ki je tekla iz rakev.

Dva dni pozneje 29. maja 1918 ob 14. je bilo ustreljeno ostalih 6 obsojencev, katerih pot na morišče je bila triumfalna. Korakali so čez glavni trg radgonski po isti poti, kakor njihova prednika Melihen in Ukovič, vključeni in močno zastraženi med bajoneti ter peli različne narodne in poslovinne pesmi, od katerih je najbolj dirnila vsakogar, ki je sočustvoval z nebrečnimi žrtvami, pesem: »Oh adijo očka, oh adijo mamca, oh adijo sestra, brat, zdaj se vidimo zadnjikrat!«

Ker je gornjeradgonski kaplan g. Slaje odklonil spremstvo na tej poti, jih je spremljal vojaški kurat. Na morišču so bile ob strani pripravljene primitivne rakve iz navadnih desk. Ker se tokrat nihče ni več javil prostovoljno za streljanje, je bil poveljujoči oficir primoran izbrati 6 vojakov. Izbral je one, ki so zakrivali kak prestopak, da so morali streljati.

Vsi obsojenci so umrli junaške smrti z vzklikom za Jugoslavijo.

Eno izmed posmrtnih oznanil vojaške oblasti, ki jih od treh žrtvih hrani občina Gornja Radgona, se glasi dobesedno: »K. u. k. Reservest. Todesanzeige. Kommand. Truppenkörper od. Heeresanst. I. R. 97. Unterabteilung: Marschkomp. Charge: Korporal, Vor- und Zuname Svab Anton, Todesursache: Tod durch Erschiessung (gerichtl. Exekution). Tag und Stunde des Ablebens: 29. Mai 1918 um 2. Uhr Nachm., Tag der Beerdigung: um 19 Uhr. Anmerkung: Die Angehörigen des Verstorbenen: geb. u. Sehtilich, Bez. Sesana. Radkersburg am 29. Mai 18. Dr. Machnitsch, Spitalkommandant s. r.«

Omenjenih mučenikov posmrtni ostanki so počivali skozi 17 let na pokopališču mesta Radgona do 7. maja 1. 1935. Ker je pretila nevarnost, da bodo njihovi grobovi prekopani, so bili posmrtni ostanki na pobudo občine Gornje Radgona izkopani in dne 7. maja 1. 1935 prepeljani na pokopališče Sv. Petra pri Gornji Radgoni v skupen grob. Obenem s posmrtnimi ostanki radgonskih žrtve so bili prepeljani tudi posmrtni ostanki Maistrovih borcev iz bojev meseca februarja 1. 1919. Ob letošnji obletnici pa stoji na prometnem prostoru sredi trga obmenke Gornje Radgona monumentalni spomenik kot »Svetilnik miru«, s katerim se je občina Gornja Radgona na najlepši način oddolžila spomenu za domovino padlim herojem. Na dan 2. junija t. l. dopolnile zvidava spominske listine v spomenik brez sodelovanja širše javnosti. Slava za svobodo domovine padlim junakom!

KINO MOSTE

Danes ob 20.30, jutri ob 14.30, 17.30 in 20.30 ter v ponedeljek ob 20.30 nenadkritljiv vefilom o špijonaži in protišpijonaži, ki kaže vso zagriženo borbo vojskujočih se držav. — Za dodatek pa film, ki zahteva močnih živcev!

Beg iz trdnjave

(špijon)
Georg Sanders, Dolores del Rio,
Peter Lore. Aktualno! Sodobno!

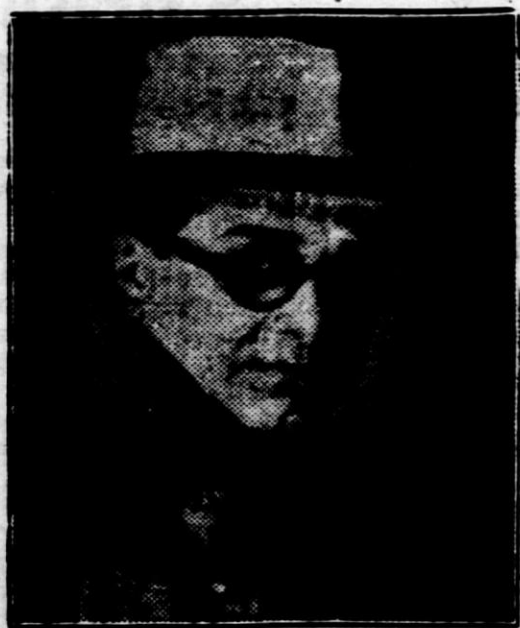
Skrivnost modre sobe

Zločini na tajinstvenem gradu! Vratolomne pustolovščine! Zmaga dobrega nad zlom!

Stopal sem neustrašeno po trnjevi poti igralskega življenja

Dolga in trpljenja polna je bila Danečeva pot do Ljubljane, a vztrajno je hodil in premagal vse ovire za košček grenkega kruha slovenskega igralca

Malo je slovenskih gledaliških igralcev, ki v polnem razmahu svojih dozorlih sil proslavljajo 40letnico gledališkega poklica. Naš priljubljeni Josip Daneč-Gradiš proslavlja ta rojstni jubilej. Skoraj edinstvena je bila njegova gledališka kariera. Okusil je vse sladkosti in bridkosti človeka, ki si služi kruh na odru, vse močne potoke te vrste križevnega pota je prehodil. Kako je prišel po težavni potjo potujočega igralca 1. 1904 v Ljubljano in bil angažiran, je sam opisal takole:

SLOVO OD POTUJOČEGA GLEDALIŠCA

— Moje telo se je klatilo po širni Slavoniji, a moje misli so bile v Ljubljani. Jecani! Jecani! Pridi! Pridi!... In tudi to sem dočakal.

Iz Vukovara smo odpotovali v Vinkovce. Na kolodvoru je neki gospod butnil vame. Odvil je prazno steklenico in vrzel napir na tla. Zagledam napis »Slovenski Narod«. Kot ris planam nanj, poborem ga, zavrnem in spravim v šep. Moj kovček me je oviral, da ga nisem mogel takoj prečistati. Celo pot po mestu sem časopis otipaval kakor majhen zaklad. Kar gori sem od počolenja, da ga čim prej prečitam. Končno smo dospeli do naše dvorane. Z ostalimi stvarmi sem oddal svoj kovček in smuknil kot jegulja v najbližjo krčmo. Žel sem si samote, da me nihče ne moti.

Z mrdnično radovednostjo preletim strani, lokal sem vesti o gledališču. In res berem, da se je Dramatičnemu društvu posrečilo angažirati dr. Altmana-Tišova in gđ. Noskovo, oboje iz Prage, za bodočo sezono, ki obeta biti zanimiva. Naštet je bil ves repertoar in poziv za abonma. Bral sem in mislil in angaj in angaj. Strmal sem

predse. Nisem zdržal več v gostilni. Le ven, le ven! Pozabil sem na našo družbo in blodil po ulicah kot v sanjah. Ze sem se ukvarjal z mislijo, da odpotujem s prihodnjim mlakom, a kot da mi je notranjost velela, da še ni pravi čas. Poslušal sem ta klic. Sklenil sem, da odpotujem iz Vinkovcev domov k staršem, ko zaključimo to naše gostovanje. Potem pa naravnost v Ljubljano!

Nekega dne naj se zgodi, čim prej, tem bolj! In prišel je tudi ta dan. Igrali smo »Šarlejevo tetko«. To je bila moja poslovilna predstava. Ta večer sem se po štirih letih in pol poslovil od potujočega gledališča, ali kakor mi v žargonu pravimo — od šmire.

Skoraj tragičen je bil Danečev poizkus, da bi se spravil z domom, odkoder je pobegnil k potujočim igralcem. Prosil je očeta za odpustanje, a oče je grmel: »Igralec! Kaj? V moji hiši ni prostora za tako sordrsko!«

Z VELIKIM UPANJEM V LJUBLJANO

Potem se je Daneč napotil v Ljubljano. V hotelu »Stadt Wien« sem najel sobo, pripoveduje dalje, oddolžil kovček in moja prva skrb je bila — pred gledališče. Stal sem pred zgradbo s sklenjenimi rokami, ogledoval jo zdaj s te, zdaj z druge strani. Pozabil sem na želodce, na spanje, na vse. Torej tu notri se bo kovala morda moja življenjska sreča?!

Vrnil sem se v hotel in zapisal svoje ime s poklicem »igralce«. Zgodaj zjutraj me je zbudilo zvonjenje franciškanskih zvonov. Kakšen prijeten občutek! Poznal sem ta zvok že iz zgodnjih otroških let. Tiho sem ležal in verno poslušal. Kmalu nato se je oglasil vs. Miklavž. Spati nisem mogel več.

Napravil sem se in šel na cesto. Sprčal sem žene, ki so hitele k prvi jutranji maši, a Ljubljana je počivala še v globokem snu... Postopal sem po mestu. Obujal sem spomine iz prelepih otroških let. Vsek kostanj, vsaka hiša, vsak zvonec me je spominjal na kakšno otroško porednost.

Daneš se je še tisto jutro zgledal pri upravljanju Dragutinoviču. Z njim je odšel v gledališče. Dragutinovič mu je rekel, naj počaka, da pride gospod tajnik.

— Za vogalom pridrija Danilo skoro dobre pol ure po začetku skušnje in živigne mimo mene. Ponižno ga pozdravim. »Na zdravje!« Salutiral mi je in laginil v vhod. Končno sem dočakal Dragutinoviča v družbi z nekim gospodom. Predstavil me je. Bil je režiser Dobrovolny. Dragutinovič je moral brčes o meni še informirati. Gospod Dobrovolny me je vprašal, kaj in kje sem igral.

V nedeljo 28. t. m. ob 1/16. uri javni telovadni nastop Ljubljanskega Sokola

z izbranim sporedom, na letnem telovadšču v Tivolju. V primeru slabega vremena bo nastop 2. junija. Predprodaja vstopnic v pisarni Ljubljanskega Sokola v Narodnem domu.

POIZKUSILI BOMO ZAENKRAT!

Iz razgovora sem posnel, da bi bil moj angažma mogoč. Pelja' so me v neko pisarno v pritličju. Izza pisalne mize se je zapil vame pogled, da sem kar obstal pri vratih. Gospod, bledih lic, s ščipalnikom na nosu, me premeri od nog do glave. Široko razkorači na sredi sobe z rokami v žepu in odvrnil pogleda od mene. V zadregi me je obšla rečica.

— Znete slovenski? vpraša.
— Sem Slovenec, Ljubljancin.
— Tako-o-o! Cigav?
— Brivskega mojstra Gradiša iz Slonove ulice.

— Poznam! — In hodil je gor in dol.
— Hm, da, no, poskusili bomo zaenkrat. Brezobvezno, razumete?

Obstal sem kot prikovan.
— Torej razumete! je postal glasnejši. Bil je Fran Govekar, takratni tajnik Dramatičnega društva.

Komaj sem našel kljuko. Ko sem stal na hodniku, sem bil prepričan, da sem pogorel.

Ko sta se Dobrovolny in Dragutinovič vrnila iz pisarne, mi je Dobrovolny povedal, da sem sprejet, toda pod pogojem, da moram dokazati, kaj znam. Nastopiti moram v treh različnih vlogah, potem mi bo šele gaža določena. Veroval sem v svojo sposobnost in brez strahu sem sprejel to pogojno namestitve.

Popoldne ob treh je bila prva skušnja. Dr. Tišnov, režiser v igri »Na dnu življenja«, mi je dodelil vlogo čevljarčka Aljose. Bil sem z vlogo zadovoljen in čutil sem, da bom imel uspeh. Da sem se vlogo naplil kot očenaš, mi ni treba poudarjati. Zavedal sem se, da moram napeti vse moči, kajti ni bila tako enostavna reč igrati poleg Danilove, Spurne, Noskove, Verovške, Dragutinoviča, Dobrovolnega, Tišnova, Beleske, Danila Nučiča! A jaz sem bil komaj zapustil potujočo družino. Skrbno sem pazil na vse, nič mi ni ušlo. Ko smo imeli že skušnjo s kompletnimi kulismi in kostumi, mi reče inspicient Habič, ali kakor smo ga nazivali, Habakuk, po mojem nastopnem monologu »Ti Hrovatar (ker sem prišel s Hrvaškega), ti boš pa dober! Fesť ga boš lomile!«

Najraje bi bil Habič objel. Veroval sem v njegovo sodbo. Od takrat sva bila s Habičem dobra prijatelja.

NAPOČIL JE USODNI DAN

Napovedana je bila generalna skušnja otvoritvene predstave Gorkega »Na dnu življenja«. Odbor Dramatičnega društva je seveda prisostvoval! Ime sem vtis, da ostali niso te generalne skušnje vzeli tako resno. Zaradi tega sem tudi jaz po Habičevem nasvetu deloma markiral.

Napočil je usodni dan. Zjutraj so bili nalepljeni plakati »Na dnu«. Bilo je dne 27. oktobra 1904.

Od pete ure popoldne sem že čepel v mali dvorani, kjer mi je bil dodeljen prostor za šminkanje. Ko se je bližala osma ura, mi je postajalo od časa do časa slabo, glava mi je gorela, a roke so bile mrzle ko led. Trepetal sem kot v najhujši zimi. Celo Habakukovi vici me niso mogli spraviti k zavesti.

Ko sem tretjič zaslišal zvonec, ki je označeval začetek, se nisem mogel premikati. Noge so mi odvelele. S težavo sem prišel iz drugega nadstropja dol na oder. Ves oder se je vrtel okoli mene kakor vrtiljak. Zaslišim Habičev glas: »Udari! Gori!«

In zastor se je dvignil... Ta hip se mi je zdelo, da mi bo izpadlo drobovje. Moral sem se nasloniti, sicer bi bil omahnil. Videl sem Habakuka, kako šviga z ene na drugo stran odra z knjigo v roki. Z obema rokama sem stiskal trebuh, stokal od bolečin. Nenadoma prihiti Habič:

— Ala, ala, pojdi, pridi! In označil mi je vhod visoko na praktičnih. Opotekl sem se kot pijan človek. Zlezal sem gori in zasedel Habič: »Joj, meni je slabo. Ne morem, Habič!«

— Je že prav! Poznamo to! mi odvrne. Držal me je za rokev. Vrata je nenadoma odprl in me butnil z vso silo po stopnicah, da sem telebnil kot polna vreča na sredo odra. Nekaj hipov sem obležal, ko zaslišim sufleže Reze Verovškove glas: »No, mulci A, bo kaj? Govori!«

Poskušal sem govoriti, a ni Mo. Dvignem glavo in zagledam pred seboj velikansko žrelo — publiko! Zopet šepet sufležin — in spregovoril sem. Po končanem monologu — aplavz na odprti sceni. Led je bil prebit!

CLAN SLOVENSKEGA GLEDALIŠCA

Po končanem dejanju je pristopil k meni zame tako strašni gospod iz pisarne ter mi naročil, da se zjutraj zgledam v pisarni.

— Dobro, dobro, a ne prav dobro, me potrepelje z mefitovskim smehom na tehnik ustnicah.

Mimogrede se je ustavil Habič pred menoj: »No, ali te sedaj še ščiplje po trebuhu?« in se je krohotal. »Kaj sem ti prerokoval? A, vidiš! Jutri boš podpisal pogodbo.«

Po predstavi sem postopal po ulicah, zatopljen v misli. Preživljal sem štiri pretekla leta bridkosti in trpljenja, truda in stradanja. A stopal sem neustrašeno po tej trnjevi in spolzki poti igralskega življenja naprej in vedno naprej za svojim ciljem. Dosegal sem ga!

Opoldne sem čakal gospoda iz pisarne. Pomoč mi je tiskano pogodbo v podpis. Mesecna plača je bila določena na 40 krogov, veljavna do konca meseca aprila. S tresočjo roko sem podpisal dve pogodbi. Ena je ostala meni. Poslovil sem se.

Član Slovenskega gledališča v Ljubljani. Svoj cilj sem dosegel, a moje veselje je motila skrb za obstanek. Pomoči nisem mogel pričakovati od nikoder, od staršev pa še najmanj. Moja življenjska barčica je bila izpostavljena še močnim valovom...

Dolga in mukotrpna je bila moja pot do Ljubljane, a vztrajno sem hodil in premagal vse ovire za košček grenkega kruha... slovenskega igralca.

Ustrelitev radgonskih upornikov ob zidu Kodoličeve vojašnice v Gornji Radgoni ob koncu maja 1. 1918

dejstva avstrofilskega narednika Zadkoviča, po rodu Hrvata, ki je služboval v Radgoni kot vojni žandar in vojaški detektiv, kot preurenjen ni uspel.

V Radgoni je bil kader takozvanega tržaškega pešpolka št. 97, kamor se je v začetku aprila 1918 vrnil iz Rusije celotni polk, pa tudi mnogi vojsaki, ki so bili v ruskem ujetništvu. Ti naši fantje so za bivanja v Rusiji preživeli rusko revolucijo, pri kateri so padli klici »Čemu se streljati med seboj, ko smo vendar bratje?« Dobivali so že tamkajšnje izprpne vesti o majski deklaraciji ter informacije o pomankanju, gladi in neizmernem trpljenju, ki ga je moralo naše ljudstvo prenašati za to, da bi mu Avstrija po morebitni zmagi mogla naložiti še hujše muke, globljo sramoto in še okrutnejše zatiranje. O vsem tem so se po svoji vrnitvi v Radgono lahko sami prepričali, ker so po smelugi dobrih slovenskih oficirjev dobili dopuste tako, da so se skoraj vsi razvrstili. Z dopusta so se vračali naši fantje valed neznozne bede, ki so jo videli doma, še bolj ogorčeni. Med njimi so stali v prvih vrstah jugoslovenski nacionalisti, ki so ugotovili, da je napočil najprimernejši čas, ko je treba napraviti konec neznoznemu trpljenju, ki je ogražalo celo blagor njihovih otrok. Začeli so se zbirati na tajnih sestankih, na katerih so razpravljali o podrobnem delu za svobodo domovine Jugoslavije. Duša nameravane upora sta bila računski podčastnik Andrej Melihen in korporal Rudolf Ukovič. Prvi je skrbel za izprpna poročila ter informacije o razvoju slovenskega gibanja. Ukovič pa je prevzel najtežji nalog, da sestavi točen načrt za vstajo. Vsi ostali so se lotili tajne agitacije zanj.

V tem času je nekdo prišlo na vežbališču do tihega upora, ko je oddelke otrekel poslušnost ter ni hotel več biti, s čimer pa je poveljujoči oficir — Slovenec, ki je bil o stvari informiran, soglašal. Vojaštvo je tokrat ostalo na vežbališču sedé ter se razgovarjalo o tajnih načrtih. Po večerji so se čiji delavci običajno zbirali na tajnih sestankih pri Majcnu v Dolgi ulici ter Jageriču v bližini kasarne. V gostilni pri Jageriču so se zbrali tudi usodnega večera 23. maja 1. 1918. Ko je Melihen ponovno navduševal za vstajo proti avstrijskemu tiranstvu in končno osvoboditev ter zedinjenje vseh Jugoslovenov pod žezlom Karadjordjevičev.

Bil je to usodni večer. V gostilno se je vtihotapil tudi vojni žandar po imenu Zadkovič, ki je služil ves čas pri 97. pešpolku in je zaradi svojega brezobzornega nastopanja proti tovarišem napredoval za narednika. Končno je prestopil k vojni žandarmeriji ter vohunil in stikal za onimi, o katerih je čul, da pripravljajo upor. Pri tem mu je pomagala tudi natakarika v gostilni, kjer so bili tajni sestanki vodij

DANES PREMIERA VELIKE FRANCOSKE MOJSTROVINE

s predstavnikom francoske filmske umetnosti!

Jean Gabin Dani se...

igra svojo najdovršenejšo kreacijo v veliki socialni ljubavni tragediji »LE JOUR SE LEVE...«

Borba dveh moč za ljubezen in srce ženske, ki je ljubila oba moža na svoj način! Film najnapetnejših prizorov!

Predstave ob 16., 19., in 21. uri, v nedeljo — jutri ob 10.30 dopoldne (smilana cena) ter ob 15., 17., 19. in 21. uri.

KINO UNION
Tel. 22-21

Letos najlepši francoski film IZ GUBLJENI RAJ, PARADIS PERDU

FERNAND GRAVEY nepozabni star iz ameriškega filma »Veliki vabke«. MARIA PRESSLER — nova Danielle Darieux. Problem »Je li oče v pravu zbog svoje sreče, zrušiti življenje svojih hčerk?« — Prekrasna, nepozabna vsebina in igra!

PREMIERA DANES! — KINO MATICA, tel. 21-24

Predstave ob 16., 19., in 21. uri, jutri (v nedeljo) ob 10.30, 15., 17., 19. in 21. uri

Muzikalna atrakcija v stilu največjih glasbenih filmov »Plešem za tebe«, »Rosalice« in »Ljubljani«. Film divnih havajskih melodij in očarljivih plesov.

PREMIERA DANES! HAVAJSKJE NOČI KINO SLOGA, tel. 27-30

V glavni vlogi: ELEANOR POWELL, kraljica plesov, nepozabno dekle iz filma »Broadway Melody«.

Prekrasna ljubavna romanca iz čarobnega havajskega otoka ob zvoku havajskih kitar in nežnih ljubavnih pesmi v divni mesečni

Predstave danes ob 16., 19., in 21. uri, jutri (v nedeljo) ob 15., 17., 19. in 21. uri

DNEVNE VESTI

Kakšne so olajšave za obiskovalce ljubljanskega velesejma v inozemstvu. Na podlagi velesejske legitimacije, ki jih prodajajo vsi večji inozemski potniški biroji, pa tudi jugoslov. konzulati, dobe obiskovalci ljubljanskega velesejma, ki bo od 1. do 10. junija, brezplačen vizum, kjer je ta še potreben. Na železnicah pa imajo sledeče popuste: V Belgiji 50%, v Češki-Moravskem protektoratu 25%, Franciji 25%, Grčiji 25%, Italiji 30%, Madžarski 50%, Rumuniji 25%, Švici 25%, Turčiji 25%. V Jugoslaviji pa imajo 50% popust na železnicah na ta način, da jim je potovanje iz Ljubljane nazaj do meje brezplačno.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce, da so v prejšnjem mesecu dostavljali plačilni nalogi za padli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga! Za čuvanje pravice za varovanje delavcev do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki res plačani! To opozorilo naj se smatra kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez prejšnjega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopušte odlašanja. 12. L.

Slovenska železarska industrija zaradi velikih razširitve in investicij železarne Zence ni bila nič prizadeta, čeprav je bila to skrb marsikoga. Naše gospodarstvo življenje sloni na zdravi tradiciji in je prebolelo že mnogo hujših udarcev. Spominimo se samo kritičnih dni na Jesenicah v času krize. Se s tem večjo poštenostjo in v živostjo so se naši gospodarstveniki lotili dela za obstoj in razmah slovenske železarske industrije ter so vanjo v zadnjih letih vložili večje investicije. Izdelki naše železarske in kovinske industrije bodo učinkovito prikazani na ljubljanskem velesejmu od 1. do 10. junija.

Ali se v Tvojo družino, v družino Tvojih sorodnikov ali prijateljev doslej še ni vthotapila jetika? Zahvali ljubeza Boga, če je temu tako, vendar pa ne pozabi, da je usoda nepreračunljiva in da pri svojih sklepih ne izbira. Ako se v protituberkuloznem tednu še nisi oddolžil, kupi pri najbližjem poštenem uradu takoj polovico za 25 par, zabeleži nanjo račun št. 15-531, naslovi jo na »Protituberkulozno zvezo« v Ljubljani ter nakazi za protituberkulozno borbo primeren znesek. Protituberkulozna zveza je trdno uverjena, da se seznam z imeni premožnih oseb, ki so v protituberkuloznem tednu odklanjale nakup nabiralnih listkov ali pa prispevale le malenkostne zneske, ne bo povečal in to tem bolj, ker bi bilo to v sramoto slovenski kulturi. — Protituberkulozna zveza v Ljubljani.

Imenovanje trgovskega delegata pri našem poslanstvu v Bukarešti. Trgovinski minister dr. Andrej je podpisal odlok o namestitvi stalnega trgovskega delegata v našem poslanstvu v Bukarešti. Za trgovskega delegata je imenovan Miloš Mitrović, svetnik direktorja za zunanjo trgovino.

Intenzivno kmetijsko delo letos. Kmetijsko ministrstvo je izdalo razpis vsem banknim upravam, naj bi glede na vojno v Evropi skrbela, da bi bilo zasejane čim več obdelane zemlje s pomladnimi kulturami, predvsem s koruzo in rastlinami za živalsko krmo ter industrijsko predelavo. Sreški kmetijski referenti so dobili v ta namen posebna navodila. Direktorja za prehrano je preskrbel kredit 5.000.000 din za ljudsko hrano in 20.000.000 din za živalsko krmo. Kmetje, ki jim primanjkuje živalske krme, bodo lahko kupili semena s popustom 75%, da bi lahko prehranili živino. Vsem banknim upravam je podeljena podpora po pol milijona din, a banki upravi Hrvatske milijon din, za fonde, ki bodo služili za nakup semen.

Zagrebaški starokatoliški škof škofa Marka Kalodjera. Danes in jutri bi se moral pričeti v Zagrebu cerkveni zbor starokatoliške cerkve, ki ga je sklical škof Marko Kalodjera. Opozicija starokatolikov proti Kalodjeri in sinodalnega sveta starokatoliške cerkve je pa nedavno sklicala protestno zborovanje in na njem sprejela resolucijo z zahtevo, da na nji suspendirajo škofa Kalodjera ter vse člane sinodalnega sveta in nadzornega odbora. Nadalje so zahtevali preložitve cerkvenega zbora, dokler se ne preloži denarno poslovanje sinodalnega sveta ter ne reši spor pred sodiščem. Vložena je bila tožba proti Kalodjeri. V nji obdolžujejo upravo starokatoliške cerkve neupravičenih stroškov v znesku nad 1.000.000 din.

Naša milnška industrija lani. Novosedska borza poroča v svojem poslovnem poročilu podobno o poslovanju milnške industrije lani. Izvoz milnških proizvodov je bil lani zelo majhen. Pšenične moke je bilo izvozeno samo 13.398 q v vrednosti 4.204.344 din. Zelo je nazadovale tudi izvozi otrobov. Izvozili so jih 82.559 q v vrednosti 7.529.114 din. Šivalske moke je

bilo izvozeno 33.280 q v vrednosti 4.600.000 din. Skupen izvoz je bil znatno manjši kakor predlansko. Milni lani niso mogli izkoristiti več kakor 65% svoje kapacitete.

V bližini Zagreba iščejo zemeljski plin. V najkrajšem času bodo objavljeni rezultati poskusnega vrtnja za zemeljski plin v Kravarskem, 25 km od Zagreba. V Zagrebu so namenili začeti uporabljati namestu svetilnega plina, zemeljski plin iz Bujavice, a transport bi bil predrag, zato so začeli iskati plin v Kravarskem. Zemeljski plin bi uporabljali tudi za pogon in gorivo ne le za razsvetljavo. Glavna nahajališča zemeljskega plina v naši državi so v Bujavici in Golli. Plin izkorišča »Uljanik d.d.«, toda ker je pri nas uporaba zemeljskega plina še zelo majhna, izdelujejo iz njega saje, kar je silno neracionalna izraba. Uporaba saj v industriji je tudi majhna, ker jih uporabljajo le za tuš, tiskarsko črnilo, pri izdelavi gramofonskih plošč in pri predelavi kavečuka.

Gospodinja se mora potruditi, da si pridobi potrebnega znanja, kajti pravilna prehrana je temeljna točka dobrega zdravja. Mnogo boleznij ima svoj izvor v kršenju te točke. Po tem načelu pripravila Zveza gospodinj svoj 13. razstavo na ljubljanskem velesejmu od 1. do 10. junija in ji je dala naslov »Naša vsakdanja hrana«. Pa ne samo gospodinjim naj bo razstava ključ k poglabitvi najvažnejšega gospodinjanskega znanja glede zdrave in zadostne prehrane, ampak vsej javnosti in vsem gospodarskim krogom, kajti vsi morajo sprevideti, da imajo napram gospodinjstvu svoje dolžnosti, ter morajo zahteve tega uveljaviti. Zdravo prehranjevanje rodine so stebel države. — Gospodinj, ne zamudite si ogledati razstavo.

Ljubljana — Bloke — Preddvor — Gerovo. Sušak vozi avtobus ob 5.45 zjutraj iz Krekovega trga 9. — Avtopodjetje Pečnikar, telefon 49-28.

Speča napadna. V Ciglenah pri Sv. Martinu pri Vurbegu je nekdo vdrgel večji kamen skozi okno. Kamen je priletel na spečo delavca Franca Rojka in Pavla Goršaka, ki sta bila občutno poškodovana.

Vreme. Vremenska napoved pravi, da bo deloma oblačno in spremenljivo vreme. Včeraj je deževalo v Ljubljani, Mariboru, Zagrebu, Sarajevu, Kumboru in Dubrovniku. Najvišja temperatura je znašala v Splitu in Dubrovniku 24, na Rabu in Zagrebu 23, v Ljubljani 22, na Kumboru 21, v Sarajevu 20, na Visu 17, v Mariboru 16. Davi je kazal barometer v Ljubljani 765,6, temperatura je znašala 9,8.

Zdravilišče

Radio - Therma

LASKO

Uspešno zdravljenje vseh revmatičnih obolenj, gihta, ishiasa, ženskih bolezni, arterioskleroze itd.

V predseziji do 30. junija pavišne cene.

ZAHTEVAJTE PROSPEKTE!

Iz Ljubljane

— Iz Zbirke Narodnega muzeja bodo počenši s 26. majem dalje otvorene za splošen brezplačen ogled vsake nedelje od 10. do 12. dopoldne.

— Iz Kopališča SK Ilirije otvorene. Jutri v nedeljo bo otvoreno moderno sportsko kopališče SK Ilirije v Trnovi. Voda v kopališču je segrevana in ima stalno temperaturo. Letos se je kopalna sezona zaradi slabega vremena nekoliko zakasnila, toda upati je, da se bo vreme ustalilo in zboljšalo, tako da bodo tudi spodnji kopalci in ljubitelji solne prišli na svoj račun. Kopališče Ilirije je najmodernejši in najbolj komfortno v vsej naši državi in smo prepričani, da bo tako kakor prejšnja leta tudi letos imelo dovolj hvalalnih obiskovalcev.

— Iz Damske Josp. oddelki član naše drame, bo praznoval jutri jubilej svojega 40-letnega umetniškega dela pri slovenskem gledališču. »Revizor« s slavnim gostom M. Markovičem in v režiji dr. Br. Krefta, bo pomemben dogodek v naši operi. Vabimo vse prijatelje našega Damske in ljubitelje njegovega prisrčnega humorja, da ta večer napojijo naše gledališče do vrha. Predprodaja v operi.

— Iz Ravnateljstva trg. učilnice. Christofor učni zavod v Ljubljani ima nove telefontne številke 46-33.

— Iz Prepoved točenja alkoholnih pijač ob vpoklicu vojaških obveznikov. Zaradi ohranitve miru in reda je strogo prepovedano točenje alkoholnih pijač in vsakršno oddajanje vsem na orožne vaje poklicanim vojaškim obveznikom in njih spremljevalcem, bodisi v javnih lokalih ali pa tudi pri zasebnih. Alkoholne pijače, ki bi jih noli vpoklicani vojaški obvezniki ali njih spremljevalci s seboj, bodo odvzete. Prekrški te narabe se kaznujejo z globo od 10 do 1000 din ali pa z zaporom od 1 do 20 dni. Prepoved velja še za danes in jutri, torej 25. in 26. maja ter še posebno opozarjamo na vaje poklicane vojaške obveznike, da spadajo od trenutka, ko dobe poziv na orožne vaje, pod vojaško disciplino.

— Iz Pregled motornih vozil. Po odloku banske uprave bo naknadni komisijski pregled motornih vozil, ki služijo zasebnemu ali javnemu prometu, potniških avtomobilov, motociklov, avtobusov in avtomobilov, ki v tem letu še niso bili uradno pregledani in odobreni za javni promet, v četrtletju 30. maja od 8. do 10. v Ljubljani na Bregu št. 20, dohod z Novega trga. Ker se sme obratovati samo z motornimi vozili, ki so letos že odobrena za promet in opremljena z evid. tablicami za l. 1940, bo zamudnike zadel občutna kazen. Na to opozarja uprava policije v Ljubljani prizadele lastnike motornih vozil.

— Iz Izlet društva »Pravnik«. Društvo »Pravnik« priredi svoj običajni vsakoletni izlet v nedeljo dne 2. junija 1940 na Bled. Izletniki se odpravijo z vlakom ob 8. uri zjutraj do Žirovnice, odkoder se podamo na obisk Prešernovega doma na Vrbi, od tu krenemo pa po lepih zasavskih livadah na Bled, kjer bo pri »Jeklerju« skupen obed. Hoje je 2-3 ure. Popoldne krmarenje po jezeru in južina pri »Petranu«. Povratek z večernimi vlaki v Ljubljano. Prijave za izlet sprejema vratar v justični palači, zunanji udeleženci pa naj prijavo svojo udeležbo namestniku državnega tožila g. Goslarju Branku. — Odbor.

— Iz Na razstavi Srečka Magoliča bo jutri v nedeljo ob 11. dop. vodstvo, zvečer pa bo razstava zaključena.

— Iz Deklariji in mladinski pevski zbor II. dr. realne gimnazije v Ljubljani priredi jutri dopoldne ob pol 12. koncert po radiu.

— Iz V protituberkuloznem tednu naj daruje vsak vsaj en dinar za borbo z jetiko!

— Iz Občni zbor ljubljanske borze za blago in vrednote bo 28. maja ob 16. v borznih prostorih v Ljubljani, Gregorčičeva ul. 27 (Trgovski dom), II. nadstropje.

— Iz Starokatoliške službe božje jutri ne bo, ker imajo vsi duhovniki svojo redno letno sinodo v Zagrebu.

S strašilno pištolo...

je aretirani Kavčič ugnal draguljarja Černeta — Našli so je med zaplenjeno zlatnino v Kavčičevem kovčegu

Ljubljana, 25. maja. Roparski napad na juvečja g. Ludvika Černeta je sedaj popolnoma pojasnjen v vseh podrobnostih. Aretirani France Kavčič je pri včerajšnjem zaslišanju gladko priznal vse, kar so hoteli vedeti o njem in o začetku, saj mu drugega tudi ni kazalo. Pri zaslišanju mu je bilo pošteno vroče in je sedel poleg zasliševalca g. Lovrenčiča gorok, običen le v plitveno jopo in s precej vročo glavo. Pred njim so razložili tudi vse ukradene dragocenosti, na katerih so se ustavile njegove oči od časa do časa z nemalo očitnostjo. Očitno si je Kavčič napravil popreje prekrasni načrt, kako in kam bo pobegnili s plenom, ki ga je nameraval počasi in previdno spraviti v denar. V zaplenjenem kovčegu so našli policijski organi 96 zlatih ur po 1500 din. 30 zlatih ur po 3000 din in lepo število zlatih zapestnic, verig, obeskov s dragimi kamni, prstanov itd., ki so predstavljali vrednost okrog 250.000 din. Po mizi razloženi plen so na policijski fotografirali in bi silila lep dokument za naš kriminalni muzej.

Kavčič je takoj po roparskem napadu hitel v neko svoje skrivališče, kjer je plen skladil v pripravljeni kovčeg in ga odnesel sestrni na Poljansko cesto. Samo denar v znesku okrog 8000 din je vzel s seboj, naka se je odpravil do št. Vida in se skril pri nekem posestniku v Gunceljah, kjer je še popreje našel sobo. Tam je čital do včeraj zjutraj, ko se je zgodil podal v Ljubljano, da dvigne zaklad. Policija je pravilo sklopala, da se bo Kavčič kaj kmalu pokazal v mestu, zato so mu dežektivni pripravili zasadko. Ko je prišel običen na Poljansko cesto do hiše, kjer je imel spravljene plen, so ga dežektiv, češajoč ga v skrivnem kotu, takoj spoznal in ga aretirali ter ugnali. V zaplenjenem kovčegu so našli na policijski poleg izropane zlatnine tudi lep samokres, ki pa se je izkazal kot popolnoma nedolžno orodje. Zato je sramotna pištola in je Kavčič

— Vira v št. 41. Včeraj so neznan vlomniki vdrl v gostilniške prostore Jadran v šiški blizu nove cerkve. Vlomilci so odnesli nekaj gotovine in pa celo zalogo jestvin, nekaj pijače, več oblike ter še nekaj malenkosti. Gostilničar je oškodovan za okrog 1000 din.

— Iz »Dani se...«, nov veliki film z znamenitim francoskim umetnikom Jeanom Gabinom v glavni vlogi. Kino Union predvaja od danes naprej premiero znamenitega filma »Dani se...« (originalni naslov je »Le jour se leve«). V njem predstavlja Jean Gabin, nepozaben iz velikih francoskih filmov kakor »Človek zveritid, eno svojih najodličnejših, najmočnejših in najpretnostnejših kreacij. Film je velika in psihološka zelo utemeljena drama, bolj velika socialna tragedija. Dva moža se bijeta za ljubezen ženske, ki jo ljubita vsak po svoje. Jean Gabin, ki igra tovarniškega delavca Franca po imenu, postane morilec. Ubil je človeka. Zaprt v svoji sobi, obkrojen od kordona policije, ki ga hoče dobiti živega v roke, mučen po težkih mislih, ki mu roje po težko preživetih glavni nam predstavlja svojo duševno notranjost v realnih slikah, v prizorih, v katerih vidimo vse okolnosti, ki so tega mladega, dobrega in nepokvarjenega človeka napravile za morilca. Film je res ena najodličnejših mojstrovina Jeana Gabina in obenem tudi odlično delo francoske filmske produkcije. Prepričani smo, da bo film tudi ljubljancem ugaljal in da se bo sloves Jeana Gabina s filmom »Dani se...« še bolj dvignil, 1391.

— Iz Splošno št. 33 (Beg iz trdnjave) je naslov največjemu špijskemu filmu vseh časov, ki ga ima te dni na sporedu kino Moste. Kaže vse tajnosti špijaže in protišpijaže vojskojucih se držav. Je poseben aktualen, ker nastopajo v njem isti spori, ki danes vznemirjajo svet. Oglejte si ta film in okrepila se bo v vas vera v zmago pravice nad tiranstvom. Premiera za Ljubljano. Za dodatek bo predvajal kino Moste film »Skrivnost modre sobe«, ki obravnava niz kriminalnih zapletljajev v skrivnostnem gradu ter priporočamo obisk zlasti tistim, ki so željni senzacija.

Boložnica

KOLEDAR

DANES: Sobota, 25. maja: Gregor VII.

JUTRI: Nedelja, 26. maja: Filip Nerij

DANESNJE PRIREDITVE

KINO MATICA: Izgubljeni raj

KINO SLOGA: Havajske noči

KINO UNION: Dani se...

KINO MOSTE: Beg iz trdnjave in Skrivnost modre sobe

KINO SIKKA: Ulična glaba

RAZSTAVA MAGOLICEVIH SLIK V JAKOPICEVEM PAVILJONU odprta od 8. do 18.

RAZSTAVA SLIK PROF. ELDE PISCANEC V OBERNSLOVJI GALERIJ odprta od 8. do 12. in od 14. do 19.

PRIREDITVE V NEDELJO

KINEMATOGRAFNI ISTI SPORED

JAVNI TELOFADNI NASTOP LJUBLJANSKEGA SOKOLA ob 16. na letnem telovadišču v Tivoliju

DEŽURNE LEKARNE

DANES IN JUTRI: Mr. Sušnik, Marijin trg 5, Kurat, Gospodstvska cesta 4 in Bohinec d.m., Rimska cesta 31

MESTNO DEŽURNO ZDRAV. SLUŽBO

bo opravljali danes od 20. do ponedeljka od 8. zjutraj dr. Grvido Debeljak, Tyrševa cesta 62, telefon 27-29.

Žrtev strele

Ljubljana, 25. maja. Včeraj okrog 15.30 so se raztegnili težki črni oblaki čez vso Gorenjsko. Predno se je vilo, je nekajkrat votlo zagrmelo, nato se je pa razbesnela nova poletna nevihta. Vila se je silna ploha. ki je trajala dobre pol ure, nato pa je bilo v kratkih presledkih še več nalivov.

Ko se je pripravljala najhujša nevihta, je iz Vesce pri šenkovem turnu nesel 16-letni Jože Špenko na njivo materini dežnik. Nevihta ga je prehitela in se je fantič umaknil v zavetje k zidanemu poljskemu znamenju. Tamkaj je stal z odprtim dežnikom samo nekaj trenutkov. Kmalu potem je v njegovi neposredni bližini treslo. Treščilo je v znamenje. Dečko se je omamljen od puha ognjene strele zgrudil. Na pomoč mu je takoj potem prihitel neki možič iz sosednje vasi, za njim pa je prihitela k sinu tudi mati, ki je bila nedaleč proč na njivi. Mati je našla sina vsega osmojenega od puha strele, zaradi pritiska mu je udarila tudi tist iz ust in nosa. Žrtev strele so takoj naložili na ročni voziček in jo prepeleli domov. K Jčetu Špenku je bil kameje, ko se je nevihta poglobila, poklican zdravnik dr. Justin iz Vikmarjev, ki ga je pregledal in mu predpisal zdravlila. Njegovo stanje je resno, vendar je upati, da bo ostal pri življenju.

Naše gledališče

D R A M A

Začetek ob 20. uri

Sobota, 25. maja: Severna lisica. Red B

Nedelja, 26. maja: zaprto. (Dramska predstava v operi)

Ponedeljek, 27. maja: zaprto

★

Za vse v Ljubljani živeče Hrvate kakor tudi za ljubljance bo gostovanje nastorja hrvatskih igralcev g. Mihajla Markovića na proslavi 40-letnice umetniškega dela Josipa Dančusa-Gradiša izreden dogodek. Tudi Dančus je prebil poleg angažmana pri nas, velik del svoje igralne kariere na hrvatskih odrih, predvsem v Zagrebu, zato je moralna dolžnost ne samo Slovencev, temveč tudi Hrvatov, da se oddolžijo popularnemu umetniku z obilnim obiskom pri njegovi proslavi za velike umetniške užitke, ki jih film je dal tokom let. Marković bo gostoval v vlogi poglavarja v Gogoljevem »Revizorju«, jutri v nedeljo svecor v operi. Režiral je delo dr. Kreft.

O P E R A

Začetek ob 20. uri

Sobota, 25. maja: Evgenij Onegin. Premiera. Premierski abonma. Gostovanje ruskega baritonista Borisa Popova

Nedelja, 26. maja: Revizor. Proslava 40-letnice umetniškega delovanja Josipa Dančusa in gostovanje Mihajla Markovića iz Zagreba. Izven

Ponedeljek, 27. maja: zaprto

★

Peter Nijč Čajkovski, čigar umetniška tvorba obsega vse glasbene vrste, je svoja največja in najpomembnejša dela ustvaril na dramatskem in simfoničnem polju. Sloves opernega skladatelja mu je v svetu utrdila v največji meri čudovita lirna pesnitev »Evgenij Onegin«, ki ji je po Puškinovi osnovi znal dati kongenijalni glasbeni okvir. V naši na novo nastudirani uprizoritvi, katere je bila pripravljena v proslavo stoletnice rojstva velikega skladatelja, bodo peli glavne partije: Boris Pokov, Josip Gostič, Betetto in Heybalova. Režija je Debečeva. Dirigent: Niko Stritof. Predstava drži bo za Premierski abonma.

ZVOCNI KINO SOKOLSKI DOM

V SISKI, telefon 41-79

Vesel glasbeni film

ULIČNA GLASBA

po istoimenskem popularnem romanu

Predstave: danes ob pol 9., jutri ob 3., 5., 7. in 9. uri ter v ponedeljek ob pol 9. uri

Prihodnji spored:

Donski kozaki

Z Jesenic

Starokatoliške sv. maše jutri ne bo, ker je v Zagrebu letna sinoda.

Kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. zvečer (v nedeljo tudi ob 3. pop.) napet špijski večer »Gibraltar« s slavnim Viviano Romance v gl. vlogi. Med dodatki tudi zvočni tednik. — Sledi »Beg na Jadran«.

Iz Škofje Loke

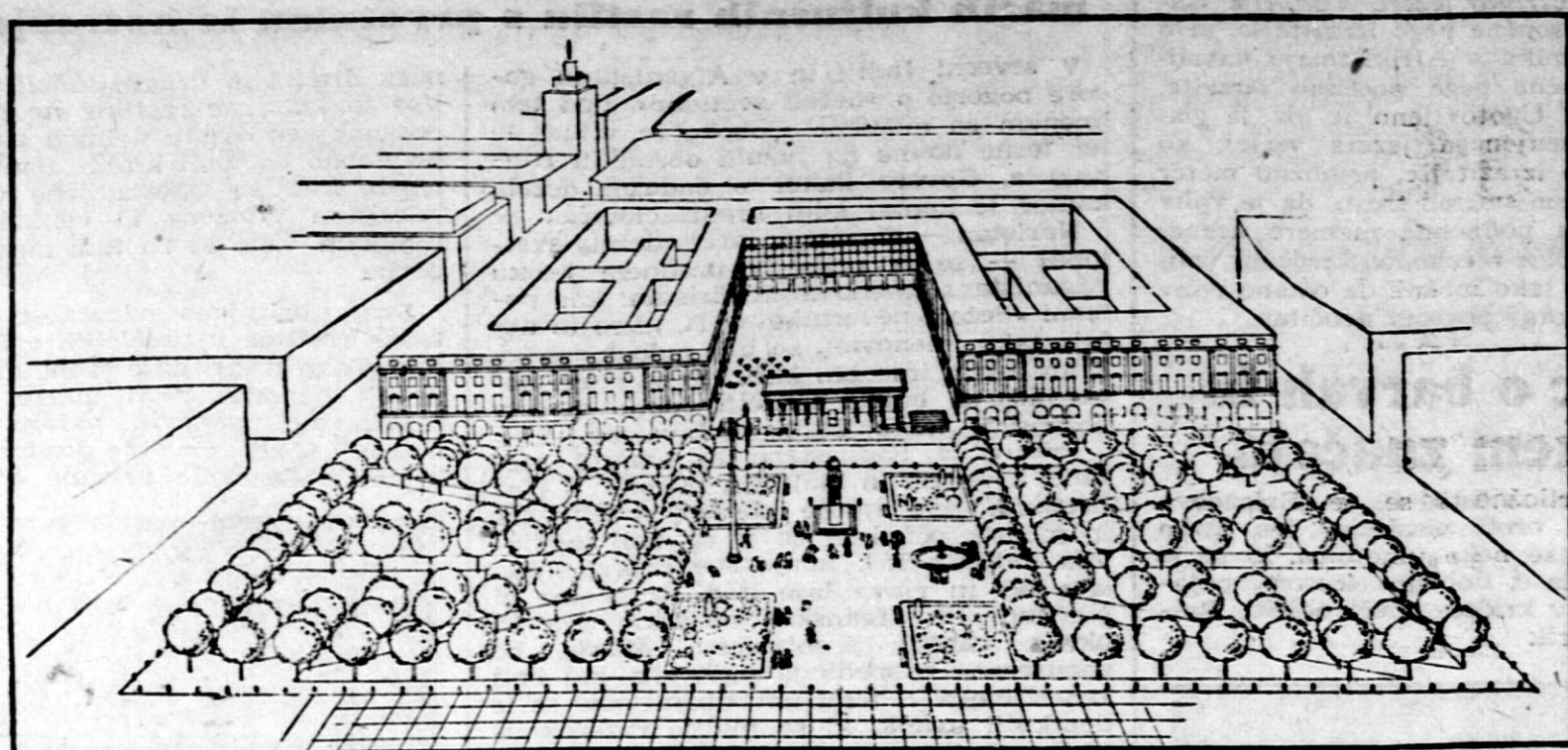
Poroka. Šolski upravitelj in član loškega Sokola g. Nušo Pevec se je poročil s gđc. Lenko Krekovo. Poroka je bila na Brezjah. Iskrene čestitke!

Z nožem v podlehčnico in v plečo. V Golem vrhu v Poljanski dolini sta prišla nazvrač delavca Josip Miljković in Luka Rukavina. Baje je Miljković psoval Rukavino z grdimi izrazi, na kar je ta vrgel vanj kos prsti. Miljković je na to pograbil za nož in ranih z njim Rukavino, ki je dobil dva ureza v podlehčnico, tretji sunek pa v levo pleče. Rukavina je moral k zdravniku, napadalca pa so zaprli.

Materi smo častili. Polna svečosti in prisrčne topline je bila materinska proslava, ki jo je organiziral ženski osek škofovskega Sokola na Telovo popoldne v Sokolskem domu. Pod vodstvom pevovodja br. Franceta Babčiča je odpel mladinski zbor meščanske šole šest pesmi z izrednim občutkom, potem pa je recitirala naraščajna špela Sovretova. Cankarjev spis: »Mati, zdaj vem...« sledila je Ribičičeva »Uganka«, najnovejši spis iz »Našega rodu«. Sokolska mladina je pokazala, da zna tudi na odru nastopati, še hoče! Br. Miloš Mlejnik je zaigral na čelu Indiano, odloček iz opere Šatko, in Bragovo Srečno, Spremljala sta ga na klavirju s. Nada Kašmanova in br. Babčič. Vsi so želi zaslužen priznanje. Sledil je sonetni venec, ki ga je spemal za materinski dan domačin br. France Korbič. Iz misli, ki jih je razvil, smo zaznali za ljubezen, ki živi v srcih naših mladih do mater. Božena Douganova in Milena Zihnerlova sta izvajali zatem četveroročno na klavirju Suppejevo skladbo: Pesnik in kmet, naka je prinesel novo življenje v dvorano naraščajnik Jože Podakar s klavirsko harmoniko. Po odmoru so izvajale najprej naraščajnice razne plesne, sledil je Zupaničev Razgovor (Iz zarje Vidove) nato pa so naraščajnice prikazale rajalni, ritmični nastop. Potem, ko je zopet nastopil pevski zbor, s pet pesmi, kam, in med njimi z Molitvijo, ki jo je skomponiral br. pevovodja sam, je bila proslava zaključena. Po svečanosti je bila vsa mladina pohvaljena.

Hla in hlev žrtev strele. Neurje, ki je divjalo pred dnevi na Martinjvru, v gorkem zaselku škofovskega okraja, je napravilo veliko škodo posestniku Jožetu Pintarju. Strela je ugnila hlev in hišo. Požar se je razširil z bliskovito naglico, ker je bil krit hlev s slamo. Reševalcem je komaj uspelo potegniti živino iz hleva, vse ostalo je ugnilo ogenj. Sosedje so sicer oženj skušali omejiti, a je močan veter pihal prav v smeri proti kavi 10 m oddaljeni hiši, ki je bila prav tako krita s slamo. Trdno zidana stavba je vendarle toliko kljubovala, da je zgorel le zgornji del stavbe, dočim so spodnji prostori ostali. Škoda je navzile temo zelo velika. Zgorelo je mnogo krme, slame, pogoreli so vsi vozovi, slamoženeča, mlatnica na električni pogon, električni motor, mnogo kmetijskega in poljedelskega orodja ter razni manjši gospodarski pripomočki. Cenijo, da je škoda za 150.000 din, ki je le malenkostna krita z zavarovalnico.

Spomenik Nj. Vel. viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju v Ljubljani

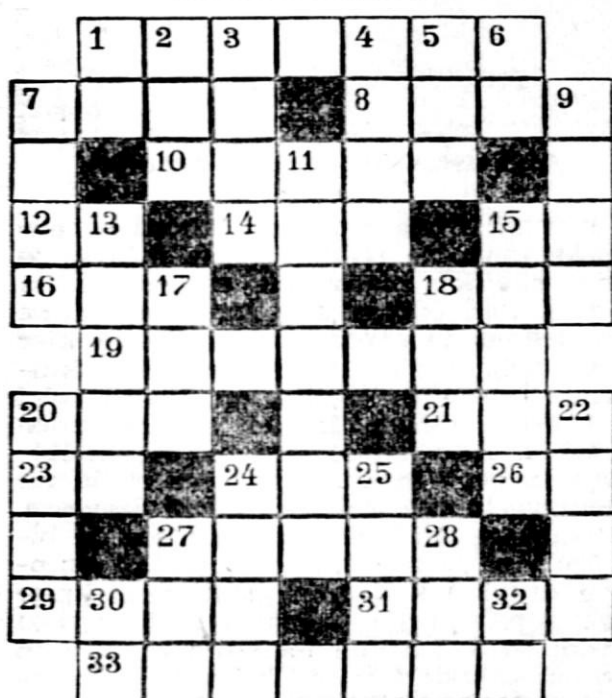

Načrt kaže, kakšna bo Zvezda po preureditvi in postavitvi spomenika Nj. Vel. kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Za sedaj se preureja le Zvezda. Ozadje naj bi tvoril tako zvali Južni trg s Plečnikovimi propilejami na sedanjem kazinskem vrtu, kar pa je vprašanje boljših časov daljne bodočnosti. Na načrtu je spodaj v ospredju del že sedaj tlakovanega Kongresnega trga. Zgoraj nebotičnik z Gajevo in Franciškansko ulico ter z Aleksandrovo cesto in Prešernovo ulico. Od spodnjega levega ogla vodi Selenburgova ulica in dalje mimo nebotičnika Tyrševa cesta. Prva ulica na levi je Šubičeva ulica, ki bo že letos od Tivolija podaljšana čez Selenburgovo ulico pred kazinsko postopje, druga je pa

Knaflijeva ulica, ki jo vidimo podaljšano po pasazi pred zadnjo fronto Južnega trga in dalje spet po pasazi na Marijin trg. ki ga vidimo na desni strani zgoraj nad ogrom Mayerjeve hiše v Wolfovi ulici. Na desni Wolfova ulica ter podaljšek Šubičeve ulice mimo kamne in propilej ob Gerberjevi hiši po stopnišču do Ljubljane. V sredini je na osi od Jurga na sever od tlakovanega dela Kongresnega trga pa do zadnje strani Južnega trga položen 45 m širok trg, ki ga propileje dele na dva dela. S podstavkom 10 m visoki bronasti kip, delo akad. kiparja Lojzeta Dolinarja, predstavlja spomenik kralju Aleksandru I., ki mu naj tvorijo ozadje propileje. Začasno z belim peskom posuti prehod, na

katerem stoji kip, je širok 18 m, na obeh straneh tega prehoda pa so s cvetjem in okrasnimi rastlinami zasajene zelene trate. Na kraljevi desni strani plapolna na visokem drog državnega zastava, na drugi strani pa je projektiran vodomet ali vodnjak z okrasno figuro. Ob robovih prehoda z Kongresnega trga proti propilejam vidimo klopi, tu bo na vsaki strani kipa stala tudi vrsta lepih kandelabrov, s katerih bodo ob slavnostih plapolali plameni. Z urenitvenjem tega načrta bo Slovenija res veličastno in trajno počastila spomin Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Če ne bo delo ovirano, bo kip kralja Aleksandra I. slovesno odkrit na Vidov dan.

Križanka

Pomen besed

Vodoravno:

1. Kralj z enakim značilnim pritiskom, 7. egipčanska boginja, 8. bolgarsko mesto, 10. mesto v Južni Srbiji, 12. veznik, 14. raste na glavi, 15. osebni zaimek, 16. poljska reka, 18. visok jugoslovanski javni funkcionar, 19. perzijsko mesto, 20. predlog, 21. riba, 23. predlog, 24. del obraza, 26. nikalnica, 27. rusko mesto, 28. del zidu, 31. interval, 33. zasmeh.

Navpično:

1. Predlog, 2. del stavbe, 3. domača žival, 4. desni pritok reke Kure, 5. Capkova drama, 6. glasbena nota, 7. vrsta lilije, 9. angleški državnik, 11. špansko mesto, 13. bolezen, 15. Massenetoova opera, 17. predlog, 18. glasbilo, 20. športna igra, 22. muslimansko božjepotno mesto, 24. časovni prislov, 25. vozilo, 27. veznik, 28. ptič, 30. osebni zaimek, 32. predlog.

Rešitev križanke, objavljene danes teden

Vodoravno:

1. kvak, 5. salo, 9. Leda, 10. Arad, 11. Epona, 13. ton, 15. kis, 17. Ob, 18. pik, 20. ta, 21. anemona, 22. ol, 23. dis, 24. ki, 26. par, 28. kal, 29. Akaba, 32. Lena, 34. Unac, 36. Oton, 37. gala.

Navpično:

1. Kloto, 2. ve, 3. Aden, 4. kap, 5. San, 6. arak, 7. la, 8. Odesa, 12. ozimina, 14. obala, 16. Itaka, 18. ped, 19. Kos, 22. opela, 25. Ilca, 27. rano, 28. Kana, 30. kan, 31. Bug, 33. et, 35. Al (aluminij).

Iz Celja

— Celjski mestni svet bo imel v petek 31. t. m. redno sejo. Na dnevnem redu so poročila odborov.

— Razmere na delovnem trgu. Pri celjski borzi dela je bilo 20. t. m. v evidenci 618 brezposelnih (492 moških in 126 žensk) nasproti 666 (544 moških in 122 žensk) dne 10. t. m. Delo dobi 12 ključavničarjev, 10 kovačev, 8 hlapcev, 4 poljski delavci, 2 čevljarji, po 1 krojač, šofer in zidar, po 10 kuharje in kmečkih deklet, 2 sluškinji ter po 1 natakarica, sobarica in postržničar.

— Celjska vojaška godba bo priredila danes od 18. do 19. pred kolodvorom promenadni koncert v prid protituberkulozne lige.

— Prevažanje bolnikov z reševalnimi avtomobili je v Celju za nekaj dni ukinjeno, ker je trenutno na razpolago samo en reševalni avtomobil, ki se je po pokvaril.

— Zanimiva nogometna tekma. V finalnem tekmujuju za prvenstvo Slovenske nogometne zveze se bosta srečala v nedeljo 26. t. m. ob 15. na Olimpijskem igrišču v Gaberju pri Celju SK Olimpia in ISSK Maribor. Tekma bo gotovo zelo živahna in napeta.

— Prvi letošnji atletski miting atletske sekcije SK Celja se bo pričel v nedeljo 26. t. m. ob 10. dopoldne na Glaziji. Poleg številnih domačih atletov bodo nastopili tudi znani atleti iz Ljubljane in Maribora. Na sporedu so številne discipline. Borbe bodo vsekakor zelo napete. Opozorjamo na to zanimivo tekmo.

— Razprava proti Emanuelu Zelinki, prokuristu kemične tovarne v Hrastniku, ki je 15. aprila popoldne pred svojo pisarno ustrelil brezposelnega delavca Viljama

Gačnika, bi morala biti v torek 28. t. m. na okrožnem sodišču v Celju, a so jo preložili. Zelinka je prošil okrožno sodišče, da bi ga izpustili iz preiskovalnega zapora in je ponudil 30.000 din kavcije. Okrožno sodišče je to prošnjo odklonilo. Sedaj pa so Zelinko na odredbo apelacijskega sodišča v Ljubljani začasno izpustili iz preiskovalnega zapora.

— Za opero »Gorenjski slavček«, ki jo uprizaro ljubljanska opera na dan slave 39. pešpolka v torek 28. t. m. ob 20. v celjskem gledališču, se dobijo vstopnice v predprodaji v Slomškovi knjigarni. Predstava je izven abonmaja. Nabavite si vstopnice čim prej!

— Zletni lepaki. Zletni odbor za pokrajinski zlet Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije, ki bo 29. in 30. junija v Celju, je prejel lepake, ki jih je izdelala tvrdka Cemažar v Ljubljani po osnutku akad. slikarja br. Miroslava Modica v Celju. Lepaki predstavljajo na modri podlagi polet Sokolov, v ozadju je Celjski grad, v smeri proti gradu pa tri viharjoče državne zastave. Na lepkih je napis »Pokrajinski zlet ob 50letnici Sokola matice in 30letnici Sokolske župe Celje«. Nista pa označena kraj in datum zleta, kar bo treba, ko bodo lepaki razposiljeni, še nadoknaditi.

— Zdravniško dežurno službo za člane OUZD bo imel v nedeljo 26. t. m. zbiravnik dr. Drago Mušič na Cankarjevi cesti.

Iz Trbovelj

Po daljšem presledku nastopi v nedeljo zopet trboveljski nogometni prvak v tekmi z SK Kranjem iz Kranja, ki jo je Slovenska nogometna zveza določila kot finalno tekmovalno za prvaka Slov. nogometne zveze. Izra utesne biti prav zanimiva zlasti, ker se srečata prvak ljubljanske skupine in prvak celjske skupine. Oba kluba se bosta gotovo pomerila s svojimi najboljšimi igralnimi silami, da dosežeta časten uspeh. Moštvo Amaterja sicer ne bo moglo — iz tehničnih razlogov — nastopiti kompletno, vendar je brez dvoma, da bo tem bolj storilo vse, da očuva, če ne izboljša, svoje nogometne pozicije. Tekma bo ob vsakem vremenu s predelkom. Pričetek glavne tekme ob 16.

Akademijo z bogatim sporedom priredi v Sokolskem domu Podmladek Jadranske straže v soboto ob 16.30 in v nedeljo ob 20. Ljubitelji Jadranskega morja se vabijo k številni udeležbi.

Pozor kolesarji. Vsi lastniki koles, ki so svoja vozila prijavili pri občini v registracijo, se pozivajo, da pridejo po prometne knjižice ter se javijo v prijavnem uradu trboveljske občine, I. nadstropje soba števil. 10.

— Pasji kontumpe je bil vsled nedavne ugotovitve stekline v Hrastniku-Dolu uveljavljen tudi v trboveljski občini. V smislu oblastnih odredb morajo biti psi stalno priklenjeni na verigi, mačke zaprte in zavarovane. Psi na prostem se morajo voditi na vrvi in imeti nagobčnik. Vsako sumljivo obolenje psov in mačk se mora takoj javiti občini ali sreskemu načelnstvu. Pse voditi v javne lokale je prepovedano. Izjeme za lovške pse dovoljuje sresko načelnstvo, vendar le za določen kraj in čas lova. Prestopki so strogo kaznjivi z globo oziroma zaporom.

— Huda rudniška nesreča se je pripetila v nedeljo v tukajšnjem vzhodnem obratu. Pri nesreči je izgubil življenje rudar Anton Vrbaj, ki je tega dne s strelnim moštrom v rovu Plesko polje pripravil razstrelitev premogovnega sloja. V rovu so na tistem mestu delali na dveh progah. Na levi prog, kjer je bil zaposlen Vrbaj, je proti 9. dopoldne delo napredovalo toliko, da sta s strelnim moštrom položila dinamitne naboje ter jih zvezala s pripravljenimi žicami. Rudarja sta potem stopila v glavni rov. Vrbaj je stopil v eno smer ter se skril za vozček, med tem ko je strelni mošter stopil v nasprotno smer, da bi prišel do kraja žice in vžgal z električnim vžgalnikom dinamitne naboje. Ker so rudarji pri tem delu zelo previdni, je bil strelni mošter prepričan, da se je Vrbaj oddaljil na odprto mesto. Ko se je po razstrelitvi zopet približal, pa je na svoje zaprepačenje videl pri vzhodu v razstreljeno progo ležati Vrbaj na tleh. Na kile so prihiteli še drugi delavci in ugotovili, da Vrbaj ni več živ. Kos razstreljenega premoga mu je razbil levi del glave ter ga pri prči usmrtil. Prevladuje prepričanje, da je smrtnemu slučaju kriva ne previdnost žrtve. Vrbaj se je brzkome potem, ko sta se razšla s strelnim moštrom, v zadnjem trenutku še spomnil, da je na mestu pustil nekaj de-

lavskega orodja, ki ga je hotel še rešiti. Ta prevelika vestnost pa ga je stala življenje, ker ni računal, da je strelni mošter med tem že pritisnil na vžgalnik. Tragični dogodek je izrazil občo žalost in v rudarskih krogih, med katerimi je bil Vrbaj znan kot vester, priden delavec in dober drug. Vrbaj je bil star 40 let, oženjen, ter zapušta bolno ženo in dete. Zena je za hudi življenjski udarec zvedela v bolnici, kjer se že dalje časa zdravi. Ogromna udeležba delavstva pri pogrebu je pričala o sočustvovanju z nesrečno rodbino. V imenu rudnika se je pogreba udeležil obratovodja g. Malovrh z uradništvom obrata. Pevsko društvo »Zarja in rudarska godba sta se od pokojnika poslovili s pretresljivimi žalostinkami. Sveža gruda in mnogi vencil so pokrili po, slečnje počivališče. Užalosteni svojcem naše iskreno sožalje!

Slikar Godec razstavlja v Kranju

Kranj, 25. maja
Akademski slikar France Godec, ki se je s tolikim uspehom predstavil s samostojno umetniško razstavo v Ljubljani, se je odločil pokazati svoja dela tudi v Kranju. Jutri, v nedeljo, bo otvoril svojo kranjsko razstavo v hotelu »Evropa«. Med razstavljenimi olji, monotipijami in temperami bo tudi nekaj slik, ki na ljubljanski razstavi v Obersnelovi galeriji niso bile razstavljene.

Kranj je kulturno središče Gorenjske. Že ob raznih prilikah je Kranj pokazal svoje zanimanje za kulturne manifestacije in tudi to pot je tako, kajti med Kranjčanji vlada veliko zanimanje za Godecovo razstavo. Prepričani smo, da je Godec ustregel umetnost ljubčemu občinstvu v Kranju, ko se je odločil za razstavo v gorenjski metropoli, prepričani pa smo tudi, da bo slikar tudi v Kranju dosegel priznanje in razumevanje ter da se bodo našli med ljubitelji umetnosti v tem mestu tudi kupci za njegova dela.

Godčeva razstava v Kranju bo v klubskih prostorih hotela »Evropa« in bo odprta od jutrišnje nedelje do 2. junija vsak dan od 8. zjutraj do 18. Obisk te razstave toplo priporočamo.

SOKOL

Društvena javna telovadba Ljubljanskega Sokola na letnem telovadišču v Tivoliju. Pri jutrišnjem javnem nastopu Ljubljanskega Sokola bodo nastopili vsi njegovi telovadni oddelki. Posebnost letošnje javne telovadbe bo, da izvaja vsak oddelk svojo točko z velikim številom telovadcev in telovadk, kar bo dalo letošnjemu nastopu še poseben poudarek. Vsi telovadci in telovadke do zadnjega, od 10-letnega sina in hčerke do 60-letnega očeta in matere, bodo izvajali zletne proste vaje. Tudi na orodju bodo telovadili vsi brez izjeme. Zlasti pa bo učinkovito izvajanje dr. Mur-nikovih telovadnih plesov »Carmen« in »Polonaise«. Doselej je na vsakem nastopu izvajalo dr. Murnikove skladbe le manjša, izbrano število najboljših telovadcev, tokrat pa bo izvajalo oba plesa veliko število nastopajočih, Polonazo celo člani in članice skupaj v posebni na novo sestavljeni sim-bolični grupaciji. Letošnji nastop bo pri-vabil vso narodno Ljubljano na telovadišče Ljubljanskega Sokola. Nastop se bo začel točno ob pol 16. Svirala bo vojaška godba. Vstopnice se daje v predprodaji popoldne in jutri dopoldne v društveni pisarni v Narodnem domu, ter eno uro pred nastopom pri blagajni.

Radioprogram

Nedelja, 26. maja

Ob 8: Nedeljski jutranji pozdrav. — 8.15: Operni trio. — 9: Napovedi, poročila. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz trnovske cerkve. — 9.45: Veraki govor (dr. Ignacij Lenček). — 11.30: Nastop dekliškega zbora II. drž. realne gimnazije v Ljubljani. — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Harmonika: Ivan Podobnikar. — 14: Mussorgski Ravel: Silke z razstave, simf. suita (plošče). — 16.30: Pol ure za dijake. — 17: Kmet. predav.: Higiena živali in blevoj (ing. Riegler Franc). — 17.30: Zbor primorskega društva »Sloga« iz Kranja. — 18.30: Pomladni sprehod (plošče). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nac. ura: Vojskovodni v času

Red letenja „Aeroput“ 1940

<

Osem tisoč geologov išče zlato v Rusiji

Samo v evropski Rusiji je 62 nahajališč zlata, kjer ga še nikoli niso pridobivali

Več lani oktobra so poročali strokovni li-
ci, da zaloga zlata v nizozemskih ban-
kah stalno rastejo. Ker so bile zaloge zla-
ta v nizozemskih bankah do izbruha voj-
ne vedno enake, si razlagajo, da se je
neslo težišče iz Londona v Amsterdam
zadi vojne. Ta selitev zlata je med na-
ravnimi zbudila v finančnih krogih zana-
ma, kaj se godi z zlatom na drugi strani
sveta v Rusiji.

Rusija se je začela intenzivneje zani-
mati za svoje zlato sorazmerno zelo po-
mo, namreč šele, ko je bila zmanjšana
vrednost angleškega funta in ko so temu
zmanjšanju sledile z ameriškim dolarjem
vedno tudi druge valute. Tedaj so začeli v
Rusiji intenzivno pridobivati zlato in sicer
s takšnim uspehom, da je sedaj produk-
cija že štirikrat ali petkrat večja kakor
pred svetovno vojno. Glavna izpodbuda
za to delo je bila v tem, da je hkrati z
razvrednotenjem valut rasla valutarna

no blago, se je kljub temu povečal za-
klad državne banke od 25,5 milijona unč
v l. 1935 na 33.000.000 unč naslednje leto.
Pri tem pa na uradnih mestih naglašajo,
da so to minimalne ocene.

Najpomembnejša nahajališča zlata v
Rusiji so v Uralu, v Altajskem pogorju,
v vzhodni Sibiriji, na Jakutskem, Baškir-
skem, v porečju Lene in na obali Tihega
oceana. Pod glavno upravo ruske in-
dustrije zlata, ki se imenuje »Sojuz - Zolo-
to«, spada okrog 1000 raznih oddelkov, ki
imajo nad 600.000 uslužbencev. V Rusiji
je zaposlenih okrog 8000 geologov, ki stal-
no iščejo nova ležišča zlata. Glede na nji-
hovo obsežno in intenzivno delo je treba
pričakovati, da se bo produkcija zlata v
prihodnjih letih še znatno dvignila.

Ob koncu l. 1933 se je pozajala Rusija
z Ameriko o modernizaciji pridobivanja
zlata in o nabavi posebnih strojev. Ru-
ski strokovnjaki so se v industriji zlata

ugotovili, kdaj so bila posamezna naselja
ustanovljena.

Zakaj so leta, ko so sončne pege bolj
intenzivne, bolj deževna, se jim kakor re-
čeno doslej še ni posrečilo raziskati. Zna-
no je tudi, da afriško jezero Viktorija vsa-
ko leto, ko so sončne pege izrazitejše, zelo
naraste. Ob ravniku v Afriki imajo navad-
no, ko so sončne pege posebno izrazite,
velike poplave. Ugotovljeno je, da je gla-
dina vode omenjenega jezera vsakej, ko
so sončne pege izrazitejše, približno meter
višja. V splošnem smemo trditi, da je vpliv
sončnih peg na podnebne razmere nezna-
ten. Pri nas, kakor rečeno, so krajevni vpli-
vi na podnebje tako močni, da ostane vpliv
sončnih peg skoraj povsem neopazen.

Balzac o barvah in ženskem značaju

Pri neki priložnosti se je Balzacova
znanka čudila proti pisatelju, češ, kako
je mogoče, da se neka umetnica, ki se je
sicer odlikovala z dobrim okusom, poja-
vila na plesu v krátkih rdečih oblekah. Bal-
zac je odgovoril:

Honoré Balzac

Temu se lahko čudi le, kdor ne pozna
ženskega srca. Vsak značaj in vsaka du-
ševnost si izbira instinktivno barvo, ki ji
najbolj ustreza. Tako cenijo zelo temne-
ramenitne in nekoliko glasnne rdeče
obleke. Prepričljive ženske izbirajo rade
svetlo oranžne in vinasto rdeče ali zelene
obleke, dame pa, ki dajejo prednost rjavi
barvi, so precej komplicirane značaja.
Kajti črna je po pravici imenovana barva
zarotnikov. Zato je treba ženam, ki z
veseljem nosijo le črne obleke, prisojiti
melanholijo in črnogledost. Bela barva je
pa nasproti temu priljubljena pri tistih
ljubkih in slabih ženah, ki so preveč meh-
ke in vdane, ki pa se ne odlikujejo preveč
z trdnostjo značaja. Te ženske so nekoliko
domišljave in koketne. Spomnite se na
cesarico Jožefino, na madame Tallien in
na gospe Restaniere! Vse te žene so se ra-
de oblačile v bele obleke. Rožnate barve
ljubijo dame, ki bi rade prikriale, da so
že pred določeno dobo slavile svoje 25-
letnico. Zenski značaj je pa razvojen in
zato mlada dekleta, ki še niso stare 20 let,
dajejo prednost temnim barvam, ki jih
delajo nekoliko starejše in bolj zrele.
Rožnate rdeče barve ljubijo navadno žens-
ke vesele in ljubeznive značaja, ki pa so
nekoliko preveč pristopne.

Modra barva je priljubljena pri ženah,
ki jim dajejo moč prednost Zene. Ki
ljubijo to barvo, so navadno mirne in
preudarne, a so tudi velike moralistke.
Sivna je barva otožnih žen svetlobnega
značaja, toda te žene so vendar nekoliko
prevešale, da bi si izbrale še temnejšo
barvo. Vijoličaste barve rade izbirajo da-
me, ki so bile »nekoč« krasne. To je barva
resignacije, barva tistih žen, ki hoče
ali nehoče, po svoji pestri preteklosti sto-
pajo v ozadije.

Od tedaj, ko je Balzac izrekel svojo
sodbo o ženskah, na podlagi barv, je že
dolge. To je bilo l. 1830. Od tedaj se je
že marsikaj izpremenilo. Izpremenilo se je
vse svet, pa tudi moške in žene, spreme-
nile so se tudi barve in odnos ljudi do
njih. Dandanes narekuje ženam barve
vsemogočena moda. Ne izbirajo si barv, ki
so jim všeč, temveč se uklanjajo zahtevi
mode »To se sedaj nosi« in ženske v res-
nici tudi nosijo tako priporočene obleke.

Albanskega kralja tožijo

Bivši albanski kralj Ahmed Zogu živi
sedaj v pariški okolici in je prišel v hude
denarne zadrege. Preden je zapustil Alba-
nijo, je kupil v neki trgovini v srednji
Evropi za člane svoje družine osem drago-
cenih krzen proti kratkoročni menici. Po-
tem pa je moral zapustiti svojo deželo in
račun je ostal neplačan. Lastnik trgovine

Bivši albanski kralj Zogu

je sedaj podal s posredovanjem svojega
soročnika v Londonu, ki mu je prepustil
terjatev, tožbo proti bivšemu albanskemu
kralju za plačilo 20.000 funtov sterlingov.
Ahmed Zogu se izgovarja, da je kožuho-
vino pustil v Tirani ter odklanja plačilo
računa. Proces bo prihodnje dni v Parizu.

Iz dežele svetlobe

Zanimivosti pradedovine žita — Poizkusi križanja do-
mačih kulturnih rastlin s prvotnimi iz notranje Azije

V severni Indiji in v Afganistanu go-
voro pogosto o »deželi svetlobe«. Pod tem
imenom so misljene globoke in vijugaste
ter tesne doline na južnih obronkih Hin-
dukuš. Govore kakor o čudežni deželi,
kamor je komaj kdaj prodrl človek.

Nuristan — dandanes torej »dežela svet-
lobe« — se je nekoč v uradnem jeziku
Afganistana imenoval Kafiristan, kar po-
meni »dežela nevernikov«. Ti, ki so to de-
želo tako imenovali, so bili mohamedanci.
Z arabskim imenom kafir, to se pravi ne-
verniki, so hoteli označiti čudno vero v
božanstva tamkajšnjih prebivalcev.

Prebivalci Kafiristana so namreč me-
šanci severnih in indijskih plemen. V Ka-
firistanu žive ljudje povsem svetlih las
in modrih oči, kjer se je na bolj uveljavila
indijska kri, imajo svetlorjavo kožo,
sive oči in rjave lase, toda to plemo ni
številno. Po afganskih podatkih gre za
okrog 120.000 prebivalcev. Morda bo
znatna ekspedicija ugotovila kaj bolj
zanesljivega. S temi navedbami smo se le
dotaknili ugank, ki se nudijo raziskoval-
cem v Kafiristanu. Tamkajšnja vera je še
nepojasnjena, kar se tiče njenega izvora.
Nasprotno je pa nekoliko razumljivejša.
Zakaj prebivalci Kafiristana govorijo sko-
raj čisti sanskrit, ali vsaj jezik, ki je zelo
soroden indoevropskemu prajeziku; od
vlade Aleksandra Velikega je bila namreč
ta dežela skoraj brez zvez s svetom ter
prepuščena sama sebi. Njen jezik potem-
taka ni prevzemal tujih vplivov ter je
lahko ohranil svojo prvotnost.

Kafiristan se deli na osem velikih ple-
men. Vsa ta plemena so med seboj v tes-
nem sorodstvu. To obširno sorodstvo si
prav lahko obrazložimo. Da bi se ne ženili
bližnji sorodniki med seboj, kar bi komaj
preprečili v teh tesnih dolinah, je bil
uveljavljen običaj, da mora biti vsaka
nevesta ugrajbljena pri tujem plemenu.
Zaradi tega se seveda prišlo pogosto do
krvavih spopadov. Upoštevati je pa tudi
treba, da so se navezala številna prijat-
eljstva po takšnih ženitvah med pleme-
ni.

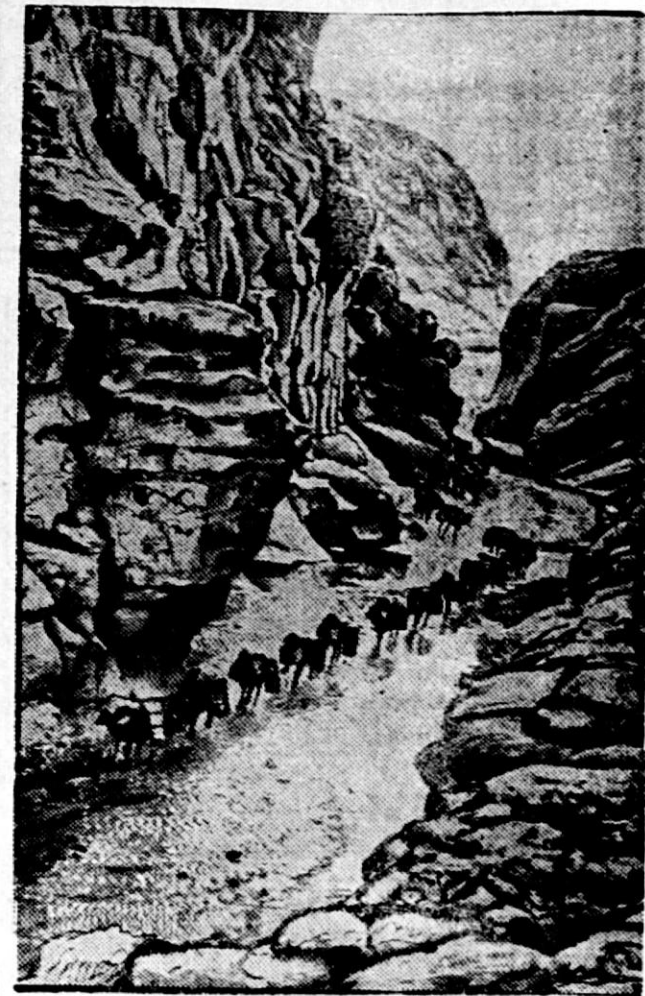
Še bolj zanimiva je razdelitev sekt med
plemeni. Razlikujejo se črnooblečeni in
belooblečeni, nadalje pa imajo tudi celo
vrsto kast. Med najnižjo kasto spada
pleme sužnjev, ki je bilo očitno prvotno
prebivalstvo Kafiristana, toda svetlobno
in modrooko prebivalstvo, ki je pozneje
prodrl v te kraje, je bilo nedvomno moč-
nejše ter si je podjarmilo prvotno prebi-
valstvo. Dognano je, da so se kafiristan-
ska plemena selila v smeri od severa pro-
ti jugu.

V tesnih dolinah Kafiristana rasto pše-
nica, proso, koruza in ječmen. Kdo je
prinesel te rastline v te pokrajine, odre-
zane od ostalega sveta? Mnogi razisko-
valci se nagibajo k domnevi, da te rast-
tja ni nihče zanesel, temveč je Kafiristan
njihova prvotna domovina.

Na podlagi izsledkov modernih razisko-
vanj o izvoru kulturnih rastlin so ugotov-
ili, da so razsežne pokrajine notranje
Azije pradedovine številnih naših kul-
turnih rastlin. Tako n. pr. izhajata iz
srednjeazijskih goratih dežel, ki so tudi
oradomovina številnih vrst našega sad-

nega drevja in drugih kmetijskih rastlin.
Vse te kulturne rastline ne rasto tam v
posebno rodovitnih dolinah ali drugače v
podnebno ugodnih krajih, temveč v višjih
legah, kjer so izpostavljene vsem nepri-
jetnostim vremena in velikim toplotnim
razlikam. Zato so pa tudi mnogo bolj od-
porne.

Svojo prirojeno odpornost so pa kul-
turne rastline v tisočletjih v Evropi izpu-
stile. Tako n. pr. naše sadno drevje ni več
dovolj odporno proti mrazu. Zato so si
raziskovalci zastavili nalogo poiskati v
notranji Aziji prvotne kulturne rastline,
ki imajo še svojo prvotno odpornost, da

Afganistansko obmejno gorovje

bi prenesli njihove dobre lastnosti na ev-
ropske kulturne rastline. Tega dela se je
lotila nemška znanstvena ekspedicija, ki
se je l. 1935 odpravila v gorate pokrajine
Afganistana in severovzhodne Indije, kjer
je proučila in zbirala izredno mnogo kul-
turnih in divjih rastlin. Ti raziskovalci
so prinesli v Nemčijo tudi mnogo semen
in sadik, skoraj tisoč vrst pšenice in ječ-
mena in proti mrazu odpornega sadja ter
zelenjave in celo cele grmičje in drevesca.
V tem bogatem znanstvenem plenu je bi-
lo 500 vrst pšenice, ki so jo poslali skup-
no z drugimi kulturnimi rastlinami kmet-
ijskim poizkusnim ustanovam. Kmetijski
zavodi so te rastline temeljito proučili in
izvršili so tudi številna križanja z doma-
čimi rastlinami. Kmetijska veda si od teh
poizkusov obeta velike uspehe ter zlasti
povečanje pridelka.

Zanimivosti iz starih egipčanskih papirjev

Skrivnosti človeškega življenja so bile vedno iste in enake

V državnem muzeju v Berlinu razkazu-
jejo v oddelku za egipčanske najdbe ob-
iskovalcem izredno mnogo zanimivih pred-
metov in jim razlagajo egipčansko umet-
nost in način življenja od primitivnih za-
četkov do najnovejšega časa. Razstavljena
je tudi izredno bogata zbirka egipčanskih
papirjev, ki si jih pa lajk sam seveda ne
more razložiti. Te listine izvirajo iz raznih
dob egipčanske zgodovine in nam odkri-
vajo izredno mnogo zanimivega o duhov-
nem in političnem življenju Egipčanov,
kakor o njihovi vladi, o vojnah, pa tudi
iz življenja drugih narodov davnine. Že
v četrtem tisočletju pred Kristom so hiero-
glifi postali glavna pisava in s tem tudi
resnična pisemnega izražanja govora.
Strokovnjak razkazuje obiskovalcem sta-
rodavne listine, ki leže dobro spravljene
v vitrinah in ki so gosto popisane. Tak-
šnih listov leži še na tisoče v suhem egip-
čanskem pesku. Prav temu je treba pripri-
sati, da se jih je toliko ohranilo. V suhem
pesku se te listine ne kvarijo. Odkrivajo
nam izredno mnogo zanimivega, kar bi
nam sicer ostalo za vedno skrito. Štiri ti-
soč let je bil papirus edino sredstvo za pi-
sanje. V tej dobi je bilo seveda napisanih
mnogo listin, zato so jih tudi doslej toliko
našli. Egipčani pa niso uporabljali pa-
pirusa le za pisanje, temveč tudi za izde-
lovanje krst, takozvanih mumijevih kar-
tonaž. Tudi takšnih krst so našli zelo mno-
go in jih imajo v muzejih sortirane po nji-
hovi posameznih vrstah ter se jim nudi
mnogo bogatega študijskega materiala.

Posebni čar imajo ti dokumenti iz dav-
nine, ker nam odkrivajo mnogo zanimivega
o življenju velikih vladarjev in svečnikov,
ne le v organizaciji države, ki jo poznamo
že na podlagi nekaterih drugih izkopavin.
Posebno zanimivo je, da nam te listine nu-
dijo celo vpogled v intimno in zasebno živ-
ljenje starih Egipčanov. Tako je n. pr. v
berlinski zbirki več tisoč let staro pismo
matere, ki je pisala svojemu sinu: »Pozno
ponoči sem prišla k Serapijonu, da bi vpra-
šala po tvojem zdravju in tvojih otrocih.
Pripovedoval mi je, da si se ranil z ne-
kakšno čepinjo na nogi in skrbi me, da
bi reano ne obolel. Na koncu tega nežne-
ga pisma, pisanega z okorno roko in v
katerem prav mrholi pravopisnih napak,
je napisano: Ne pozabi torej, moj otrok,
in napiši mi, kako se ti godi, saj veš, kak-
šno skrbi ima človek za otroke.«

Iz poznejše dobe iz tretjega stoletja na-
šega štetja so ohranjene številne listine
vojakov, ki so pisali iz garnizij svetovne
rimljanske države domov, namreč v Egipt.
K najzanimivejšemu zasebnemu pismu je
treba šteti pismo Serena, ki je pisal svoji
ženi, potem ko jo je poslal proč — najbrže
ne brez razloga — odpotovala je s ladjo.
Pisal ji je, da je od tega trenutka, kar ga
je zapustila tako žalosten, da se zaradi
tega ni niti kopal. Joka za njo po ce-
dni in noči. »In ti si mi poslala pismo,
ki bi moralo omehčati celo kamen, tako
so me tvoje besede pretresele.« V pismu tr-
di, da ne more soglašati z ženo, češ, da je
vsega kriv njen zapeljivec. Šeli si, da bi
se vrnila, toda v njeno zadolžnost za vo-
jsko.

ruje, kakor trdi še enkrat ob koncu pisma.
Zanimivo pa je, da kljub temu, čeprav
so našli tudi zasebne dopise med stari
egipčanskimi listinami, doslej še niso od-
krili nobenega ljubeznivega pisma. Morda
je to treba pripisovati tedanjim poštnim
ureditvam. Zaljubljenec niso upali izročati
zupnih pisem zasebnim pismonošcem.

Španski pregovori

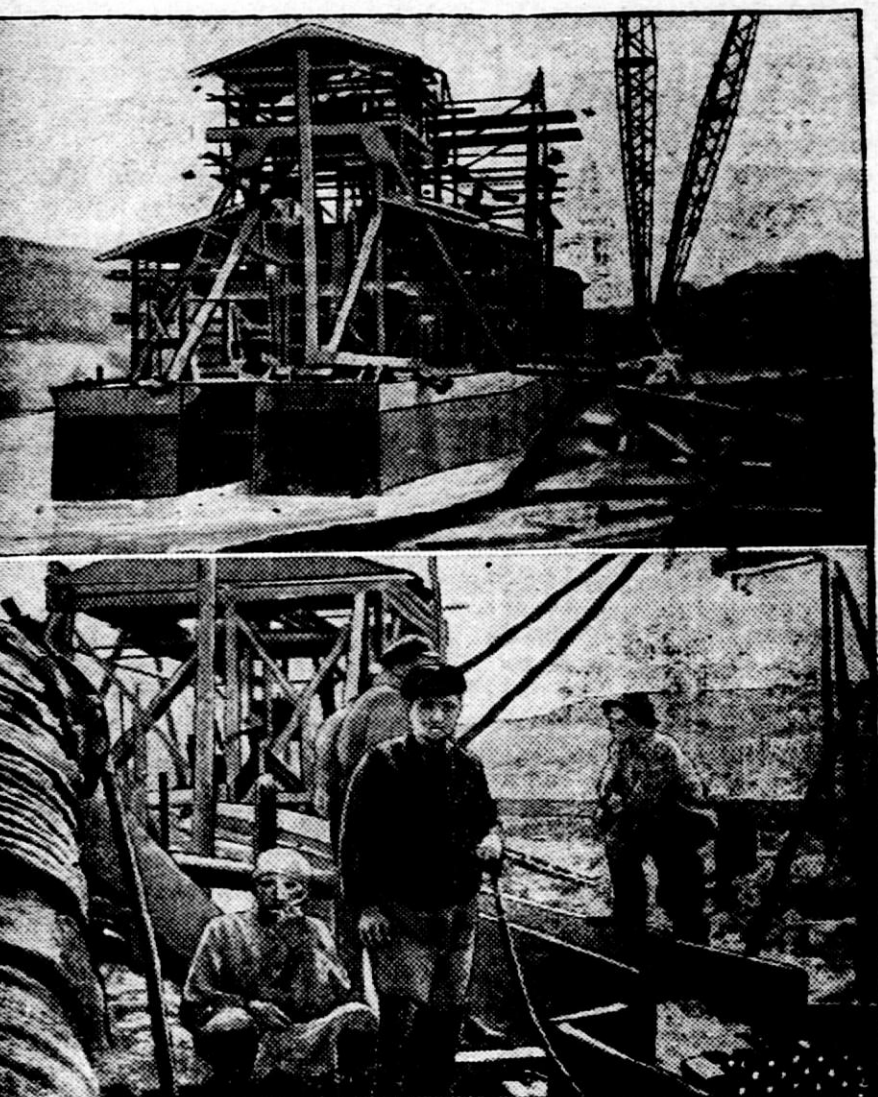
»Žene in vino prevarajo tudi najrafini-
ranjšega poznavalca«, govorijo v Španiji
in pripominjajo: »Žena ve vedno črko več
kakor hudič«. Kljub svojemu lahkomišle-
nemu značaju gleda Španec na ženo ka-
kor na nekaj mističnega ter skrivnost-
nega. Podležja ženinom čarom prav tako
lahko, kakor se jim posmehuje. V Anda-
luziji govorijo, da je dekle brez ljubezni
cvetlica brez vonja in da dekleta, ki ne
ljubijo cvetja, ne vedo nič o ljubezni.
Cvetje je najpriljubljenejši in najcenejši
okras Španjolke.

»Vsaka žena je Eva ali Marija«. S tem
pregovorom hočejo reči, da je Španka po
svojem značaju vesela pa tudi otožna, da
se spaja njena strast s plemenitim ču-
stvom materinstva, lahkomišelnost pa s
preudarnostjo. Zelo pogosto v tej bojni
deželi stradajo, toda »gladu ni noben človek
dovolj trd« in razen tega »lepa žena ni
nikdar uboga«. Vsaka ljubezen ima v
Španiji sled melanholije. Španci se zave-
dajo, kako hitro mine lepota pod vročim
južnim solncem! »Lepota je nežni jutran-
ji cvet, ki te danes privlačuje, a jutri
odbija.« K zakonu spada razen žene »hi-
ša za stanovanje, zemlja za oranje in
vinska trta za negovanje«, zdrava misel
in želja, a pogosto ostale le sen. Da bi bil
zakon srečen, ne sme biti poroka v torek
ali petek. Kakor pred mnogimi leti, so-
voro tudi še dandanes: »Pusti svoje ognj-
šče goreti in svojo ženo presti«. Kar se
tiče zemeljskih dobrin so Španci skrom-
ni: »Zrno dobre letine nadomesti tri sla-
ba leta.« Tudi v Španiji ne sme človek
je izrati na kitaro in pregovor pravi: »Če
kaj daš na svoje dobro ime, ne tusti, da
bi ti solnce sijalo na posteljo.«

V nekaterih španskih pregovorih se ka-
že tudi vpliv mavrov. Dober nasvet se ka-
že: »Zapiši, preden kaj daš in vzemi,
preden zapišeš, ali »Ne podpisuj, češar
nisi prečital, ne pij, češar nisi okusil.«
Špancu se nikdar ne mudi in zato se tudi
rad sklicuje na pregovor: »Hitro in dobro
ne gresta skupaj.« ali: »Rajši pozneje ka-
kor nikdar.«

Španci cenijo zmrznost in pravico
»Kdor zdravo živi, ostari ob pravem ča-
su.« Drug pregovor se glasi: »Od štiri-
deset let navzgor se varuj vode.« Če ho-
mo razumeti ta pregovor moramo vedeti,
kakšno silo so Španci boje prebivanja in
revmatizma ter da zaradi tega že mnogi
možje nosijo vedno šal za vratom, tako
zvani bufanda.

Čeprav so Španci zelo domani, vendar
poznajo tudi pregovor, ki svari sredi pa-
veliko ošabnostjo: »Kdor hodi z avtom,
se mora varovati, da ne bi padel«, kar
pomeni: »Če hodiš z avtom, se moraš
varovati, da ne bi padel.«

Veliki bager za kopanje zlatonosnega peska v Lenu

Priloge za izpiranje peska

vrednost zlata. Tako je Rusija lažje hitre-
je odplačala svoje dolgeve z manjšo ko-
ličino zlata. L. 1931 so znašale njene ob-
veznosti 1400 milijonov rubljev. L. 1935
pa samo 120.000.000, a razen tega so še
stalno rasle zaloge zlata v sovjetski dr-
žavni banki.

Rusija, ki je bila l. 1930 v produkciji
zlata na četrtem mestu na svetu, je do-
segla l. 1934 že drugo mesto, takoj za Juž-
no Afriko. To mesto si je doslej ohrani-
la. L. 1938. je znašala ruska produkcija
zlata okrog 15% celotne svetovne pro-
dukcije, čeprav so sporedno s porastom
kupne moči zlata tudi druge države od
leta do leta več producirale. L. 1930 je
Rusija producirala 1.434.000 unč zlata, l.
1938 pa že 5.000.000 unč. O lanskim produk-
ciji še niso zbrani zanesljivi podatki, zna-
no je le, da je tudi lani narasla.

Čeprav izvažala Rusija večino svojega
zlata in plačuje z njim po večini uvože-

naučili največ od Američanov. Vendar
si je tudi ruska strojna industrija priza-
devala, da bi čim bolj izpolnila načine
produkcije zlata, tako da so v nekaj letih
uvredili svoja posebna lopatila (bager) in
druge stroje, ki so jih dotlej morali uva-
žati. Sedaj imajo že dovolj vseh priprav
in s povečanjem produkcije uvajajo ved-
no nove stroje. Ta tehnična izpopolnitev
produkcije sloni na popolnih, geoloških
raziskovanjih. Vse strokovne arhive so
ponovno vestno proučili in dognali so, da
je samo v evropski Rusiji 62 nahajališč
zlata, kjer pa zlata niso nikdar pridobi-
vali. Uradni so izdelali dalekosežne načrte
za širokopotezno produkcijo zlata. V stro-
kovnih krogih trdijo, da se bo Rusija
kmalu postavila na čelo produkciji. Če se
ji bo posrečilo vzdržati dosedanj tempa
dela, Zaradi tega bi se seveda bistveno
spremenila trgovinska situacija Sovjetske
Rusije.

Drevesne letnice in solnčne pege

Večja debelina drevesnih letnic kot znak deževnega leta se pojavlja vsakih 11 let

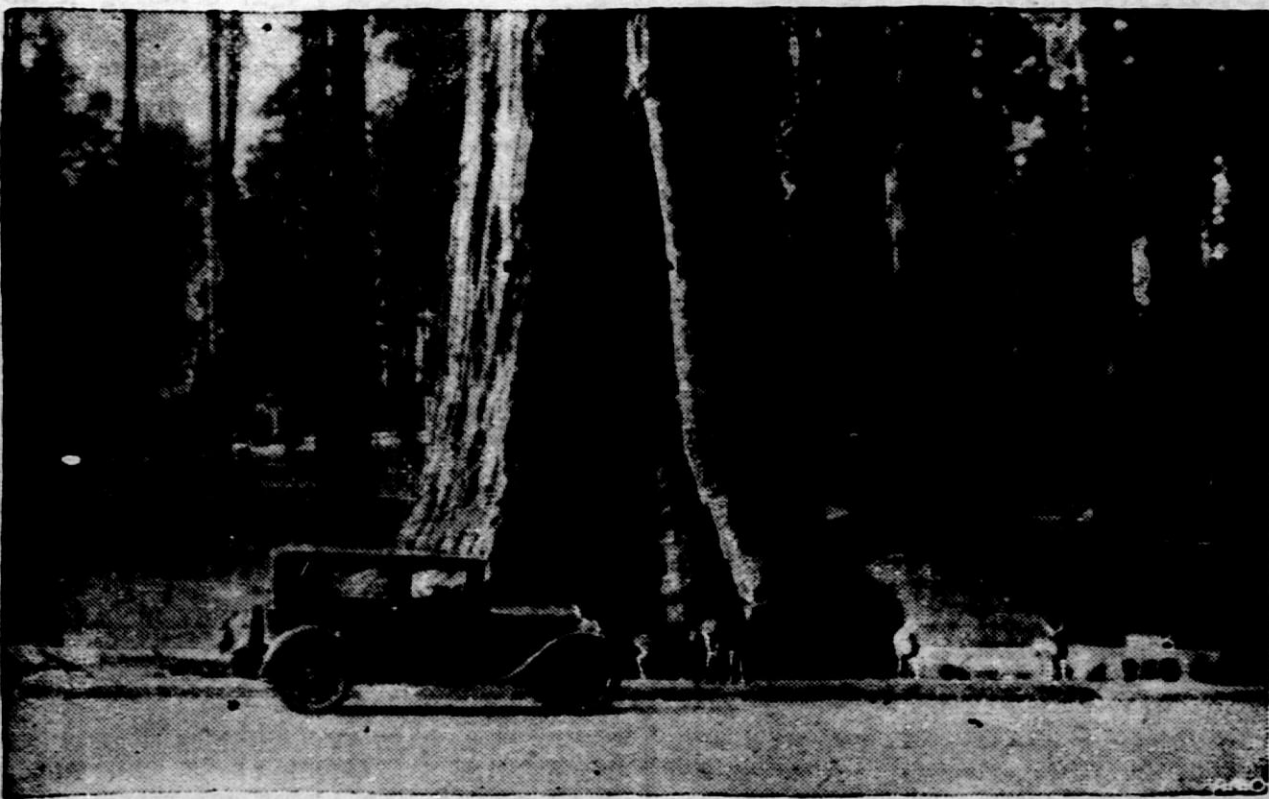
Če prežagamo drevo, so v deblu prav le-
po vidne tako zvane letnice kolobarji, ki
kažejo, za koliko je drevo zrastle v posa-
meznih letih. Vsak krog pomeni leto dni
življenja drevca. Na podlagi drevesnih
letnic so tudi lahko ugotovili, koliko so
stara tako zvana ameriška manutna drev-
ca ali sekvoje. Nekateri med njimi so
stare že nad 3000 let.

Debelina drevesnih letnic ni vedno ena-
ka. Letnica je širša za tisto leto, ki je bi-
lo vlažnejše. To so sicer splošno znane stva-
ri, toda sedaj so ugotovili še nekaj drugega.
Pazljivo so proučili letnice številnih dreves,
podrtih v Severni Ameriki, v Evropi in
drugje po svetu, dognali so, da se pri več-
jem številu dreves ponavljajo širše letnice

me, tega doslej še niso mogli dovolj za-
nesljivo ugotoviti. Toda zdaj si raziskoval-
ci belijo glave, zakaj so potemtakem drev-
esne letnice vsakih 11 let širše. Sonečne
pege vendar ne morejo vplivati neposred-
no na rast dreves. Zato je mogoče le raz-
laga, da je vsako 11. leto bolj deževno
kar torej dokazuje, da morajo imeti son-
čne pege vendar vpliv na vreme.

V Ameriki so ugotovili, da se se pojavi-
le motnje v drevesnih letnicah že l. 1700.
Na podlagi astronomskih podatkov so na-
knadno ugotovili, da so bile istega leta tudi
posebno izrazite sončne pege.

Enajstletno razdobje sončnih peg se oči-
tuje pri vseh vrstah iglicastega drevja,
predvsem pri boru, smreki, sekvoji itd. to-

Sekvoja v amerškem Narodnem parku

vselej v razdobju 11 let. To pomeni, da je
bilo vsako 11. leto, kjer je drevo raslo,
bolj mokro. Doba 11 let se pa krije z in-
tervalom pojavljanja sončnih peg.

O sončnih pegah pogosto trdijo, da ima-
je vpliv na vreme. Gotovo je le, da vpli-
vajo na magnetično polje naše zemlje ter
povzročajo motnje v brzojavnem prometu
in radia, da bi pa imele vpliv tudi na vre-

de le v takšnih krajih, kjer je vreme so-
razmerno stalno. V naših krajih je pa vre-
me pod vplivom močnih krajevnih motenj,
zato odvisnost drevesnih letnic s sončnimi
pegami ni tako očitna. V Ameriki sedaj
lahko po starih drevesih proučujejo, kak-
šno vreme je bilo v davnini, toda ne le to.
Tako so na pr. na podlagi drevesnih letnic

Spomin vir sposobnosti

En nadarjen človek na 4000 nenadarjenih

Vsa, tudi še tako različna duševna doga-
janja slone na osnovi spomina. Spomin je
vir vseh naših sposobnosti pri duševnem
delu. Zato je razumljivo, da si najlažje za-
pomnimo stvari in dogodke, ki nas najbolj
zanimajo. Človek se pa ne rodi že s spo-
sobnostjo spomina. Spomin se razvija na
podlagi izkušenj v življenju in v stalnem
stiku z zunanjim svetom. Iz teh stikov in
odnosov s svetom, ki nas obkroža, se tvo-
rijo čutne predstave, iz čutnih pa zopet
druge višje oblike duševnega življenja.

Spomin sam je zelo komplicirana dušev-
na sposobnost, ker sestoji iz dojemanja in
zapomnitve ter iz sposobnosti, da se ga
človek lahko po potrebi poslužuje. Nekat-
ri raziskovalci so sodili, da se lahko po
tem, do kakšne mere in kako hitro se člo-
vek poslužuje svojega spomina, ugotovi
stopnja njegove nadarjenosti ali celo ge-
nialnosti.

Nadarjenost ima navadno svojo določe-
no smer. Nadarjenost za nekatere posebne
stroke, ki je izredna, je treba že pristi-
vati med tako zvano talentiranost, ki je pa še
ne smemo zamenjati z genialnostjo. Na-
darjenost za posamezne stroke ni izreden
povprečje. Tako lahko govorimo o trgovskem
talentu, govorniškem, umetniškem, znan-
stvenem in vojaškem in s tem označujemo,
kako se posamezniki uveljavljajo v svojem
poklicu, ne da bi hoteli reči, da so tudi
že geniali. Resnični talenti so zelo redki.
Izračunano je, da je med milijon ljudi le
okrog 250 resnično nadarjenih. To se pra-
vi, da je med 4000 ljudmi le eden talenti-
ran. Kljub temu je pa narodno evgenični
pomen talentiranih ljudi izredno velik. Ta-
lentirani ljudje vzdržujejo intelektualno
ravnino naroda na večji višini. Zato je ve-
likega pomena, da se pojavljajo nadarjeni
ljudje, odnosno cele rodovine po zakonu
dednosti. Dednost nadarjenih ljudi je do-
kazana, vendar pa ni pravilo. Nasprotno,
dokazano je tudi, da je tem manj upanja,
da bo iz iste rodovine izšel tudi drugi ta-
lentirani človek, čim bolj je talentiran ti-
sti, ki se že odlikuje v tej družini. Iz sta-
tističnih seznamov je razvidno, da se talen-
tirani ljudje roje najpogosto v družin-
ah, kjer sta oba starša nadarjena, bolj
redko pa, kjer je nadarjen le eden, čeprav
so tudi v teh družinah otroci navadno ne-
koliko bolj nadarjeni kakor v družinah,
kjer nista nadarjena ne oče in ne mati.
Vendar se pripeti tudi včasih, da se rodi
otrok nenadarjenih staršev, ki se odliku-
je v tej ali oni stroki že v rani mladosti.
Ti otroci pa niso resnični talenti, temveč
neke vrste kurioziteti ter so evgenično
brezpomembni. K njim je treba pristeti
čudežne računanje in virtuosne raznih in-
strumentov, pa tudi nekateri izredno na-

darjene lingvisti. Vsem tem manjka tista
originalnost, ki prihaja od izraza pri ge-
nialnih ljudeh in ki je tako velikega pome-
na za duhovno ravnino naroda.

Se manj redka je dedna genialnost. Tako
ne moremo govoriti sploh o genialnih dru-
žinah. Genialni človek je višek človeškega
razvoja in zdela bi se logično, da bodo
ljudje kazali za to posebno razumevanje in
občudovanje za njegovo delo, a pogosto
se dogodi ravno nasprotno. Nekateri ge-
nialni ljudje so vse svoje življenje osam-
ljeni, ne da bi jih njihovi sodobniki razu-
meli. Sebe bodoča pokolenja spoznajo, da
je ta ali oni genialni človek šel k svojemu
smrtu po edini logični in najkrajši poti,
ki je bila drugim zaprta. Genialna dejanja
sama po sebi niso delo zaključka, naspro-
tno, genialni ljudje so navadno izredno de-
lavni, kakor so bili n. pr. Shakespeare,
Newton in Michelangelo. Izredna občut-
ljivost genijevih možgan mu omogoča iz-
redno hitro dojemanje in razumevanje ter
mu tako ustvari pogoje za nenavadno ve-
liko duševno kapaciteto in mu bogati do-
mišljijo.

Znano pa je, da noben genialni človek
ne more dati človeku nič absolutno novega,
kajti njegova genialna dejanja izvirajo lo-
gično iz vsote dosedanjih dognanj. Genial-
ni človek se pa seveda znatno razlikuje
od povprečnih ljudi s svojimi izrednimi
sposobnostmi, s hitrostjo svojega presoja-
nja tudi za oddaljenejšo dobo in zato ostan-
je pogosto nerazumljiv sodobnikom.

Kako vznikla genialnost? Napačno bi bi-
lo spraviati v odvisnost genialnost s po-
sebnimi sposobnostmi roditeljev. Genial-
nost se pojavi v nekateri družini povsem
nepričakovano in je ni mogoče predvide-
vati. Zanimivo je, da se genialnost v res-
nici genialnih ljudi navadno kaže v vseh
njihovih delih, ter nosi svoj posebni pečat.
To lahko opazujemo pri slikah velikih
umetnikov, kakor n. pr. pri Rafaelu, Tizia-
nu, pri pesmih Byrona, Goetheja in dru-
gih, pri skladbah Dvořaka, Beethovna ali
Wagnerja in pri kiparskih delih velikih ki-
parjev.

Genialni ljudje niso navadno tako eno-
stransko nadarjeni, kakor nekateri mislijo.
Tako je bil Kant ne le filozof, temveč tu-
di fizik, antropolog in pedagog. Pečal se
je tudi s fizikalnim zemljepisem, s pravom
etiko in teologijo. Leonardo da Vinci je
bil prav tako slaven slikar kakor kipar, ar-
hitekt in vojaški inženjer, mehanik, fizik,
matematik, geolog, pesnik in skladatelj.
Michelangelo je bil slikar, kipar, arhitekt,
pesnik in strateg. Tudi nekateri drugi ge-
nialni ljudje so se udeleževali z uspehom v
več strokah.

Hiše, obleka, perilo in drugo iz papirja

Nov pripomoček za poenostavljen življenje

Zdi se, da bomo prihajajočo dobo ime-
novali papirnato, kakor imenujemo prej-
šnje stare dobe kamenito, bronasto in že-
lezno. Papir bo postal univerzalna surovina
in v Ameriki delno že igra to vlogo.

Na razstavi v Chicagu je zbudila pose-
bno pozornost karoserija avtomobila, izde-
lana iz tlačnega papirja. Po znanosti ni
mogel nihče spoznati, da je bil avtomobil
izdelan iz papirja. Ko je zastopnik tovar-
ne ustrelil v karoserijo v oddaljenosti 5 m,
krogla ni prodrla skozi steno in gledalci
so bili prepričani, da imajo pred seboj av-
tomobil iz navadnega materiala. Sele na
podlagi notranjega potrdila in drugih
uradnih listin so se prepričali, da je av-
tomobil izdelan iz papirja, a da kljub te-
mu krogla ne more prodreti skozi karose-
rijo.

Ceprav je doseglja papirnata karoserija
na razstavi tako lep uspeh, bo trajalo še
precej dolgo, preden se bomo vozili v pa-
pirnatih avtomobilih. Toda, prav v tehniki
je papir v zadnji dobi zelo uveljavil.
Industrija ameriških tovornih avtomobilov
že izdeluje papirnate avtomobile. Te avto-
mobile uporabljajo za prevoz blaga, ki ga
hočejo obvarovati pred škodljivimi vplivi
nihanja temperature.

Papirnice zbirajo odpadke papirja, ga
zmeljejo in tlačijo v deske, ki imajo skoraj
iste lastnosti kakor deske iz umetne smole,
a so še trpežnejše. Površina teh desk je
tako trdna, da ne propušta ničesar. Pa-
pirnate deske so tako izvrstno toplotno
izolacijsko sredstvo, da se ne more z njimi
primerjati noben drug material. Zato upo-
rabljajo tudi tlačni papir (ki ga pa ne
smemo zamenjati z lepenko) v mnogih
primerih za zavoj in konserviranje blaga,
ki je občutljivo za mraz ali vročino. Papir
si je tudi pridobil veliko vrednost kot
stavbno gradivo. V bližini jeklenih stavb
Pittsburga je sezidana kolonija stanovanj-
skih hiš iz tlačnega časopisnega papirja.
To novo stavbno gradivo ima mnoge pred-
nosti. Predvsem ga cenijo zaradi tega, ker

je slab prevodnik toplote. Papirnat deske
pa tudi ne prepere in so skoraj povsem
ognjevorne.

Kakor vidimo, torej uporablja Amerika
tlačni papir v mnoge namene, vendar
marsikdo v Evropi še ne ve, da izdelujejo
tam celo pohištvo iz tlačnega papirja in
še nešteto drugih predmetov. Odločno je,
da je izdelava raznih predmetov iz tlače-
nega papirja celo cenejša kakor iz druge-
ga materiala. Kljub temu pa izdelki ne
zaostajajo po kakovosti. Za izdelavo tlače-
nega papirja uporabljajo v Ameriki iz-
redno mnogo starega zavrnjenega papirja,
ki ga doslej niso znali uporabiti.

Pomen papirja je čim dalje večji v vsak-
danjem življenju. Američani so začeli opu-
ščati vedno bolj steklene in porcelanaste
posode ter kupujejo papirnat. V Evropi
tu in tam sicer že poznajo papirnat čaše
»steklenice« iz papirja itd., toda Ameri-
čani imajo tudi že papirnat vilice, krož-
nike, pladnje in celo posodo za kuhanje iz
papirja. Tovarne, ki izdelujejo posode iz
papirja, jamčijo, da ji ogenj, ki gori ne-
posredno ob tej papirnat posodi, ne more
škodovati niti v 10 urah. Tako so gospo-
dinje začele opuščati umivanje posode, ker
jo lahko po vsakem kosilu kratkoma za-
vržejo. Tovarne pripravljajo svoje blago
gospodinjam, češ, da bodo prihranile mno-
go časa, ker jim ne bo treba umivati po-
sode, razen tega pa je iz zdravstvenih raz-
logov priporočljivejša, če uporabljajo vedno
novo posodo. Papirnat posoda ima tudi to
prednost, da se ne razbije. V Ameriki se
je v resnici zelo hitro razširila, tako da jo
zdaj uporabljajo že v nešteti gospodinj-
stvih. Toda ne le v zasebnih gospodinjstvih,
temveč tudi v boljših restavracijah in ho-
telih.

Nadalje se je papir zelo uveljavil tudi v
oblačilni stroki. V letošnji pomladi so da-
ne začele prvič nositi papirnat klobuke.
Razen tega industrija izdeluje papirnat
ovratnike in srajce tako dobre kakovosti,
da se komaj razlikujejo od platnenega pe-
rila. Prednost tega perila je, da ga ni tre-

ba prati. Umazano perilo kratkoma za-
vrže. Papirnat perilo je baje tako poceni,
da ga lahko rajši kupujejo, kakor bi
plačevali stroške za pranje navadnega pe-
rila. Na celi črti je zmagal papir pri upo-
rabi žepnih robcev. Zdravniki so začeli
pravo križarko vojno proti nehigieničnim
platnenim robcem in sedaj ljudje v Ame-
riki v splošnem uporabljajo le papirnat
robec, ki jih seveda, ko so umazani, zav-
ržejo.

Francoska pomožna vojska

V vseh francoskih občinah organizirajo
pomožno vojsko, v kateri so dolžni sode-
lovati vsi moški od 16. do 60. leta starosti.
Pomožni oddelki so priključeni orožni-
škim enotam, vsako naselje mora orga-
nizirati enotice z domačini, ki ostanejo v
svojem kraju na straži in so oboroženi
ter nosijo posebne znake. Njih naloga je
predvsem, da pazijo na sovražne pada-
lece.

Vojaške oblasti so izdale posebna na-
vodila za obrambo proti sovražnim pa-
dalcem. Vojaške oblasti opozarjajo pred-
vsem na to, da nihče ne sme streljati na
posamezne padalce, preden ne pristanejo
na zemlji, kajti možno je, da so padalci
člani posadke iz francoskega letala, ki je
stanovala v bližini in straža letala
ni opazila. Straža mora počakati, dokler
ne doseže tak posamezen padalec: zem-
lja, nakar lahko ugotovi, kakšne narodnosti
je. Sovražni padalec se bo namreč bržkone
skušal takoj skriti ali se zavarovati, ozi-
roma se kje zabarikadirati, dočim imajo
francoski padalci navodilo, naj na mestu
počkajo na prihod orožnikov ali oboro-
ženega prebivalstva.

Pomožna vojska tudi ne sme takoj stre-
ljati na skupine padalcev, ako ni več ka-
kor tri ali štiri padalce skupaj, kajti
tudi taka majhna skupina padalcev je
lahko skučala iz francoskega letala. Brez
obotavljanja pa naj pomožna vojska stre-
lja na večje skupine padalcev, kajti v
takih primerih gre običajno za sovražne
padalce.

Vojaške oblasti so izdale tudi posebna
navodila za ravnanje pri bombnih napadih.
Posebno opozarjajo prebivalstvo, naj
se ne približa krajem, kamor so padle so-
vražne bombe iz letal, ki niso eksplozijo-
rale. Izkazalo se je namreč, da sovražnik
sušča temerirane bombe, ki eksplodirajo
šele po določenem času, nekateri celo po
dveh ali treh urah.

Življenje povprečnega milijonarja v Ameriki

Ameriški časopis je objavil zanimivo
statistiko, kako živi povprečni milijonar v
Zedinjenih državah. Tipična družina ame-
riškega milijonarja šteje pet članov. Njeno
stanovanje ima povprečno 18 sob, vila na
deželi pa šteje 25 prostorov. Družina ima
služničad 12 oseb, tri avtomobile in 2 ko-
nja za ježo. Na leto se mudijo družina ame-
riškega milijonarja 6 mesecev na potova-
njih, v ostali dobi pa sprejme na mesec
okrog 300 gostov. Na leto konzumira s
svojimi gosti vred 2400 steklenic šampanja-
ca in viskija. Ima svojega zdravnika, ki
jim mora biti stalno na razpolago. Člani
družine hodijo povprečno po enkrat na te-
den v gledališče (dramsko), dvakrat v ki-
no, a le enkrat na leto obiščejo opero ali
koncert. Garderoba milijonarjeve žene (to
velja tudi za odrasle hčere) sestoji po-
vprečno iz 75 oblek in kostumov.

Kvarte so iznašli Egipčani Najbolj vsakdanja igra ima svoj izvor v egipčanskih božanstvih

Dolgo časa je vladalo prepričanje, da so
igralne kvarte iznašli v Franciji in sicer
za to, da bi se umobolni francoski kralj
Karel VI. zabaval. V resnici je igralne
kvarte na francoski dvor prvi prinesel kra-
ljev zdravnik Jacques Gringore. Tako
komplicirana igra nikakor ni mogla biti
iznajdena po naročilo. Ljudje so to sicer
verjeli stoletja, če so sploh kaj vedeli od
zgodovini kvart, večina kvartopircov pa si
s tem ni nikdar belila glave. Sedaj je bilo
odkrito, da so igre s kvartami skoraj
prav tako stare kakor človeška zgodovina.
Razumljivo pa je, da so se kvarte in igre
v dolgih stoletjih spreminjale in spopolnje-
vale, preden so se razvile do dandanašnje
podobe.

Že mnogo prej kakor v Evropi, so bile
kvarte znane v Egiptu. 52 kvart je pome-
nilo 52 tednov leta, ena čezstevina pa 365.
dan leta. Njihove štiri barve so predstavl-
jale štiri glavne elemente: zemljo, ogenj,
zrak in vodo. Simbol zemlje je bila pete-
rokraka egipčanska zvez (pentagram, se-
daj križ), element zraka je bil označen s
konico stožca (sedaj karo). Pika je pred-
stavljala ogenj. To je bila prava za prav si-
ka priprave, s pomočjo katere so ohranje-
vali ogenj v egipčanskih svetiliščih. Seda-
nje srece je bilo tedaj egipčanski kelih, kar
je predstavljalo element vode.

Fant, kraljica in kralj so bili simboli
egipčanskih božanstev, za Hora, Isis in
Osirisa. Pod vladjo Hora in njegovih sinov

Zakladi na morskem dnu

Dosedanji uspehi pri dviganju potopljenih ladij

V Nemi, kraju pri Rimu je bil odprt
muzej, v katerem razstavljajo slavne Cali-
gulove galere, ki so jih dvignili iz jezera
Nemi. Ena izmed teh galij je 68 m dolga
in 20 m široka, druga pa celo 71 m dolga
in 24 m široka.

Star in resničen je rek, da je morsko
dno najbogatejši zlati rudnik na svetu.
Nihče ne more zračunati, koliko ladij se
je že potopilo v dolgih stoletjih. Mnoge
izmed teh ladij so bile potopljene z veliki-
mi dragocenimi tovari. Razumljivo je, da
si mnogi podjetni in pogumni moške že od
zdravnaj prizadevajo dvigniti potopljene za-
klade z morskega dna. Nekaterim je tudi
posrečilo uresničiti svoj načrt, vendar le
redko.

Klasični in najuspešnejši poskus, da bi
dvignili potopljeno ladijo, je bilo najbrž
italijansko podjetje, ki si je naložilo nalo-
go, spraviti zopet na svetlo blago krasnih
Caligulovih galij. Te ladije so se potopile
na dnu jezera Nemi že pred 12 stoletji.
Potopljene ladije so dvignili lahko samo na
ta način, da so po posebnem načrtu izpus-
tili vodo iz jezera Nemi. To delo so vodili
pod nadzorstvom države in ga je skrbno
zasledoval tudi sam Mussolini. Jezero Nemi
je oddaljeno od Rima okrog 20 km.

Že davno prej je bilo več poskusov, da
bi dvignili starodavne ladije in prišli do
njihovih zakladov. Prvi poskus je izvršil
l. 1450 kardinal Proposco Colonna, toda
brez uspeha. Čez sto let so se hoteli do-
mnevnih zakladov polastiti Medici. Pozne-
je so poskušali še mnogi srečo, a šele sedaj
se jim je to delo posrečilo. Ko so izpus-
tili jezero Nemi, rešitev starodavnih ladij ni
bila več nobeno posebno vprašanje. Odkri-
li so mnogo dragocenega starinskega bla-
ga, ki pa ima vrednost le predvsem za
znanost, zakladov, zlata in dragotin pa ni-
so našli, čeprav je prav ta zaklad izpod-
bujal cela stoletja podjetne moške, da bi
se spustili na jezersko dno.

Mnogo poskusov je bilo izvedenih tudi,
da bi dvignili potopljeno ladjeve »nepre-
magljive armade« španskega kralja Fili-
pa II. Te ladije so bile potopljene l. 1588 z
bogatom tovorom.

Človeški duh se je pečal že dolgo z za-
mislimi, kako bi človek prodri na morsko
dno. Domisljija Julesa Vernea je bila za

njegovo dobo preveč pretirana. Dandanes
so mnogi njegovi domisleki že uresničeni
in nekateri so še celo bolj fantastični, če
jih presojava v luči prejšnjih stoletij, pač
pa najbrž ne bodo še tako kmalu uresni-
čene zamisli po romanu kapitana Nemo,
opisane v knjigi o življenju 20.000 milj pod
morsko gladino. V tem romanu je opisano,
kako je kapitan Nemo priplul na morsko
dno s podmornico Nautilus in iz nje iz-
stopil. Dosele je pa prodrl najgloblje v
morje v resnici oceanograf Beebe. Prodrl
je pod morsk gladino s svojo potapljaško
pripravo skoraj 900 m globoko. Njegov
najnovejši izum mu bo baje omogočil po-
topiti se do globine celo 3000 m, vendar je
do tega čudovitega podjetja najbrž še zelo
daleč.

Mnogo poskusov je bilo, da bi dvignili
turško-egipško ladjeve, ki se je potopila
l. 1827. Na njem je bilo mnogo zlata, sre-
bra in dragih kamnov. Ta zaklad ceni-
mo na 900 milijonov. Samo na admiralski ladiji je
vrednost zaklada dosegala skoraj pol mi-
lijarde, toda vsi poskusi, da bi ga dvigni-
li, so ostali doslej brez uspeha. Prav tako
so se ponestrili vsi poskusi, da bi dvignili
zaklad iz angleške ladje »Drummond Cas-
tle«, ki se je potopila ob otoku Molene l.
1896. Plula je iz Indije z bogatim zakladom
zlata, srebra, demantov in ambre.

V španskem zalivu pri Vigu se je poto-
pila l. 1702 12 jadrnic, ki bi naj prenesle
v Evropo zlato indijanskih poglavarjev iz
Sant Dominga. Na teh ladjah je bilo baje
naloženega zlata in srebra za 700 milio-
nov. Vsi dosedanja poskusi, da bi prodri-
li do tega zaklada na morsk dno, so se po-
nesrečili. Nedavno je bila ustanovljena ce-
lo posebna družba z nalogo, da bi dvignila
ta zaklad s pomočjo vseh pripomočkov mo-
derne tehnike. V najnovejši dobi so bili
že pogosto podobni poskusi kronani z uspe-
hom, kar nam dokazuje italijansko podjet-
je, ki si je dalo za cilj pridobiti podobne na-
mene posebno ladijo. S pomočjo te ladje se
jim je posrečilo dvigniti zaklad srebra in
zlata v vrednosti za 1.089.000 funtov ster-
lingov iz potopljenegega parnika »Egipte«, ki
se je potopil l. 1922. Po vsem tem smemo
upati, da bo tehnika kmalu take napredo-
vala, da bo morsk dno v resnici postalo
najbogatejši rudnik zlat.

Košček kokošjega srca živi sam

Zanimivi poskusi v Rockefellerjevem zavodu

Nedvno so nekateri listi poročali, da je v
newyorškem Rockefellerjevem zavodu umrlo
končno po 27 letih kokošje srce, ki so
ga ohranjali ves ta čas umetno pri živ-
ljenju. Ta vest pa je bila »marsičem ne-
točna. Vedeti moramo namreč, da v Rocke-
fellerjevem zavodu nikakor ne ohranjajo
pri življenju celoga živalskega srca, tem-
več le umetno goje živalsko staničevje.
Dandanašnja biologija lahko ohrani pri
življenju tudi daljši čas košček organskega
tkiva in sicer v redilni raztopini ali v to-
ku naravne krvi. Pred 27 leti pa biologija
ni bila še tako razvita. Tedaj je anatom
Harrison iz New Yorka trdil, da je mogoče
nekatero stanice živalskega organizma ob-
držati pri življenju v redilni raztopini da-

lje časa. To pa bi pomenilo, da bi učenjaki
lahko ohranili pri življenju cel organ, n.
pr. srce, ki bi ga izrazili iz telesa, da bi
n. pr. utrlopalo v raztopini. Harrison je sa-
mo trdil, da je mogoče prenesti košček
živalskega tkiva v redilno raztopino ter ga
ohraniti pri življenju, tako se staničevje še
nadalje razraža. To zamisel so skušali
uresničiti sedanji sodelavci Rockefellerje-
vega zavoda, Carrelu in Ebbelingu se je to
tudi v resnici posrečilo. Začela sta gojiti
koščke tkiva iz kokošjega zarodka. Pri ena-
komerni temperaturi 38 stopinj C se jima
je posrečilo, da so se stanice tega tkiva naj-
dalje ohranile v stekleni posodi. Pozneje
sta začela gojiti v redilni raztopini tudi
druga tkiva med njimi staničevje srca, zo-
pet košček zarodka. Začela sta torej za-
rasla kakor normalno živa. Ni šlo torej za
ohranjeno košček srca pri življenju,
temveč za zelo majhen košček tkiva, ki me-
ri v premeru le nekaj milimetrov.

Stanice v tem majhnem koščku tkiva so
se množile tako hitro, da bi se moralo tkivo
po teoretičnih računih čez leto dni raz-
stati do ogromnega obsega. Zato so učenjaki
obrezavali vselej po 48 urah razraščajoče
se tkivo ter ga tako tudi hranili pred oku-
žitvijo z mikrobi. Tako očisto tkivo so
vselej prenašali v svežo redilno raztopino.
Ta način znanstvenega dela so izpopolnili
do dovršene tehnike, iz katere se je razvila
cela veja o gojitvi živalskega tkiva. Dan-
danes goje že skoraj vsa živalska tkiva, a
zadnje čase tudi rastlinski staničevje.

Carrelu in drugim raziskovalcem se je
posrečilo uspešno nadaljevati svoje znan-
stveno delo tako, da je dandanes že po-
vsem enostavno vzdrževati pri življenju
srčno tkivo. To lahko poskusijo v vsakem
primerno opremljenem laboratoriju. V
Rockefellerjevem zavodu se jim je posreči-
lo tudi že obdržati pri življenju cele žival-
ske organe in med njimi tudi srce. Obli-
vali so jih s krvjo, včasih pa tudi z redil-
nimi raztopinami. Teh redilnih raztopin pa
niso doslej še nikdar preizkušali na zdra-
vljujojo pa raziskovanja tudi v tej smeri,
da bi iznašli sredstva v boju zoper člove-
ške bolezni in proti ostrerlosti ter smrti.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Ta znesek je gotovo omamil Arthura Sorniera. Za
enako nagrado bi bil opravil bog ve kakšno delo. To
je tudi pokazal.

— Še ena kupčija te vrste pa odletim v Buenos
Aires ali pa v Limo, da si uredim tam farmo. Tam
se dajo dokazati strašne stvari in ondotna policija!
Kratkoma, tace ji namažemo.

Markiz de Valcor je pripomnil:

— Odvisno bo samo od vas, da dobite osemdeset
ali sto tisoč frankov, ki vam tako diše. Glejte samo,
da mi ustrezate. Ne bo vam žal.

Sporazumela sta se najprej v zadevi nadaljnjih
neposrednih pogajanj.

Naslednjega dne ob isti uri in na istem kraju naj
bi izročil Sorniere markizu pismo, za katero bi dobil
dvajset bankovcev po tisoč frankov. Markiz de Val-
cor bi odnesel pismo, da bi ga mirno in temeljito
prečital in se prepričal, da-li je res tako, kakor mu
je pravil njegov spomin in da-li je v stavih, ki so
jih hoteli izraziti njegovi sovražniki, tak smisel, ka-
kršnega jim je hotel dati nekoč on.

Markiz de Valcor bi pripravil tudi kratek kon-
cept pisma, ki naj bi ga pisal Sorniere višjemu dr-
žavnemu tožilecu... Lepi Arthur bi potem prepisal
svoje priznanje, ki bi ga markiz de Valcor nekako
izpremenil, potem bi pa priložil zloglasno pismo in
zapečatil vse v kuverti. Markiz de Valcor bi mu iz-
plačal potem še dvajset tisoč frankov.

Domenila sta se tudi o skrivališču. Tjer naj bi po-
stajal potok, na katerem naj bi bil...

Daniel Lesueur

Krinka ljubezni

Roman

— No, torej, gospod markiz, ali je to vse, kar mi
hočete povedati? Ali mi ne skočite za vrat? Povedal
sem vam, da leži mož, ki bi vam mogel povzročiti
neprijetnosti, na dnu morja dva tisoč milj od tod.
In skromen sem, — je pripomnil lopov, — jaz ni-
ti ne trdim, da sem si pridobil zasluge pri tem. Ra-
zen tega vam prinašam pismo, ki opirajo vaši na-
sprotniki nanj svojo obožbo, če sem prav razumel.
Kaj hočete še več od človeka, ki ni imel niti časti
poznati vas.

Potepuh se je bahal, da bi prikril svojo podlost.
Ko je markiz de Valcor še vedno globoko razmišljal,
ne da bi kaj odgovoril, ga je vprašal z glasom, ki
se mu je že nekoliko tresel:

— Saj vendar ne morete dvomiti o resničnosti
mojega pripovedovanja, niti o avtentičnosti pisma?
Pabrova smrt... Lahko vam naštejemo liste, ki so
o tem poročali. Čujte torej: »Le Messenger de Gor-
douane«, recimo je poročal celo o meni, češ da sem

bil za hip zapleten v afero, pa so me takoj zopet
izpustili. Kar se tiče pisma, bi vas rad vprašal, kako
bi si mogel izmisliti njegovo vsebino. Ali hočete
pismo takoj videti? Še to noč? Lahko grem ponj.

— Za koliko bi mi prodali pismo? — je vprašal
markiz z neizpremenjenim glasom.

— Tri sto vragov! — je vzkliznil potepuh in obraz
se mu je zjasnil.

Privzdignil je lasuljo, da bi se popraskal po glavi,
potem si jo je potisnil na oči.

— Dvajset tisoč srebrnikov... Ali je to mnogo?
je vprašal. Glas se mu je tresel v upanju in pohlepu.

— Dvakrat toliko dobite, če storite, kar zahtevam
od vas, — je odgovoril Renaud.

— O, prokleto, govorite!

— Tisto pismo že priznam za svoje, ker ne dvo-
mim več o njem. Vi ga položite v kuvertu, mu pri-
ložite pripovedovanje, ki sem ga pravkar silil in
poslijete vse skupaj državnemu tožilecu.

Zdaj je bil pa Sorniere na vrsti, da mu je od pre-
senečenja zaprl sapo.

— Gromska strela, zdaj se je pa ujel! — je po-
mislil.

RAZNO

Beseda 50 par, davek posebej
Najmanjši znesek 8.— din

PRVOVRSTNA VINA

ter pristno žganje si nabavite
po sledečih konkurenčnih cenah
Namizno belo liter din 8.—
srbski prokupač » » 9.—
rizling » » 9.—
dolenjski cviček » » 10.—
jabolčnik » » 5.—
muškati silvanec » » 12.—
dingač » » 12.—

Žganja:

tropinovec liter din 28.—
slivovka » » 28.—
orinjevec » » 36.—
rum » » 36.—
borovničar » » 36.—

Mrzla jedila:

Se priporoča »Buffete J. Jeraj,
nasl. Minka Videnič, Ljubljana,
Sv. Petra c. 38. 9. L.

Oglašuj

male oglase

Slovenski Narod

ker so

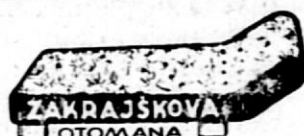
na jecnejši!

UGODEN NAKUP

Veliko izbire letnih damskih
čevljev po zelo nizkim cenah
Vam nudi trgovina

»EDO« ČEVLI

Vošnjakova 2 (Gospodstvska c.
12). 27. t

za din 295.—

E. ZAKRAJŠEK

tapetništvo

Ljubljana, Miklošičeva 34

VSAROKO POKRITVO
še vedno po starih cenah do-
bavljiva v moderni in solidni iz-
delavi tvrdka »Oprava«. Celov-
ska 50 Sprejemajo se naročila
6. L.

ZA VSAROKO POKRITVO

najboljša in najcenejša oblika
si nabavite pri

PRESKER

Sv. Petra cesta 14

50 PAR ENILANJE

azuriranje, vezenje zaves, pe-
rila, monogramov, gumbic...
Velika zaloga perja po 7.— din
»Julijana«, Gospodstvska c. 12
Miklošičanska ul. 3. 4. L.

TRAJNO ODRŽANJE

s 6-mesečno garancijo, v mo-
dernih frizurah, Vam napravi
z najnovejšim aparatom. Cene
nizke. — »Salon Merlake«, Sv.
Petra c. 76. 1273

ZAGREBSKO MESCANSKO GOSTILNO

na eni izmed tržnic, izvrstno
i doč, med dvema kolodvor-
ma, prodamo s kompletno ure-
ditvijo, ugodnimi prostori, s
kuhinjo, pivnico in prostorom
za letno teraso, skupaj za din
25.000. Poslovnica Pavleković,
Zagreb, Ilica 144. 1373

DELAVNICO

za precizno mehaniko prodam.
Prelec Franc, Poljčane 57. 1372

GOSTILNO

v večjem podeželskem kraju
vzajem v najem. Ponudbe na
upravo lista pod »Dežela«. 1374

ZNACAJ IN USODO

Vam povem, ako pošljete roj-
stne podatke in 6 din v znam-
kah za stroške. Franja Polanec
Logarjeva, Medno 44, p. št. Vid
nad Ljubljano. 1376

Sokolsko društvo v Trbovljah
sprejme s 1. avgustom 1940

GOSTILNICA

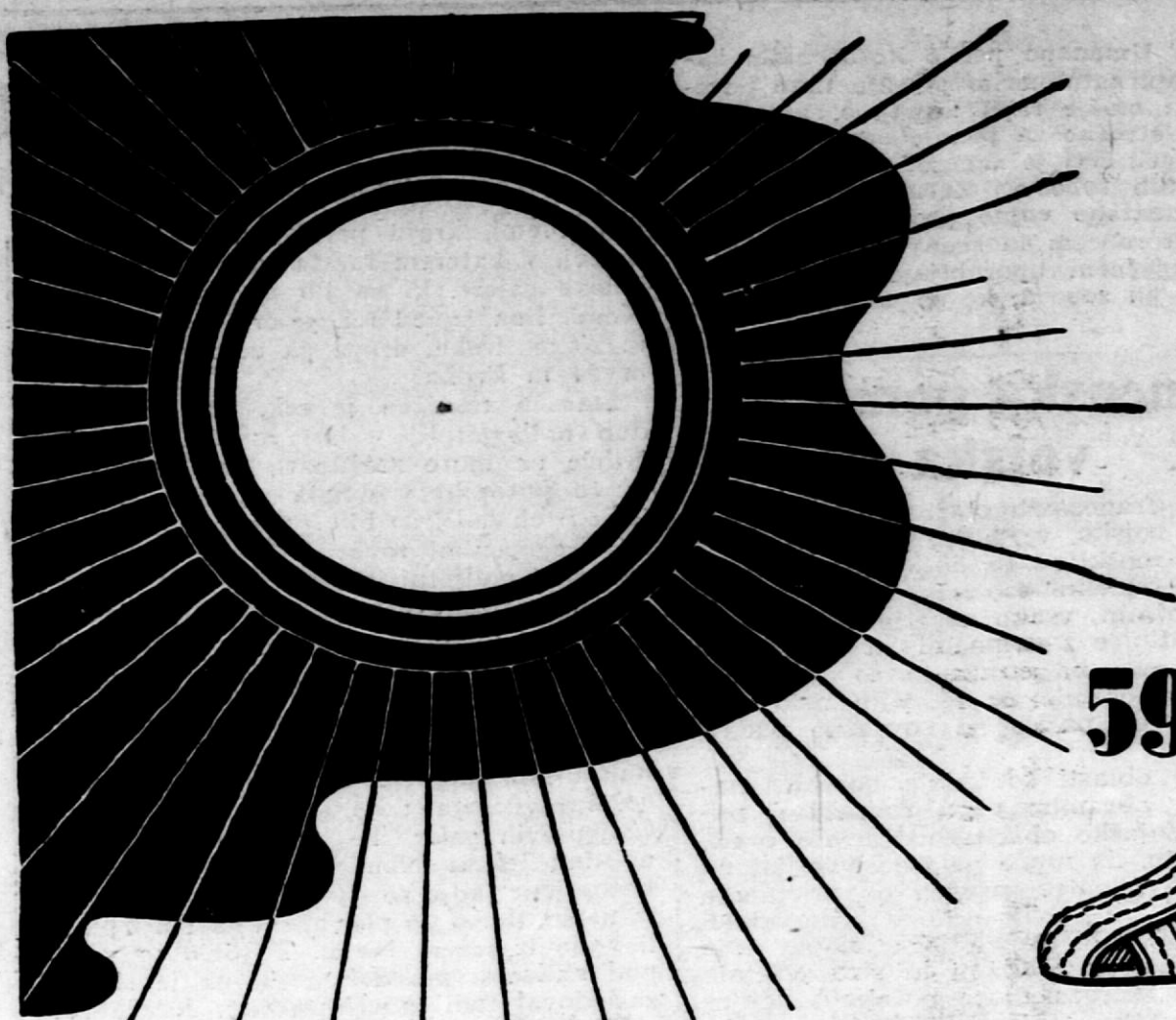
ki bi bil obenem tudi hišnik
sokolskega doma. — Prosilec
mora imeti strokovno izobraz-
bo in osebno pravico ter mož-
nost, da položi kavejco 10.000
din. Biti mora zaveden član
Sokola. V ponudbah, ki naj se
pošljejo do 10. junija 1940 na
Sokolsko društvo v Trbovljah,
naj se navedejo tudi družinske
razmere prosilcev. Vse potreb-
ne informacije daje Sokolsko
društvo v Trbovljah. Uprava.
1381

DOPISI

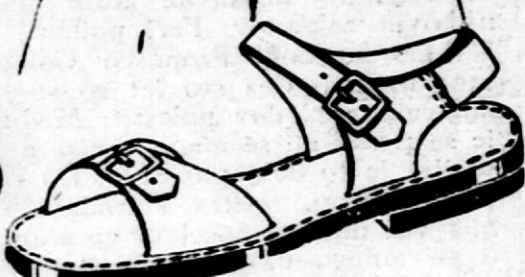
Beseda 50 par tavek posebej,
Najmanjši znesek 8.— din

STASA

Menda nisi bolna, ko molčiš?
Najbrže si enkrat prezrla tudi
moj pozdrav. Vsak dan mistim
nate. Poljube. 1387

LAHKA OBUTEV
DOBRO RAZPOLOŽENJE

35

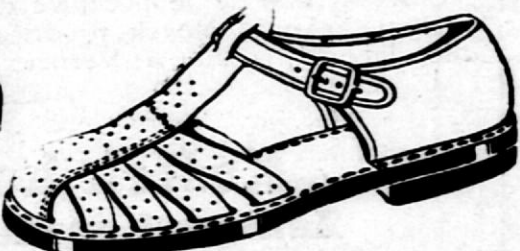

5981-44800

Praktične usnjene otroške sandalčke z močnim
usnjenimi podplati. Nemirnim otrokom za igro in
sprehod.

Od št. 23 do 26 din 35.—
« » 27 « 30 « 45.—
« » 30.5 « 34 « 49.—
« » 34.5 « 38 « 59.—

49

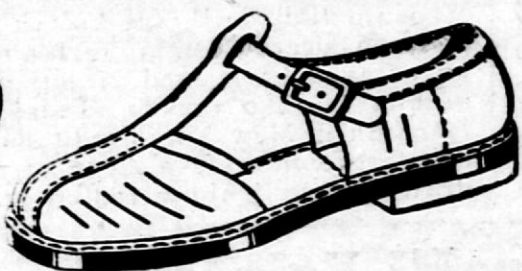

5961-13841

Divne otroške sandalčke iz finega belega usnja in
močnimi usnjenimi podplati. Trpežni so, poleg tega
pa zelo poceni.

Od št. 23 do 26 din 49.—
« » 27 « 30 « 59.—
« » 30.5 « 34 « 69.—
« » 34.5 « 38 « 79.—

49

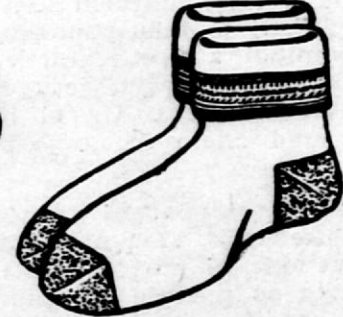

5761-04802

Fine otroške prožne sandale, lahke in udobne.

Od št. 23 do 26 din 49.—
« » 27 « 30 « 59.—
« » 30.5 « 34 « 69.—
« » 34.5 « 38 « 79.—

5

LOKRUM

Din 5.—, 6.— in 7.—

Svoje otroke boste najbolj razveselili, če jim kupite
te srčkane kratke nogavice.

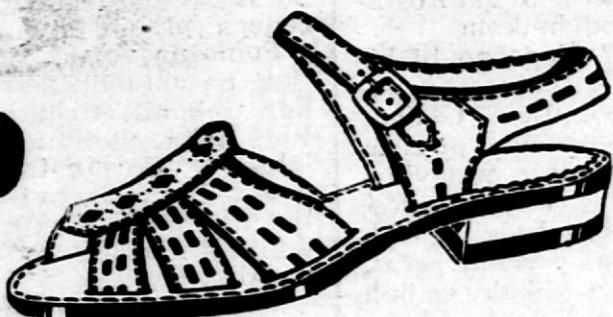
59

34695-1139

Elegantni, lahki in udobni čevlji iz finega belega
platna. Za odpočitek nog zelo prikladni.

69

1985-13121

Okusno izrezani čevlji iz finega belega usnja
z usnjenimi podplati in nizko peto. Idealni za po-
mladne dni.

99

2975-16143

Lahki ženski čevlji iz finega belega usnja, z luknj-
castim ukrasom na nartu in usnjenimi podplati.

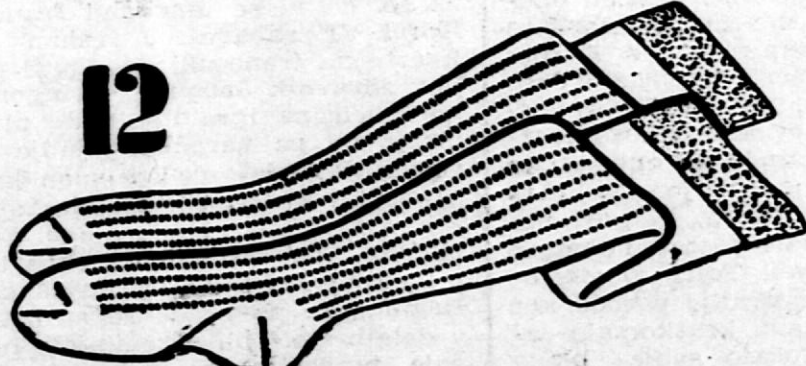
99

3965-16154

Okusne ženske sandale za lepe pomladne dni,
z usnjenim podplatom in nizko peto.

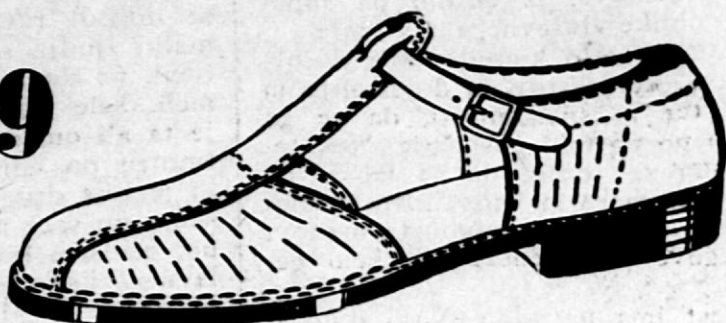
12

RUZA

Trpežne in močne bombažne nogavice. Za delo in
za dom.

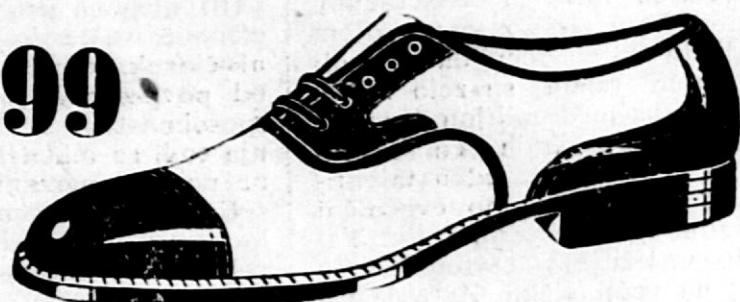
99

8767-04680

Zelo udobne prožne moške sandale iz mehkega usnja
z usnjenimi podplati.

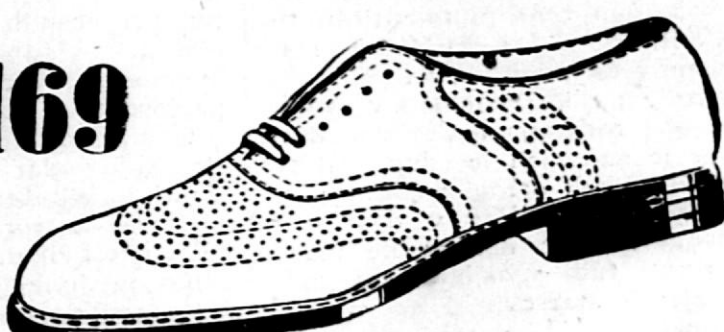
99

9337-2626

Gospodu k novi obleki dobro pristajajo ti fini čevlji
sivega platna, kombiniranega z lakom.

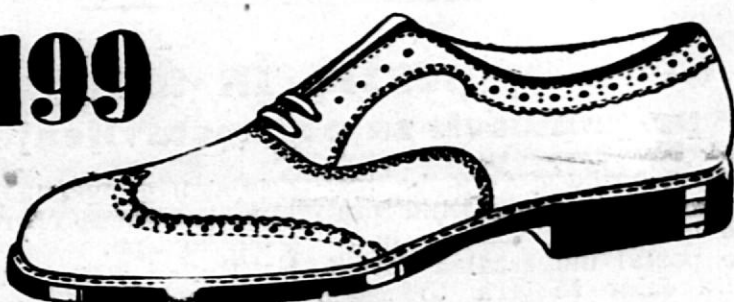
169

3639-44774

Elegantni in močni moški nizki čevlji iz rjavega
usnja, ukrašeni na nartu in ob straneh, z usnjenimi
podplati. Izdelujemo jih tudi iz semisa v sivi barvi.

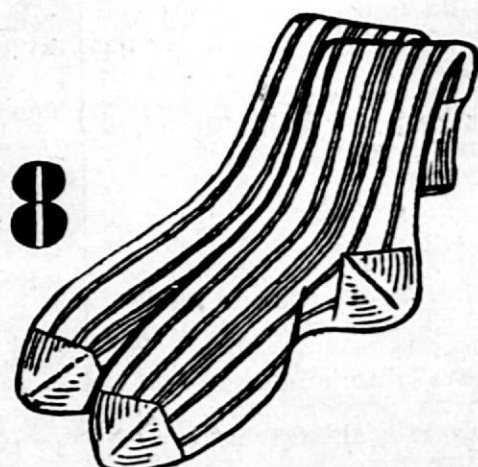
199

3638-44751

Elegantni čevlji iz najfinejšega boksa z usnjenimi
notranjki in usnjenimi na rom šivanimi podplati.
Črni ali rjavi.

8

DRAGAN

Solidne moške bombažne nogavice
v raznih desenh.

Rata

Otomane

vrhne in spodnje modroce,
dobre posteljne odeje dobite
najceneje pri

R. SEVER, Ljubljana, Marijin trg
Prepričajte se sami!

PRODAM

Beseda 50 par tavek posebej,
Najmanjši znesek 8.— din

IZVIRNA
MEDICA
darva ustne in uca!
Donite jo v
MEDARNI
Ljubljana, Zgodovinska ulica 6

POZOR!

Poceni prodajam krasne sadike
nageljnov, rini, verben, astrov,
paprike, zelenjadne itd. Vrtnar
Zg. Šiška 40, Pod hribov, in
dnevno Vodnikov trg. Ljub-
ljana. 1388

JABOLČNIKA

»ristnega, proda večjo množino
po ceni 180 din za hektoliter
franko Ptuj — Šteger Alojz,
žabjek pri Ptuj. 1386

VEČJE KOLICINE
SE STOJEČEGA LESA
bukovega in mehkega v po-
ljudnih dimenzijah nudi —
»Kmečka pomoč«, Celje, na ka-
tero naj se nasloviijo ponudbe.
1385

KUPIM

Beseda 50 par tavek posebej,
Najmanjši znesek 8.— din

SREBRNO, DRAGE KAMNE
in vsakovrstno

zlato kupuje

po najvišjih cenah

Jos. EBERLE

LJUBLJANA — Tyrševa 2

(palača hotela »Slona«)

SLUŽBE

Beseda 50 par, davek posebej,
Najmanjši znesek 8.— din

LOČENKA

srednjih let, dobra in varčna
gospodinja-kuharica, išče služ-
bo pri samostojnem gospodu,
vdovcu ali ločencu. Nastop po
dogovoru. Ponudbe na upravo
lista pod »Ločenka«. 1375

STANOVANJA

Beseda 50 par, davek posebej,
Najmanjši znesek 8.— din

OPREMLJENO SOBO

lepo, zračno, z ali brez hrane,
oddam takoj ali s 1. junijem
gospodu ali gospodici. Medve-
dova cesta 5/III. levo. 1383

SOBA

lepa, velika, prazna, s poseb-
nim vhodom, se odda za pisar-
no blizu tehnične šole. Naslov
v upravi Slov. Naroda.

Najboljši val po radijskem svetu je
»NAŠ VAL«

sporedi evropskih postaj na vseh valovih.
strokovni članki, roman, novela, novice
s radijskega in televizijskega sveta, filmski
pregled, nagradni natečaj, smešnica.

izhaja vsak petek in je tudi tope ilustriran!

UPRAVA: Ljubljana, Kaniževa ulica 6.

SAMO NEKOLIKO PAR VEO
in Vaše zdravje je sigurno zavarovano

Neprimerno bolj fina in zdrava

NARODNA

TISKARNA

LJUBLJANA

CHARLEVA 5

EVROPSKE VSE VRSTE TISKOV
PREPROSTE IN NAJPIKLEŠE

Več stoletij že zdravi ROGAŠKA SLATINA s čudodelno močjo svojih zdravilnih vrelcev razne bolezni: želodca, črev, jeter, slatenico, ledvic, sladkorne bolezni itd.

Znana strogo dietetična kuhinja — Krasno sportno kopališče — Idealno okrevališče — v pred- in posezoni znatni popusti.

ZDRAVLJENJE POZIMI IN POLETI.
INFORMACIJE DAJE RAVNATELJSTVO ZDRAVILIŠČA

ROGAŠKA SLATINA

Žrtve 27. maja 1918 v Radgoni

Usodni dan 23. maj 1918 — Ob 22. obletnici se je nacionalna Ger. Radgona na dostojen način oddolžila njihovu spominu

Mirno junaki spite večno spanje, rod ujedinjen čuva Vaše sanje!

O. Zupanič

Ko je trpljenje našega jugoslovenskega naroda doseglo višek, ko so bile ječe Avstrije polne prvih jugoslovenov in ko je naš slovenski rod obupaval pod tiranijo tujih oblastnikov, je presegel tempo naše ga robitva, sramote in mučeništva prvi blisk vznemirjače zarje s klicem: »Dvignite glave, dan vašega odrešenja se bliža!« Ta blisk je bila majniška deklaracija leta 1917, kateri so sledile nato vsaje naših zavednih mož in fantov, med temi tudi tako znana radgonska vstaja meseca maja l. 1918. Usodni noči 23. maja 1918, je sledil usodnejši 27. maj, ko sta ob 19. padli prvi žrtvi, mlada jugoslovenska nacionalista 26letni Andrej Melihen in 24letni Rudolf Ukovič, ki sta šla v smrt z vzklikom »Živela Jugoslavija«. Njima so sledile 29. maja 1918 še nadaljnje žrtve: Anton Zvab, Marko Fraj, Peter Hvala, Velan Liberat, Rihard Wreth in Janez Maniako, ki so vsi šli v smrt kakor njihovi tovariši — junaki iz Muraua, Kotara, Pulja in Kodrope za svobodo velike, močne in nedeljive Jugoslavije, v kateri naj bi bila ustvarjena slovanstvu boljša bodočnost.

Vstaja radgonskih upornikov ni bil navaden upor nezadovoljnega vojaštva, temveč napoved nastopajočega osvobodjenja. Ti skromni junaki so razen razpadanja svojih domov, žalosti in bede svojcev, neizmernosti trpljenja našega naroda zaradi tujega nasilja videli tudi plemenito kri v brezvestno vsiljenem boju zoper brata. Ko je po proglasitvi majske deklaracije začelo l. 1918 v avstrijski armadi vidno polskati, so se na mnogih krajih, kjer so služili naši fantje, pojavili upori proti avstrijskemu nasilju in soldateski in tak upor je nastal meseca maja l. 1918, tudi v Gornji Radgoni. Žal ta upor zaradi iz-

upornikov. Ugodno priliko je našel 23. maja l. 1918, ko je izvršil aretacijo voditelj upornikov. S svojo častihlepnostjo in avstrofilitstvom je na ta način dosegel ponovno odlikovanje; za nečuvno izdajstvo in prelitje bratske krvi je prejel srebrno kolajno za zasluge.

Po vstopu v gostilno Jagerić je Zado-kovič po namigljaju natakarcije pristopil k vratom sobe, kjer so bili zbrani voditelji upornikov, ter prisluškoval. Nenadoma je nato vtril skozi vrata z revolverjem v roki in ga naperil proti Melihenu s pozivom naj se preda. Melihen se je nekaj časa upiral, ker pa je pristopila močno oborožena patrulja ter je Zado-kovič grozil cel osreljanjem, se je končno vdal, ostali pa so se bolj razburjeni vrnili v vojašnice.

V vojašnici so bili ob tem času, ker je 10. ura že odbila, skoro vsi pri počitku. Še prosti voditelji so fante obvestili o aretaciji Melihena. Nenavadna vest je takoj vplivala, da so začeli vstajati, grabiti po orožju ter hiteti na dvorišče, da bi osvobodili Melihena. Službojučemu praporščaku Krajncu je Ukovič na vprašanje pojasnil, da hoče vojaštvo osvoboditi aretirane Melihena. Te vesti se je praporščak Krajnc razveselil ter nekam zginit. Vojaki so porabili trenutke, da si nabavijo potrebno municijo, ter so odhiteli, oboroženi s pičlo municijo, pred zapor Melihena. Tu so od službojučega oficirja straže, ki je bil trd Nemec, zahtevali osvoboditev aretirane Melihena. Ker je službojuči oficir ukazal svoji straži streljati, so uporniki odgovorili s strelji. Začel se je boj, v katerem sta padla dva vojaka in en oficir. Uporniki so bili povečini iz druge čete, kjer je bilo največ onih, ki so se vrnili iz ruskega ujetništva. Kakor pa je običajno v takih primerih, se je dogodilo tudi ob tej priliki, da so nekateri uporniki tvegali svoje življenje res za

svojega razreda pouka, da prepreči pohujšanje nedolžne dece.

Pred zidom vojašnice so bili zabiti v zemljo trami ter na njih pribite deske na mestu, ki je na sliki zaznamovano s križcem.

Med napravljenim lesenim zidom je bila plast zemlje in peska, da se svinčenke ne bi odbijale. Pred lesenim steno pa je bil postavljen lesen drog z železnim urohom kot vislice. Takoj po opoldanskem urah so privedli na kraj morišča oddelke vojaštva, med njimi neoborožene oddelke 97. pešpolka, ki je na ta ali oni način sodeloval pri uporu. Vse ostali prostor je med tem že napolnilo številno občinstvo in deca. Nekateri matere so prinašale s seboj celo malo deca na rokah in v vozičkih.

V težkih okoliščinah in močno zastražena so nato privedli na morišče po glavni ulici Melihena in Ukoviča. Med potjo sta bila zaničevana od besne množice občinstva, ki je stalo ob straneh, kljub temu pa se nista plašila vzklikati zadnjič: »Naj živi Jugoslavija, živel kralj Peter!«

Melihen in Ukovič sta odločno odklonila nemškega duhovnika ter izrečno zahtevala, naj ju na zadnji poti spremlja slovenski duhovnik od župnije Sv. Petra v Gornji Radgoni. Ta želja se jima je izpolnila, ter jima je govoril poslednje tolažilne besede v materinem slovenskem jeziku gornjradgonski kaplan g. Milan Slaje (sedaj v Ameriki, ki je bil sam popolnoma bled in duševno strl).

Prvi je bil pozvan, da stopi pred puške računski podčastnik Melihen. Z bledega obraza mu je kapljaj smrtni pot in iz ustnice je bilo slišati klic svoje materi v slovo. Prečitana je bila še enkrat smrtna obsodba ter nato odstranjen čim, ki jih je nosil, nato pa so mu s črno ruto zavezali oči. Na poziv poveljujočega oficirja se je javilo 6 mladih Korošcev prostovoljno, da

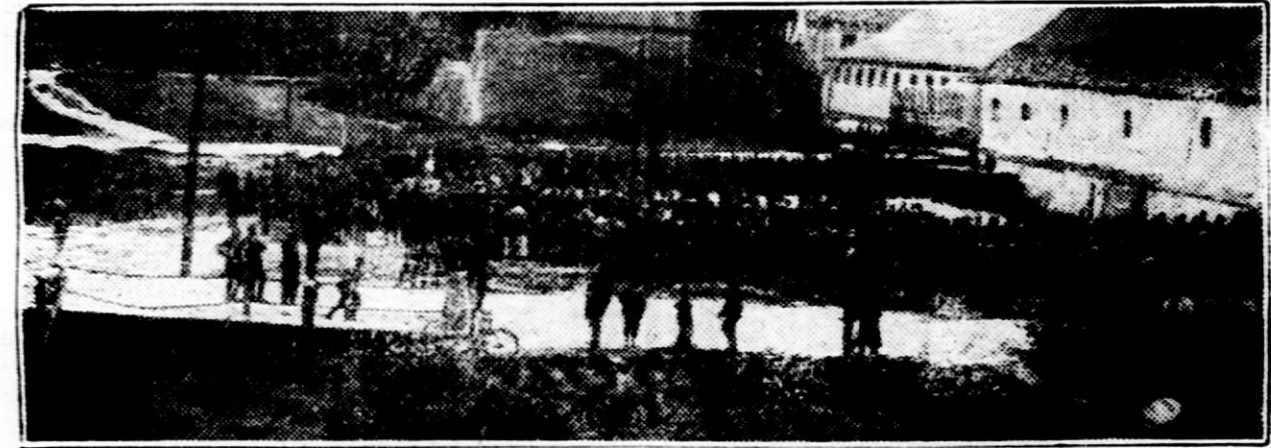
bodo streljali trije v glavo in trije v prsa. Dvignili so puške in na znak oficirja z golobaljo je počila salva, Melihen pa se je zgrudil umirajoč na tla. Kot drugi je stopil na njegovo mesto pogumni Ukovič, ki je odklonil, da bi se mu zavezale oči. V zadnjem trenutku je gledajoč smrti v oči še zaklical: »Živela Jugoslavija!«. Počili so strel in padel je umirajoč. Ob strani sta bila pripravljena dva navadna iz desk zbita zaboja, v katere sta bili vrženi obe žrtvi in odpeljani z vozovi na pokopališče. Po cesti za vozom so bile sledi krvi, ki je tekla iz raket.

Dva dni pozneje 29. maja 1918 ob 14. je bilo ustreljeno ostalih 6 obsojencev, katerih pot na morišče je bila triumfalna. Korakali so čez glavni trg radgonski po isti poti, kakor njihova prednika Melihen in Ukovič, vključeni in močno zastraženi med bajoneti ter pelli različne narodne in poslovljene pesmi, od katerih je najbolj dirnila vsakogar, ki je sočustvoval z nesrečnimi žrtvami, pesem: »Oh adijo očka, oh adijo mamca, oh adijo sestra, brat, zdaj se vidimo zadnjikrat!«

Ker je gornjradgonski kaplan g. Slaje odklonil spremstvo na tej poti, jih je spremljal vojaški kurat. Na morišču so bile ob strani pripravljene primitivne rakve iz navadnih desk. Ker se tokrat nihče ni več javil prostovoljno za streljanje, je bil po veljujoči oficir primoran izbrati 6 vojakov. Izbral je one, ki so zakrivali kak prestopke, da so morali streljati.

Vsi obsojenci so umrli junaške smrti z vzklikom za Jugoslavijo. Eno izmed posmrtnih oznanil vojaške oblasti, ki jih od treh žrtve hrani občina Gornja Radgona, se glasi dobesedno: »K. u. k. Reservespital. Todesanzeige. Kommand. Truppenkörper od. Heeresanst. I. R. 97. Unterabteilung: Marschkomp., Charge: Korporal, Vor- und Zuname Svab Anton, Todesursache: Tod durch Erschiessung (gerichtet). Exekution, Tag und Stunde des Ablebens: 29. Mai 1918 um 2. Uhr Nachm., Tag der Beerdigung: um 19 Uhr. Anmerkung: Die Angehörigen des Verstorbenen: geb. zu Seftuliah, Bez. Sesana. Radkersburg am 29. Mai 18. Dr. Machnitsch, Spitalskommandant s. r.«

Omenjenih mučenikov posmrtni ostanki so počivali skozi 17 let na pokopališču mesta Radgona do 7. maja l. 1935. Ker je pretila nevarnost, da bodo njihovi grobovi prekopani, so bili posmrtni ostanki na pobudo občine Gornje Radgone izkopani in dne 7. maja l. 1935 prepeljani na pokopališče Sv. Petra pri Gornji Radgoni v skupen grob. Obenem s posmrtnimi ostanki radgonskih žrtve so bili prepeljani tudi posmrtni ostanki Maistrovih borcev iz bojev meseca februarja l. 1919. Ob letošnji obletnici pa stoji na prometnem prostoru sredi trga obmejne Gornje Radgone monumentalni spomenik kot »Svetilnik miru«, s katerim se je občina Gornja Radgona na najlepši način oddolžila spominu za domovino padlim herojem. Na dan 2. junija t. l. dopolnile vzdavla spominske listine v spomenik brez sodelovanja širše javnosti. Slava za svobodo domovine padlim junakom!

Ustrelitev radgonskih upornikov ob zidu Kodoličeve vojašnice v Gornji Radgoni ob koncu maja l. 1918

dejstva avstrofilskega narednika Zadkoviča, po rodu Hrvat, ki je služboval v Radgoni kot vojni žandar in vojaški dektektiv, kot preuranjen ni uspel.

V Radgoni je bil kader takozvanega tržaškega pešpolka št. 97, kamor se je v začetku aprila 1918 vrnil iz Rusije celotni polk, pa tudi mnogi vojaki, ki so bili v ruskem ujetništvu. Ti naši fantje so za življanje v Rusiji preživeli rusko revolucijo, pri kateri so padli ključni čemu se streljati med seboj, ko smo vendar bratje?« Dobivali so že tamkaj izbrne vesti o majski deklaraciji ter informacije o pomankanju, gladi in neizmernem trpljenju, ki ga je moralo naše ljudstvo prenašati za to, da bi mu Avstrija po morebitni zmagi mogla naložiti še hujše muke, globljo sramoto in še okrutnejše zatiranje. O vsem tem so se po svoji vrnitvi v Radgona lahko sami prepričali, ker so po zaslugi dobrih slovenskih oficirjev dobili dopuste tako, da so se skoraj vsi razvrstili. Z dopusta so se vračali naši fantje vsled neznozne bede, ki so jo videli doma, še bolj ogorčeni. Med njimi so stali v prvih vrstah jugoslovenski nacionalisti, ki so ugotovili, da je napočil najprimernejši čas, ko je treba napraviti konec neznoznemu trpljenju, ki je ogražalo celo blagor njihovih otrok. Začeli so se zbirati na tujih sestankih, na katerih so razpravljali o podrobnem delu za svobodo domovine Jugoslavije. Duša nameravanega upora sta bila računski podčastnik Andrej Melihen in korporal Rudolf Ukovič. Prvi je skrbel za izbrna poročila ter informacije o razvoju slovenskega gibanja. Ukovič pa je prevzel najtežje nalogo, da sestavi točen načrt za vstajo. Vsi ostali so se lotili tajne agitacije zanj.

V tem času je nekdo prišlo na vežbalšču do tihga upora, ko je oddelke otrekel poslušnost ter ni hotel vežbati, s čimer pa je poveljujoči oficir — Slovenec, ki je bil o stvari informiran, soglašal. Vojaštvo je tokrat ostalo na vežbalšču sedé ter se razgovarjalo o tujih načrtih. Po večerji so se ožji delavci običajno zbirali na tujih sestankih pri Majcnu v Dolgi ulici ter Jageriću v bližini kasarne. V gostilni pri Jageriću so se zbrali tudi usodnega večera 23. maja l. 1918., ko je Melihen ponovno navduševal za vstajo proti avstrijskemu tiranstvu in končno osvoboditev ter zedinjenje vseh jugoslovenov pod žezlom Karadjordjevičev.

Bil je to usodni večer. V gostilno se je vthotapil tudi vojni žandar po imenu Zadkovič, ki je služil ves čas pri 97. pešpolku in je zaradi svojega brezsrčnega nastopanja proti tovarišem napredoval za narednika. Končno je prestopil k vojni žandarmeriji ter volnil in stikal za onimi, o katerih je že čul, da pripravljajo upor. Pri tem mu je pomagala tudi natakarcija g. Melihen, ki je bil na tujih sestankih

idejo, drugi pa so jo izbrabli v druge svrhe. Ko je namreč Melihen še sedel v okoliš, je del vojaštva vtril v skladišča za živila. Vojaki so namreč zadnje čase v tej garniziji trpeli hudi glad, med tem ko so oficirji še vedno plavalji v razkošju ter se mastili pri preobloženih mizah.

Takoj po prvih streljih je bila alarmirana ostala vojaška posadka, ki je bila nastanjena v barakah pri radgonski postaji in na gradu v Gornji Radgoni. Oficirski zbor, ki je bil v tem času zbran v menzi, je stopil takoj v strelsko črto na glavnem trgu ter začel z revolverji streljati na upornike, dokler ni prišlo na pomoč nekaj mitraljeskega oddelka. V pomoč je bil telefonično pozvan tudi 7. pešpolk s samimi mladimi Korošci in zagrizenimi oficirji iz Gradca in en madžarski polk. Streljanje je trajalo do zore. Ker je upornikom zmanjkovalo municije ter so opazili, da so na drugi strani obkoljeni, so odvrli orožje. Nekateri so celo zbežali na madžarsko stran v sedanje Prekmurje, večina pa je bila zajeta.

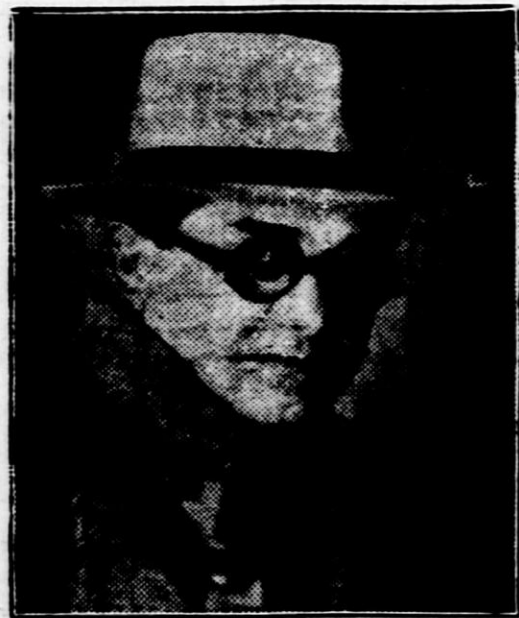
V Radgono je prispelo takoj vojaško sodišče iz Gradca s tremi vojnimi sodniki na čelu. Pred prekim sodom je stalo sprva 12 obtožencev. Poslovanje tega vojaškega sodišča je bilo kaj kratko in površno. Med tem ko so bili ostali soobtoženci še na kratko izprašani ter je bil njihov kratak zagovor sicer protokoliran, Melihen in Ukoviča niso niti poslušali. Proti Ukoviču in Melihenu, ki ju je vojaško sodišče imelo za začetnika upora, je obtežilo pričala natakarcija iz gostilne, kjer sta imela na tujih sestankih protidržavne govore. Kot glavna priča je bil zaslišan ovideljni vojni žandar Zadkovič, ki je s svojo izpovedjo silno obremenjeval posamezne obtožence. Zasliševanje številnih prič in obtožencev je trajalo le kratak čas in že dne 26. maja 1918 ob 9. dopoldne je bila razglašena kruta obsodba, s katero je pretila smrt vsem obtožencem. Po zaslugi slovenskega oficirja žnidaršica je v prizivu zoper to sodbo uspelo četvorici rešiti se smrti, za ostalih osem obtožencev pa je bila smrtna obsodba potrjena. Usmrtitev je bila določena za 27. maj 1918 ob 2. popoldne. Kot prva sta bila namenjena svinčenkam Melihen in Ukovič, ki ju je smatral preki sod kot začetnika upora.

Radgonsko nemško meščanstvo je vest o izrečni kruti razsodbi sprejelo na znanje z nekako posebnim zadovoljstvom ter kazalo v splošnem hudo mrzlo proti vsem vojaštvu slovenskega porekla, čeprav se ni nikomur skrivil niti las. Na morišču, ki je bilo določeno za kasarno v neposredni bližini glavnega trga, so kar dle množice križeljne občinstva. Še solaka deca je bila pouka prosta, da ji je bilo mogoče prisostvovati rabeljski usmrtitvi. Le en sam mladec, po imenu Radk, ni spremljal

KINO MOSTE
Danes ob 20.30, jutri ob 14.30, 17.30 in 20.30 ter v ponedeljek ob 20.30 nenadkriljiv vefilm o špijonaži in protišpijonaži, ki kaže vso zagrizeno borbo vojskujočih se držav. — Za dodatek pa film, ki zahteva močnih živecev!
Beg iz trdnjave
(špijon)
Georg Sanders, Dolores del Rio, Peter Lore. Aktualno! Sodobno!
Skrivnost modre sobe
Zločini na tajinstvenem gradu! Vratolomne pustolovščine! Zmaga dobrega nad zlom!

Stopal sem neustrašeno po trnjevi poti igralskega življenja
Dolga in trpljenja polna je bila Daneševa pot do Ljubljane, a vztrajno jo je hodil in premagal vse ovire za košček grenkega kruha slovenskega igralca

Ljubljana, 25. maja
Malo je slovenskih gledaliških igralcev, ki v polnem razmahu svojih dozorlih sil proslavljajo 40letnico gledališkega poklica. Naš priljubljeni Josip Daneš-Gradiš proslavlja ta redek jubilej. Skoraj edinstvena je bila njegova gledališka kariera. Okusil je vse sladkosti in bridkosti človeka, ki si služi kruh na odru, vse možne postaje te vrste križevnega pota je prehodil. Kako je prišel po težavni postaji potujočega igralca l. 1904 v Ljubljano in bil angažiran, je sam opisal takole:

SLOVO OD POTUJOČEGA GLEDALIŠČA

— Moje telo se je klatilo po širni Slavoniji, a moje misli so bile v Ljubljani. Jeseni! Jeseni... Pridi! Pridi... In tudi to sem dočkal.
In Vukovara smo odpotovali v Vinkovce. Na kolodvoru je neki gospod butnil vame. Odvil je prazno steklenico in vrgl papir na tla. Zagledam napis »Slovenski Narod«. Kot ris planem nani, poberem ga, zravnam in spravim v žep. Moj kovčec me je oviral, da ga nisem mogel takoj prečitati. Čelo pot po mestu sem časopis otipaval kakor majhen zaklad. Gar goril sem od poželenja, da ga čim prej prečitam. Končno smo dospeli do naše dvorane. Z ostalimi stvarmi sem oddal svoj kovčec in smuknil kot jegulja v najbližje krčmo. Zdel sem si samote, da me nihče ne moti.
Z mrzlično zadovoljstvom preletim strani. Izal sem vesti o gledališču. In res berem, da se je Dramatično društvo posrečilo angažirati dr. Altmana-Tišnova in gđ. Noskovo, oba iz Prage, za bodočo sezono, ki obeta biti zanimiva. Naštet je bil ves repertoar in poziv za abonma. Bral sem in enkrat in znova in znova. Stal sem

predse. Nisem vzdržal več v gostilni. Le ven, le ven! Pozabil sem na našo družbo in blodil po ulicah kot v sanjah. Ze sem se ukvarjal z mislijo, da odpotujem s prihodnjim mvlakom, a kot da mi je notranjost velela, da se ni pravi čilej. Poslušal sem ta klic. Sklenil sem, da odpotujem iz Vinkovcev domov k staršem, ko zaključimo to našo gostovanje. Potem pa naravnost v Ljubljano!

Nekega dne naj se zgodi, čim prej, tem bolje! In prišel je tudi ta dan. Igrali smo »Šarlejevo teto«. To je bila moja poslovlina predstava. Ta večer sem se po štirih letih in pol poslovlil od potujočega gledališča, ali kakor mi v žargonu pravimo — od šmire.

Skoraj tragičen je bil Danešev poizkus, da bi se spravi z domom, odkoder je pobegnil k potujočim igralcem. Prosil je očeta za odpustanje, a oče je grmel: »Igralec! Kaj!? V moji hiši ni prostora za tako sodrgo!«

Z VELIKIM UPANJEM V LJUBLJANO

Potem se je Daneš napotil v Ljubljano. V hotelu »Stadt Wien« sem najel sobo, pripoveduje dalje, odložil kovčec in moja prva skrb je bila — pred gledališče. Stal sem pred zgradbo s sklenjenimi rokami, ogledoval jo zdaj s te, zdaj z druge strani. Pozabil sem na želodec, na spanje, na vse. Torej tu notri se bo kovala morda moja življenjska sreča?!

Vrnil sem se v hotel in zapisal svoje ime s polkicem »igralce«. Zgodaj zjutraj me je zbudilo zvonjenje franciškanskih zvonov. Kakšen prijeten občutek! Poznal sem ta zvok že iz zgodnjih otroških let. Tiho sem ležal in verno poslušal. Kmalu nato se je oglasil vs. Miklavž. Spati nisem mogel več.

Napravil sem se in šel na cesto. Srečal sem ženske, ki so hitele k prvi jutranji maši, a Ljubljana je počivala še v globokem snu... Postopal sem po mestu. Obujal sem spomine iz prelepih otroških let. Vsa kostanja, vsaka hiša, vsak zvonec me je spominjal na kakšno otroško porednost.

Daneš se je še tisto jutro zgledil pri upravniku Dragutinoviču. Z njim je odšel v gledališče. Dragutinovič mu je rekel, naj počaka, da pride gospod tajnik.

— Za volanom pridirja Danilo skoro dobre pol ure po začetku skušnje in živigne mimo mene. Ponižno ga pozdravim. »Na zdravje! Salutirni mi je in izginil v vhod. Končno sem dočkal Dragutinoviča v družbi z nekim gospodom. Predstavil me je. Bil je režiser Dobrovolny. Dragutinovič je moral brčes o meni že informirati. Gospod Dobrovolny me je vprašal, kaj in

V nedeljo 26. t. m. ob 1/2 16. uri javni telovadni nastop Ljubljanskega Sokola

z izbranim sporedom, na letnem telovadlišču v Tivolju. V primeru slabega vremena bo nastop 2. junija. Predprodaja vstopnic v pisarni Ljubljanskega Sokola v Narodnem domu.

POIZKUSILI BOMO ZAENKRAT!

Iz razgovora sem posnel, da bi bil moj angažma mogoč. Pelja! so me v neko pisarno v pritličju. Izza pisalne mize se je zapičil vame pogled, da sem kar obstal pri vratih. Gospod, bledeh lic, s ščipalnikom na nosu, me premeri od nog do glave. Široko razkoračen na sredi sobe z rokami v žepu ni odvrnil pogleda od mene. V zadregi me je obšla rečica.

— Znaite slovenski? vpraša.
— Sem Slovenec, Ljubljančan.
— Tako-o-o! Cigav?
— Brivskega mojstra Gradiša iz Slonove ulice.

— Poznam! — In hodil je gor in dol.
— Hm, da, no, poskusili bomo zacnkrt. Brezobvezno, razumete?

Obstal sem kot prikovan.
— Torej razumete! je postal glasnejši. Bil je Fran Govcar, takratni tajnik Dramatičnega društva.

Komaj sem našel kljuko. Ko sem stal na hodniku, sem bil prepričan, da sem pogorel.

Ko sta se Dobrovolny in Dragutinovič vrnili iz pisarne, mi je Dobrovolny povedal, da sem sprejet, toda pod pogojem, da moram dokazati, kaj znam. Nastopiti moram v treh različnih vlogah, potem mi bo šele gaža določena. Veroval sem v svojo sposobnost in brez strahu sem sprejel to pogojno namestitve.

Popoldne ob treh je bila prva skušnja. Dr. Tišnov, režiser v igri »Na dnu življenja«, mi je dodelil vlogo čevljarke Aljoške. Bil sem z vlogo zadovoljen in čutil sem, da bom imel uspeh. Da sem se vlogo napilil kot očenaš, ni ni treba poudarjati. Zavedal sem se, da moram napeti vse moči, kajti ni bila tako enostavna reči igri poleg Danilove, Špurne, Noskove, Verovške, Dragutinoviča, Dobrovolnega, Tišnova, Beleške, Danila Nučiča! A jaz sem bil komaj zapustil potujočo družino. Skrbno sem pazil na vse, nič mi ni ušlo. Ko smo imeli že skušnjo s kompletnimi kulisami in kostumi, mi reče inspicijent kulisami in kakor smo ga nazvali, Habakuk, po mojem nastopnem monologu »Ti Hrovatar (ker sem prišel s Hrvaškega), ti boš pa dober! Fest ga boš lomil!«

Najraje bi bil Habiča objel. Veroval sem v njegovo sodbo. Od takrat sva bila s Habičem dobra prijatelja.

NAPOČIL JE USODNI DAN

Napovedana je bila generalna skušnja otvoritvene predstave Gorkega »Na dnu življenja«. Odbor Dramatičnega društva je seveda prisostvoval. Imel sem vtis, da ostali niso te generalne skušnje vzeli tako resno. Zaradi tega sem tudi jaz po Habičevem nasvetu deloma markiral.

Napočil je usodni dan. Zjutraj so bili nalepljeni plakati »Na dnu«. Bilo je dne 27. oktobra 1904.

Od pete ure popoldne sem že čepel v mali dvorani, kjer mi je bil dodeljen prostor za smikanje. Ko se je bližala osma ura, mi je postajalo od časa do časa slabo, glava mi je gorela, a roke so bile mrzle ko led. Trepetal sem kot v najhujši zimi. Celo Habakukovi vici me niso mogli spraviti k zavesti.

Ko sem tretjič zaslišal zvonec, ki je označeval začetek, se nisem mogel premikati. Noge so mi odnevenele. S težavo sem prilezel iz drugega nadstropja doli na oder. Ves oster se je vrtel okoli mene kakor vrtiljak. Zaslišim Habičev glas: »Udaril Gor!«

In zastor se je dvignil... Ta hip se mi je zdelo, da mi bo izpadlo drobovje. Moral sem se nasloniti, sicer bi bil omahnil. Videl sem Habakuka, kako šviga z ena na drugo stran odra s knjigo v roki. Z obema rokama sem stiskal trebut, stokal od bolečin. Nenadoma prihihi Habič:

— Ala, ala, pojdi, pridiš! In označil mi je vhod visoko na praktikablihi. Opotekal sem se kot pijan človek. Zlezel sem gori in zašepetal Habiču: »Jo!, meni je slabo. Ne morem, Habič!«

— Je že prav! Poznamo to! mi odvrne. Držal me je za rokav. Vrata je nenadoma odprl in me butnil z vso silo po stopnicah, da sem telebnil kot polna vreča na sredo odra. Nekaj hipov sem obležal, ko zaslišim sufleze Reze Verovškove glas: »No, muiel A, bo kaj? Govori!«

Poskušal sem govoriti, a ni šlo. Dvignem glavo in zagledam pred seboj veličansko žrelo — publiko! Zopet šepet suflezin — in spregovoril sem. Po končanem monologu — aplavz na odprti sceni. Led je bil prebit!

ČLAN SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA

Po končanem dejanju je pristopil k meni zame tako strašni gospod iz pisarne ter mi naročil, da se zjutraj zgledam v pisarni.

— Dobro, dobro, a ne pravi dobro, me potrepelje z mefistovskim smeskom na tenkih ustnicah.

Mimogrede se je ustavil Habič pred menoj: »No, ali te sedaj še ščiplje po trebuhu?« in se je krohotal. »Kaj sem ti prerokoval? A, vidiš! Jutri boš podpisal pogodbo.«

Po predstavi sem postopal po ulicah, zatopljen v misli. Preživljal sem štri pretekla leta bridkosti in trpljenja, truda in stradanja. A stopal sem neustrašeno po tej trnjevi in spolzki poti igralskega življenja naprej in vedno naprej za svojim ciljem. Dosegel sem ga!

Opokline sem čakal gospoda iz pisarne. Pomolil mi je tiskano pogodbo v podpis. Mesečna plača je bila določena na 40 kron, veljavna do konca meseca aprila. S tresočo roko sem podpisal dve pogodbi. Ena je ostala meni. Poslovil sem se.

Član Slovenskega gledališča v Ljubljani. Svoj cilj sem dosegel, a moje veselje je motila skrb za obstanek. Pomoči nisem mogel pričakovati od nikoder, od staršev pa še najmanj. Moja življenjska baročna je bila izpostavljena še močnim valovom...

Dolga in mukotrpna je bila moja pot do Ljubljane, a vztrajno sem jo hodil in premagal vse ovire za košček grenkega kruha slovenskega igralca.

DANES PREMIERA VELIKE FRANCOSKE MOJSTROVINE

s predstavnikom francoske filmske umetnosti!

Jean Gabin Dani se...

igra svojo najdovršenejšo kreacijo v veliki socialni ljubavni tragediji »LE JOUR SE LEVE...«

Borba dveh moč za ljubezen in srce ženske, ki je ljubila oba moža na svoj način! Film najnapetjših prizorov!

Predstave ob 16., 19. in 21. uri, v nedeljo — jutri ob 10.30 dopoldne (znižane cene) ter ob 15., 17., 19. in 21. uri.

KINO UNION
Tel. 22-21

Letos najlepši francoski film IZ GUBLJENI RAJ, PARADIS PERDU

FERNAND GRAVEY nepozabni star iz ameriškega filma »Veliki valček«. MARIA PRESSLER — nova Danielle Darrieux. Problem »Je li oče v pravu zbog svoje sreče, zrušiti življenje svoji hčerki.« — Prekrasna, nepozabna vsebina in igra! PREMIERA DANES! — KINO MATICA, tel. 21-24

Predstave ob 16., 19., in 21. uri, jutri (v nedeljo) ob 10.30, 15., 17., 19. in 21. uri

Muzikalna atrakcija v stilu največjih glasbenih filmov »Plešem za tebe«, »Rosalie« in »Ljubimci«. Film divnih havajskih melodij in očarljivih plesov. HAVAJŠKE NOČI KINO SLOGA, tel. 27-30

V glavni vlogi: ELEANOR POWELL, kraljica plesov, nepozabno dekle iz filma »Broadway Melody«. Prekrasna ljubavna romanca iz čarobnega havajskega otočja ob zvoku havajskih kitar in nežnih ljubavnih pesmi v divni mesečini. Predstave danes ob 16., 19., in 21. uri, jutri (v nedeljo) ob 15., 17., 19. in 21. uri

Avtomobilski in avtobusni promet na Pohorju

Ureditev avtomobilskega in avtobusnega prometa po novi pohorski avtomobilski cesti — Kakšne so maksimalne vozne cene

Maribor, 24. maja. Dne 4. avgusta t. l. bo slovesna otvoritev nove zgrajene avtomobilske ceste na Pohorje, ki je bila v posameznih etapah od Reke mimo Pohorskega doma naprej dograjena do Ruske koče. Z otvoritvijo te vozne avtomobilsko turistične ceste, ki se vzpenja do višine 1250 m, se obeta našemu vzhodnemu in srednjemu Pohorju sijajen razvoj. Da bo ta važna cesta zares ustrezala svojemu namenu, je že sedaj pred otvoritvijo, ki ji bodo prisostvovali odlični predstavniki javnega življenja, točno urejen avtomobilski vozni red in so tudi določene maksimalne vozne cene za prevažanje turistov s taksijem.

Ob dograditvi pohorske avtomobilske ceste bo mogoče iz Maribora, oziroma z železniške postaje v Hočah dospeti z avtomobilom do vseh planinskih postojank našega vzhodnega in srednjega Pohorja, to je do Pohorskega doma, Mariborske koče, Postrarskega doma, Sokolskega planinskega doma in do Ruske koče. Da se prepreči možne zlorabe in neuvazovanje načel solidarnosti, so bile v sporazumu z našimi tujskoprometnimi ustanovami že sedaj določene maksimalne vozne cene za prevoz s taksijem iz Maribora do posameznih pohorskih turističnih postojank. Maksimalna cena za vožnjo s taksijem od Maribora do Postrarskega doma je določena s 180 din, iz Maribora do Ledineške žage pod Mariborsko kočo 200 din, od Maribora do Pohorskega doma 220 din, od Maribora do Mariborske koče 220 din, od Maribora do Sv. Ane, oziroma Ruske koče 300 din. To so obvezne maksimalne cene, ki se jih morajo držati vsi lastniki taksijev in ki jih je določilo Združenje prevoznikov ob poti na zahtevo Tujskoprometne zveze v Mariboru.

Za prevoz s taksijem od železniške postaje v Hočah po novi pohorski avtomobilski cesti do posameznih pohorskih planinskih koč pa so dogovorjene sledeče maksimalne cene: od Hoč do Postrarskega doma 130 din, od Hoč do Ledineške žage 130 din, od Hoč do Pohorskega doma 150

din, od Hoč do Mariborske koče 150 din, od Hoč do Ruske koče 230 din. Za prevoz s taksijem od hoče izletniške postaje na Pohorje se je treba obrniti na g. J. Rečnika v Hočah, oziroma po telefonu naravnost na pošto v Hočah.

Znano je, da je sedaj že zagotovljen ob nedeljah in praznikih redni avtobusni promet iz Maribora na Pohorje. Ta redni promet velja za turistično sezono, to je od 15. maja do 15. septembra. Avtobusni promet oskrbuje v tem času vožnjo po pohorski avtomobilski cesti do Sv. Ane. Avtobus vozi vsako nedeljo in praznik z Glavnega trga v Mariboru ob 6.30 in 17.30 in sicer od odepca pod Sv. Anehom. Od tega odepca pod Sv. Anehom se vrača avtobus vsako nedeljo in vsak praznik ob vsakem vremenu ob 7.50 zjutraj in 18.30 zvečer. Za to redno nedeljsko in praznično avtobusno progo veljajo sledeče maksimalne vozne cene za posamezno osebo: Maribor — odepca pod Pohorskega doma 18 din, za tja in nazaj 31 din. Maribor — Ledineška žaga pod Mariborsko kočo 20 din, tja in nazaj 34 din. Maribor — Sv. Ane 25 din, tja in nazaj 42 din. Mestni avtobusni promet stavi za pohorske vožnje večjim skupinam na razpolago tudi avtobuse izven navedenega voznega reda.

S takšno ureditvijo rednega in zanesljivega prometa po novi pohorski avtomobilski cesti in z zagotovitvijo maksimalnih cen, ki se nikakor ne smejo prekoračiti, pa je upati, da se bo povečal promet turistov na našem Pohorju in da se bo povečalo tudi zanimanje za naše Pohorje tudi v tistih pokrajinah naše države, kamor še ni prepričevalno prodirati sloves o lepota, krasotah in vabljivosti našega zelenega, ponosnega Pohorja. S tem pa se ob enem obeta tudi lepo uspevanje našim pohorskim postojankam, zlasti Postrarskemu domu, Sokolskemu planinskemu domu, Pohorskemu domu, Mariborski koči in Ruski koči. Vozni promet bo končno tudi pospešil razvoj gradnje weekendskih in poletnih hišic vrh našega Pohorja, s katerimi je to naše območje Pohorje že precej posejano, zlasti na svojem vzhodnem delu.

Grom, toča, strela

Strela je udarila v dve hiši v Dobravi, v stikalne naprave na Fali in v Radvanju — Toča je povzročila precejšnjo škodo po sadovnjakih — Zaradi strele omamljeni družini

Maribor, 24. maja. Današnje mariborsko vreme je bilo precej svojevredno. Od časa do časa so se kopčili oblaki, sledilo je grmenje, deževje in naliv. Tako je bilo nekajkrat preko dne. Najgostejše pa so zastrli oblaki nekoč okoli 12.45. Sredi bliskanja in grmenja se je vili ploha. Lilo je kakor iz skaf. Deževje sa je valilo proti kanalskim odprtjam in je sijajno izpralo ceste, trge in ulice. Vmes je padala precej debela toča. To je bila prva letošnja toča. Dočim je padala nad Mariborom, Kamnikom, Košakih, Studenčih in drugimi okoliškimi naselbinami, je na primer v Pekrah niso doživeli. Zaradi razmeroma zgodnje in debele toče so seveda občutno trpeli predvsem vrtni in sadonosniki. Ob porajajoči se pomladi je bilo na sadnem drevju obilno cvetja. Zaradi dolgotrajnega deževja pa je cvetje pričelo odpadati. Še hujši udarec za naše sadjarje pa je sledil ob današnji toči, ki je razdejala mnoge upe in nade.

Ob današnjem neurju je udarila strela na več krajih. Najprej je udarila v stikalne naprave na Fali. Zaradi tega so nastale motnje v električni napeljavi in so morali električni tok za nekaj časa prekiniti. Nadalje je udarila strela v stikalne naprave v Radvanju, vendar pa so uslužbenci Mestnega električnega podjetja takoj vse potrebno popravili. Zaradi strela je bila uničena tudi električna napeljava v neki hiši v Ulici kraljeviča Marka. Tudi v Košakih je ponekod zaradi strele trpela električna napeljava.

V naši Dobravi, v tako zvani »Besnitje« pri Tezmem, kjer prebivajo marljivi in pridni ljudje, pa so doživeli v dveh družinah precej razburljiv dogodek. V hiši posestnika Paka v Dobravi stanuje delavec Alojz Javoršek, ki je uslužben pri »Kovini« na Tezmem. Ob času neurja je mati kuhala na štedilniku kosilo. V bližini štedilnika je sedel na nekem zaboji 13-letni sin Alojz Javoršek. Na drugem koncu kuhinje pa sta sedela 10-letni in 7-letni

brat. Kmalu po 12.45 je pretresel hišo silovit sunk. Skozi streho je udarila strela v kuhinjo. Razpršila je opeko na strehi, švignila v kuhinjo in oplazila 13-letnega Alojzija Javorška. V naslednjem hipu se je sesula s stropa v bližini štedilnika množina ometa. Ob udarcu strele je vrglo hišno gospodinjico in vse tri otroke na tla, kjer so obležali brez zavesti. Šele, ko je prišel oče domov, jih je našel še zmerom nezvestne. Takoj je poklical sosedo na pomoč. Hišno gospodinjico in oba mlajša otroka se je posrečilo obuditi k življenju, prav tako tudi 13-letnega Alojzija, ki so ga pa morali prepeljati v tujakšno splošno bolnico. Nesrečni deček ima vse lase osmojene, razen tega je tudi ožgan na glavi.

Istočasno so doživeli nekaj sličnega tudi pri sosedu gostilničarju Severju. Tudi tukaj je udarila strela v hišo, omet je padel s stropa na tla, električna napeljava je bila razdejana, prav tako radio. Tudi varovalke so bile uničene, na notranjem oknu je razbilo šipo. Tudi Severjev je so ob udarcu padel na tla, toda kmalu zatem so prišli k sebi. Dogodek je povzročil v obeh hišah precej strahu in razburjenja.

ZVOČNI KINO SOKOLSKI DOM
V ŠISKI, telefon 41-79Veseli glasbeni film
ULIČNA GLASBA

po istoimenskem popularnem romanu

Predstave: danes ob pol 9., jutri ob 3., 5., 7. in 9. uri ter v ponedeljek ob pol 9. uri

Prihodnji spored:

Donski kozaki

Mariborsko gledališče

Sobota, 25. maja ob 20.: Krisalida. Red C. Nedelja, 26. maja ob 20.: Gejša. Gostovanje J. Povheta. Znižane cene. Zadržanje gostovanje g. Fovheta v mariborskem gledališču bo jutri v angleški opereti »Gejša«. Nastopil bo zopet v komični vlogi čajarnarja Vun-hsija. To je obenem tudi zadnja predstava »Gejša«. Veljajo znižane cene.

Izpred sodišča

— Obsojen goljuf. Lani v maju se je zglasil v pisarni tvornice Hergo v Mariboru neki mož, ki se je izdal za uslužbenca tvornice Hutter in drug. Dejal je, da ima opravka na koroskem kolodvoru in da mu manjka 300 din za plačanje tvornice. Uradnik tvornice Hergo je zatem možakar prosil, da bi mu posodila 300 din, ki jih bo naslednji dan spet vrnil. Toča uradnika je zaman čakala možakarja, da bi prinesel izposojeni znesek. Naposled je za-

Stavka soboslikarskih pomočnikov
Spet se oglašajo mojstri in pomočniki

Maribor, 24. maja. Združenje obrtnikov slikarskih in sodnih strok v Mariboru je poslalo tujakšnji podružnici Zveze stavbinskih delavcev Jugoslavije dopis, v katerem se trdi, da se dogovori na mestnem poslatarstvu z dne 24. aprila t. l. ne smatrajo za pravnoveljne. Stavka se ne priznava kot upravičena niti iz stvarnih niti zakonitih razlogov. Zatem se navajajo v dopisu sklepi, ki so jih sprejeli mojstri na svojem sestanku dne 18. t. m., o katerih smo že poročali.

Z ozirom na ta dopis smo prejeli sedaj iz vrst slikarskih pomočnikov sledečo pismo: »Mi smo bili v trdni veri ob poravnani razpravi, da je dana beseda mojstrov kot zastopnikov združenja, potrjena s podpismi, vsaj toliko vredna kakor papir, ki je sprejel te podpise. Kakor je razvidno, pa ni temu tako, ker trdijo sedaj mojstri, da sporazum z dne 24. aprila ni veljaven. Mi smo bili primorani, ker niso pisarni opomini prav nič zalegli, da se poslužimo zadnjega sredstva, to je

devo prijavila policiji, ki je možakarja izsledila in aretirala. Pri zaslišanju se je izkazalo, da je možakar identičen s 36letnim Josipom Feršem iz Spodnje Dobrave, ki je bil zares svojčas zaposlen v Hutterjevi tvornici, pa je bil zaradi neke nerodnosti odpuščen. Farš se je včeraj dopoldne moral zagovarjati pred malim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča, ki ga je obsodil na 6 mesecev strogega zapora ter na 400 din globe.

15 let ječe zaradi dvojnega umora. O dvojnem umoru na velikonočno soboto v Ljutomeru smo že svojetasno na kratko poročali. Pred dnevi je razpravljalo 5 članski senat okrožnega sodišča v Murski Soboti o tem zločinu. Obtožnica navaja, da je bil Ludvik Potočnik, kevljarski pomočnik v Grosčvaku, na velikonočno soboto pri vstajenju v Ljutomeru. Pri vstajenju sicer ni bil, pač je zabil ta čas v gostilni, kjer je spil 1 l vina, ki mu je dalo dobro voljo za razpoloženje in pretek. Ko je bila večernica gotova in so se ljudje vračali domov, jih je izzival z »aufbaks, me, s čimer je seveda zbujal ogorčenje pri ljudih. Maks Prajner, ki se je vračal v družbi svoje žene in Mihaela Stajnika proti domu, je pozval Potočnika k dostojnemu obnašanju. Potočnik je skočil nato k Prajnerju, potegnil iz žepa nož, ki ga je imel že odprtega ter mu ga zasalil v levo stran vratu. Prezrel mu je vratne mišice in vratio žilo dovednico tako, da je Prajner zaradi tega izkrmavel. Vse to se je dožaloval sprito Stajnika, ki je bil s Prajnerjem pomagati, odrinil je Potočnika in ga udaril po obrazu. Potočnik je takoj nato z nožem sunil tudi Stajnika v vrat in mu prav tako prezrel vratno mišico in vratio žilo. Stajnik je oblezel na mestu mrtve. Potočnik je pred senatom svoje delanje priznal, izgovarjal pa se je s svojo pijanostjo. Senat tega izsova ni mnogo upošteval ter je Potočnika obsodil na 15 let ječe.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.

stavke, da prisilimo tako mojstre, da spoštujejo dano besedo, da pa na drugi strani samo nekoliko omilimo bedo, v katero smo zašli zaradi sedanjih prilik in dragine. Težko si je misliti, kako naj bi delal in živel kvalificirani delavec z mezd, ki jo ponujajo mojstri. Kako naj preživlja svojo družino in to tudi v času, ko ni sezone, ko smo pomočniki 4 do 6 mesecev na leto brez prave zaposlitve. V Ptuju, ki je malo podeželsko mesto, so prilike bistveno drugače kakor v Mariboru. Pomočniki so sklenili tam z mojstri kolektivni pogodbo. Pomočniki dobi po tej kolektivni pogodbi 1 do 1 leta po izučitvi 3 din na uro, od 1 leta do 3 let 4.50 din na uro, pri več kakor 3 letni praksi pa 5.50. To je bilo v Ptuju že leta 1938. Razen tega so imeli tamkajšnji pomočniki tudi kilometrinu, ki je v Mariboru nismo poznali. Na vse grožnje, ki jih dnevno dobivamo, pa odgovorjamo: Dokler ne boste spoštovali svoje besede, potrjene s podpisom, toliko časa bomo vztrajali v stavki.